

Посібник для вчителя

НОВА українська школа

Ранкові зустрічі

1 клас
І семестр

РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ. 1 КЛАС. І СЕМЕСТР

ОСНОВА

ОСНОВА
РАДИШКА 1994

Посібник для вчителя

НОВА українська школа

Ранкові зустрічі

1 клас
І семестр

Харків
Видавнича група «Основа»
2018

УДК 373.2
Р22

Рецензенти:

Руденко В. Б., завідувач методичного кабінету відділу освіти управління освіти, молоді та спорту Смілянської міської ради;

Сигида С. В., методист методичного кабінету управління освіти, молоді та спорту виконавчого комітету Смілянської міської ради.

Р22 Ранкові зустрічі. 1 клас. I семестр. / авт.-упоряд. Н. Ю. Бабіченко, О. А. Нечипоренко, С. М. Хівренко. — Х. : Вид. група «Основа», 2018.— 141, [3] с. — (Серія «Нова українська школа»).
ISBN 978-617-00-3333-8.

Посібник містить інформаційний методичний матеріал для підготовки і проведення ранкових зустрічей у 1-му класі (I семестр), дібраний відповідно до Концепції Нової української школи, вимог нового Державного стандарту початкової загальної освіти.

Щоденні вітання, цікаве подання потижневого матеріалу, групова робота, ігри та завдання розвивального характеру, диференційований підхід до кожного учня допоможуть учителям згуртувати дитячий колектив, сприятимуть розвитку навичок спілкування, логічного мислення молодших школярів, їхньої творчої уяви, самостійності, формуванню всебічно розвиненої особистості громадянина і патріота, здатного до інновацій.

Запропоновані у посібнику завдання спрямовані на формування ключових компетентностей молодших школярів Нової української школи, зокрема: спілкування державною мовою, уміння вчитися впродовж життя, соціальної та громадянської компетентностей, компетентності у природничих науках і технологіях, загальнокультурної та екологічної грамотності, ініціативності та підприємливості, а також здорового способу життя.

Для вчителів, вихователів, студентів педагогічних вишів, батьків.

УДК 373.2

ISBN 978-617-00-3333-8

© Бабіченко Н. Ю., Нечипоренко О. А.,
Хівренко С. М., упорядкування, 2018
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
ТИЖДЕНЬ 1. Я — ШКОЛЯР	8
День 1. Що я очікую від шкільного життя?	8
День 2. Хто я? Хто мої однокласники?	10
День 3. Як мені безпечно дістатися школи й повернутися додому?	12
День 4. Що покласти у шкільний портфель?	14
ТИЖДЕНЬ 2. МІЙ / НАШ КЛАС	16
День 1. Як знайти свою класну кімнату?	16
День 2. Як почуватися комфортно у класі?	17
День 3. Як створити безпеку і затишок у класі?	20
День 4. Як стати класною спільнотою?	21
День 5. Чого ми можемо досягнути спільно?	22
ТИЖДЕНЬ 3. МОЇ ДРУЗИ	24
День 1. Хто такі друзі? / Яким має бути друг (<i>подруга</i>)?	24
День 2. Як знайти друзів?	25
День 3. Чому нам цікаво разом?	26
День 4. Як зберегти дружбу?	29
День 5. Як піклуватися про друзів — домашніх улюбленців? ..	32
ТИЖДЕНЬ 4. МОЄ ДОВКІЛЛЯ	35
День 1. Що мене оточує?	35
День 2. Які «таємниці» має шкільне подвір'я?	37
День 3. Які рослини ростуть на шкільному подвір'ї?	39
День 4. Кольори та звуки доквілля. Які вони?	42
День 5. Як поводитися в доквіллі?	44
ТИЖДЕНЬ 5. ОСІНЬ	46
День 1. Як упізнати осінь?	46
День 2. Як живуть рослини восени?	48
День 3. Як живуть тварини восени?	50
День 4. Що нам дарує осінь?	52

ТИЖДЕНЬ 6. Я І МОЯ БАТЬКІВЩИНА	54
День 1. Що таке Батьківщина?	54
День 2. Чому батьки і Батьківщина схожі? Хто живе в моїй родині?	56
День 3. Які риси я маю, щоб стати комусь захисником / захисницею?	58
ТИЖДЕНЬ 7. МИ — ПІДПРИЄМЛИВІ (осінній добродійний ярмарок)	60
День 1. Чи кожна людина може бути підприємливою?	60
День 2. Як знаходити ідеї та можливості?	61
День 3. Як здійснити задумане?	63
День 4. Як отримати добрі результати? Осінній благодійний ярмарок	65
ТИЖДЕНЬ 8. ТЕХНІКА, ЯКА ДОПОМАГАЄ (гаджети, девайси, комп'ютер)	67
День 1. Як техніка допомагає у побуті та якою вона буде в майбутньому?	67
День 2. Як «потоваришувати» з технікою?	69
День 3. Яка роль роботів у житті людини?	71
ТИЖДЕНЬ 9. ІГРИ	73
День 1. Які ігри бувають? Чому я люблю бавитися в різні ігри?	73
День 2. У які ігри грали наші батьки?	75
День 3. Навіщо потрібні правила гри?	76
День 4. Чого навчає комп'ютерна гра?	78
ТИЖДЕНЬ 10. ТЕАТР	81
День 1. Чому люди ходять до театру? Навіщо нам театр?	81
День 2. Хто найголовніший у театрі?	83
День 3. Як створити театр? Хто автор вистави?	84
День 4. Ми творимо театр	85
ТИЖДЕНЬ 11. МОДА	88
День 1. Що означає бути модним? / Як виявляти свою неповторність?	88
День 2. Хто створює модний одяг?	89
День 3. Як змінюється мода?	90
День 4. Чому здоровим бути модно?	91

ТИЖДЕНЬ 12. ПРИГОДИ КРАПЛИНКИ	94
День 1. Де є вода в природі?	94
День 2. Якою буває вода в природі? Як вона мандрує?	96
День 3. Навіщо потрібна вода? Що станеться, якщо вона зникне?	99
День 4. Як берегти воду?	101
ТИЖДЕНЬ 13. ЗИМА	103
День 1. Які сюрпризи нам готує зима?	103
День 2. Що відбувається з рослинами взимку?	104
День 3. Як зимують тварини? / «Чи кожна пташина у вирій на зиму літає..?»	107
День 4. Як цікаво проводити час узимку?	109
ТИЖДЕНЬ 14. ТАЄМНИЦІ КОСМОСУ	111
День 1. Що можна побачити в космосі?	111
День 2. Чи може день «наздогнати» ніч?	113
День 3. Чи можливе на Землі життя без Сонця?	114
День 4. Як я уявляю інші планети?	116
ТИЖДЕНЬ 15. ПОДОРОЖУЄМО В ЧАСІ	119
День 1. Чи хотіли б ви подорожувати в часі? Чому?	119
День 2. Навіщо нам подорож у країну чисел та слів?	121
День 3. Чи можна помандрувати морем на шкірці апельсина, або Чому апельсин не тоне?	123
День 4. Як змінилися ми за час шкільного життя?	126
ТИЖДЕНЬ 16. ЗИМОВІ СВЯТА	128
День 1. Чому свято є важливим? Будні та свята	128
День 2. Які свята відзначають узимку в Україні та у світі?	129
День 3. Як підготуватися до свята?	132
ЗМІСТ ЧАСТИНИ II	134
БІБЛІОГРАФІЯ	137
ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ	140

Передмова

Однією з найважливіших особливостей творчості педагога є те, що об'єкт його праці — дитина — постійно мінлива, завжди нова, сьогодні не та, що вчора. Наша праця — формування людини, — і це накладає на нас особливу, ні з чим не порівнянну відповідальність.

В. О. Сухомлинський

Кожен учитель намагається використовувати такі форми і методи навчання, що зацікавлювали б дітей навчальним матеріалом, заохочували вчитися, що сприяє досягненню високого рівня знань учнів. Так, інтерактивні форми роботи, особистісно-орієнтований та диференційований підходи, упровадження інноваційних технологій навчання у практику, допомагають зацікавити учня на уроці, розвиваючи його здібності.

Посібник створено з метою надати практичну допомогу вчителям початкових класів у підготовці та проведенні ранкових зустрічей відповідно до **Концепції Нової української школи**, вимог нового Державного стандарту загальної початкової освіти.

Практика ранкових зустрічей є однією з успішних практик, що допомагає вчителю у створенні спільноти в класі. *Ранкова зустріч* — це зустріч на початку дня всієї групи дітей з педагогом. Їй присвячують 20 хвилин, щоби створити позитивну атмосферу у класі на весь час перебування дітей у школі. Учні збираються, щоби привітати одне одного, вислухати думки друзів про певне питання, поставити та обговорити запитання. Ранкова зустріч формує ті цінності, що стають основою для створення відповідальної та дбайливої спільноти дітей. Вона дає педагогам можливість навчити школярів взаємної поваги та позитивного ставлення одне до одного, сприяє формуванню цілісного колективу.

Ранкова зустріч містить чотири основні компоненти. *Привітання* — перший компонент ранкової зустрічі. Сидячи в колі, одне навпроти одного, кожна дитина вдумливо й поважно вітається з іншими дітьми. Під час вітання кожен з повагою звертається

до інших на ім'я; у колі створюється доброзичливий настрій. Діти усвідомлюють свою важливість і допомагають іншим почуватися членами групи, яких цінують. Вітання створює спокійний і розважливий настрій для наступного етапу зустрічі — *обміну інформацією*. Учні висловлюють власні ідеї, почуття, а також обмінюються важливою для них інформацією та досвідом. Однокласники ставлять запитання або висловлюють коментарі з певної теми, проблеми. Таким чином учні дізнаються про інших і надають можливість решті дізнатися про себе. Обмін інформацією формує у школярів навички вільних висловлювань перед іншими дітьми та батьками.

Групове заняття — наступний компонент ранкової зустрічі, що розпочинається після спокійного етапу обміркування інформації. Мета групових занять полягає в об'єднанні групи. Кожен її учасник приєднується до спільних розваг — співає, грається в ігри, бере участь у різних приємних заняттях. Серед цих занять повинні бути ігри, що не передбачають суперництва, а також завдання кооперативного характеру, де цінують та враховують індивідуальний рівень навичок та інтереси дітей. Цей вид діяльності потребує від учнів використання навичок критичного мислення і сприяє самовираженню. Групові заняття менш структуровані, аніж такі компоненти ранкової зустрічі, як вітання та обмін інформацією, спрямовані на задоволення притаманного дітям бажання рухатися.

Щоденник вражень — завершальний елемент ранкової зустрічі. У звичайному зошиті, альбомі для малювання чи блокноті учні ведуть власні записи. Діти самостійно обирають тему для записів, визначають, чим писати: олівцем чи фломастером, звичайною кульковою ручкою чи кольоровою. У кожного школяра — свій щоденник. Дитина обирає з-поміж кількох запитань ті, на які вона хоче відповісти. Відповідаючи на запитання, учні можуть просто малювати або робити позначки протягом п'яти хвилин. Діти вчаться вільно висловлювати свої думки, розвивають мислення і мовлення. Такий метод надає можливість виявити свої почуття. Право обирати має тільки дитина.

Піклування одне про одного, відчуття емоційної безпеки, потрібної для того, аби ділитися важливими ідеями та досвідом, готовність допомагати друзям — це саме ті якості, що відображають суть ранкової зустрічі.

Тижень 1. Я — ШКОЛЯР

Мета: формувати уявлення учнів про школу як Країну знань; ознайомити дітей із призначенням шкільних приміщень, правилами поведінки в них; обговорити з дітьми, як вибрати безпечну дорогу до (зі) школи; розвивати спостережливість, бережливе й уважне ставлення до свого здоров'я, уміння робити правильний вибір; виховувати звичку дотримуватися правил безпечного руху дорогою до (зі) школи; учити учнів поважати вчителів та одне одного; розвивати віру у свої здібності; виховувати дружні стосунки й повагу до старших.

✓ ДЕНЬ 1. ЩО Я ОЧІКУЮ ВІД ШКІЛЬНОГО ЖИТТЯ?

1. Знайомство

— Вітаю вас! Діти, сьогодні ви стали першокласниками. Завдяки нашій школі ви щодня дізнаватиметеся багато нового й цікавого. Тут ви зустрінете багато друзів, отримаєте відповіді на різні запитання. Подивіться довкола, як багато дітей у класі. Можливо, ви ще не всі одне одного знаєте. А спілкуватися з людиною, якщо ти не знаєш її імені, дуже важко. Ми разом навчатимемося, тому нам потрібно знати всіх дітей у класі. Отже, познайомимось.

— Я ваш учитель. Мене звати...

Коли я скажу: «Три-чотири!» — кожен вигукне своє ім'я. *(Діти вигукують імена.)*

— Ой-ой-ой! Ніби голосно кричали, а я жодного імені не розчула. А ви?

Нумо спробуємо інакше. Якщо не вийшло голосно, скажемо свої імена пошепки. *(Діти шепочуть.)*

— Знову щось не те... Ніхто не кричав, а все одно нічого незрозуміло. А ви багато імен почули? Теж ні?

Напевно, справа в тому, що всі говорять водночас. Разом добре працювати, весело гратися, співати пісень, а ось відповідати — не можна. Коли відразу всі говорять, то нічого незрозуміло. Отже, спробуймо називати свої імена по черзі.

⊗ **Введення правила класу**

Буду гарним слухачем.

— У мене в руках — повітряні кульки з вашими іменами. Кожен із вас, почувши своє ім'я, виходить на середину кола, щоб відрекомендуватися.

- Хлопчики, підніміть кульки!
- Дівчатка, підніміть кульки!

- Підніміть кульки ті, хто сьогодні вмивався!
 - Підніміть ті, кому подобається сьогоднішня погода!
 - Підніміть кульки всі ті, хто полюбляє цукерки!
 - Підніміть кульки всі ті, хто хоче навчатися в школі!
 - Підніміть кульки ті, хто любить слухати й співати пісні!
- Слухання пісні «Вчать у школі».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що я очікую від шкільного життя?»

— Школа — це місце, де дітей навчають читати, писати, рахувати, малювати, спілкуватися. Дуже-дуже давно, коли тільки з'явилися школи, дітей навчали інакше. Хлопчики пізнавали мистецтво полювання й ведення війни, вчилися майструвати, а дівчатка повинні були навчитися прясти, шити одяг, готувати їжу. Багато чого змінилося з тих часів.

— Як ви вважаєте, навіщо діти йдуть до школи?

— Чого б ви хотіли навчитися в школі?

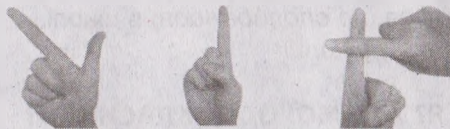
► Вправа «Обери позицію»

Я хочу ходити до школи, де:

- малюють;
- граються;
- читають і пишуть;
- рахують і розв'язують задачі;
- у мене своя думка.

► Гра «Хто чого хоче навчитися у школі»

Мета: підвищувати мотиваційну готовність дітей до школи, розвивати довільну сферу, вербальне мислення.

— Зараз ми вивчимо три жести. Утворіть коло.

Вказівний палець будь-якої руки витягнути (*справа наліво або навпаки*): «І я теж так уважаю. Згоден».

Вказівні пальчики схрестити: «Я іншої думки. Не згоден».

Вказівний пальчик — до чола або скроні: «Я подумаю. Я ще не знаю».

Ведучий починає гру: «Я — маленьке кошеня. Я прийшло до школи, щоб навчитися кусатися (*писати, танцювати, дряпатися, читати, в'язати, бігати і стрибати, як спортсмен, навчитися битися,*

дружити). А ви?». (Діти відповідають одним із трьох жестів. «Коше-ням» діти стають по черзі).

» Гра «Будуємо школу»

— Збудуймо нашу школу! Для цього маємо цеглинки. Кожна цеглинка означає дію, що ми будемо виконувати. І ви мені допоможете вибрати необхідні у школі.

На дошці — цеглинки зі словами:

Співати	Вередувати	Рахувати
Читати	Сердитися	Ображати
Крутитися	Гратися	Фантазувати
Мислити	Радіти	Спілкуватися
Дружити	Допомагати	Поважати

3. Теми для щоденника вражень

- Школа, що мені подобається.
- Мені сподобалося (*не сподобалося*) в школі...
- Мій перший день у школі.

✓ **День 2. ХТО Я? ХТО МОЇ ОДНОКЛАСНИКИ?**

1. Вітання

» Привітання

Діти утворюють коло.

— Доброго ранку, діти! Я рада вас бачити. Із яким настроєм ви прийшли сьогодні до школи? Покажіть.

— А тепер я всім пропоную ласкаво привітати одне одного хором, називаючи ім'я. Почнемо ліворуч від мене за годинниковою стрілкою:

«Доброго ранку, Максимку!»

«Доброго ранку, ...»

«Доброго ранку, наш клас!»

«Доброго ранку всім нам!»

2. Обмін інформацією. Тема дня «Хто я? Хто мої однокласники?»

» *Робота в парах. Вправа «Розкажи про себе»*

- У дитячому садку я цікавився(лася) ..., а тепер...
- У мене добре виходить...
- У дитсадку я хотів(ла) стати..., а тепер...
- Я вже вмію...

» *Гра «Поміняйтеся місцями ті, у кого...»*

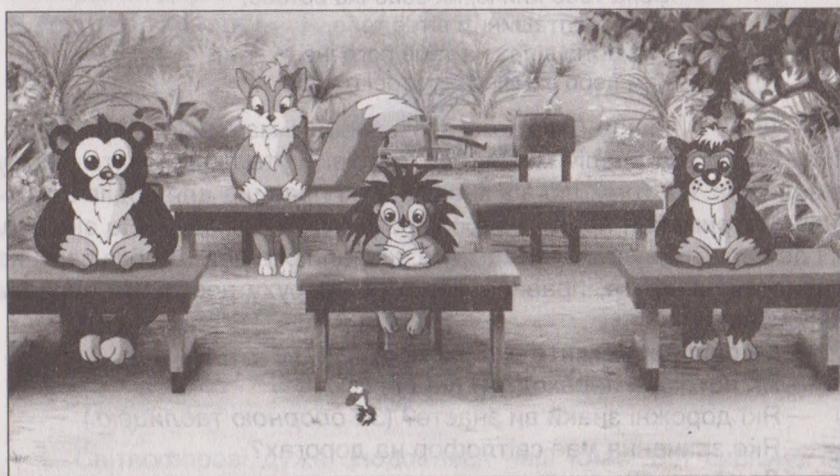
Учитель пропонує помінятися місцями дітям, у яких:

- є старший брат;
- є молодша сестричка;
- є молодший брат;
- є старша сестра;
- є домашня тваринка;
- день народження влітку (взимку, восени, навесні).

3. Групове заняття

» *Робота в групах. Вправа «Найкращий першокласник»*

— Ясного вересневого ранку звірята прийшли до лісової школи. На вулиці світило яскраве сонечко, вітерець грався золотими осінніми листочками. Дзвінок ще не пролунав, тому звірята сиділи за своїми партами і розмовляли. Їм дуже подобалося ходити до школи. Кожен із них хотів стати найкращим першокласником.

— Спробуймо допомогти звірятам! Кожна група отримає малюнок тваринки. Ви маєте довести, чому саме ваш першокласник — найкращий.

4. Теми для щоденника вражень

- Мені подобається разом...
- Я у колі однокласників.
- Мої однокласники.

✓ День 3. ЯК МЕНІ БЕЗПЕЧНО ДІСТАТИСЯ ШКОЛИ Й ПОВЕРНУТИСЯ ДОДОМУ?

1. Вітання

» *Гра «М'ячик-світлофор»*

Мета: повторити основні правила пішоходів; сприяти розвитку навичок поведінки на дорозі.

Правила гри: ведучий кидає м'яч, називаючи кольори сигналу світлофора: «Зелений», «Червоний», «Жовтий». Діти ловлять м'яч, називають своє ім'я і, відповідно до зазначеного кольору, відповідають: «Я стою», «Я іду», «Я чекаю».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як мені безпечно дістатися школи й повернутися додому?»

Найкраща у світі — дорога до школи,
 Бо ти у дитинстві простуєш по ній.
 Її не забудеш ніколи-ніколи,
 Вона, наче сонце, у долі твоїй.
 Вона тебе кличе, як сонечко встане,
 І співом пташиним вітає тебе,
 І радістю щиро на тебе погляне,
 Там небо всміхнеться тобі голубе.

— Діти, у нашому місті багато вулиць і маленьких провулків. Ними рухається безліч машин, автобусів. Ідуть люди. Ніхто нікому не заважає. Це тому, що всі знають чіткі правила для водіїв і пішоходів. Дотримання правил дорожнього руху необхідне. Не знаючи, як і де перейти вулицю, ви можете потрапити в біду. Щоб із вами не трапилося нещастя, правила дорожнього руху необхідно вивчати і виконувати.

- Де слід переходити вулицю?
- Як потрібно переходити дорогу?
- Які дорожні знаки ви знаєте? (*За опорною таблицею.*)
- Яке значення має світлофор на дорогах?
- До чого може призвести порушення правил дорожнього руху?

— Про що потрібно пам'ятати, щоб убезпечити себе?

- Йдучи до школи, чи повертаючись додому, йдїть із друзями або дорослими. Це, по-перше, цікавіше, є з ким поспїлкуватись, а, по-друге, безпечнїше, бо гуртом завжди легше.
- Ходїть такими стежками та дорогами, де є люди, бо зустрївши людину чи тварину, яка становить небезпеку, за вас нікому буде заступитися. Ви опинитися з бїдою вїч-на-вїч.
- У гуртї легше уникнути нападу безхатнїх тварин, вони теж, як правило, на групу людей не нападають.

» **Гра «Моя вулиця»**

— Кожна людина має житло, живе на певнїй вулицї.

А як називається вулиця, на якїй мешкаєте ви?

— Уявімо, що наш клас — це мїсто з вулицями, на яких ви живете. (У класї визначенї мїсця для кожної вулицї.)

— Я називатиму вулицю, а всї, хто живе на нїй, мають зїбратися разом у визначеному мїсцї.

— Як називаються люди, якї живуть на однїй вулицї, близько один вїд одного? (Сусїди.)

— На якїй вулицї живе найбільше дїтей? Порахуйте їх.

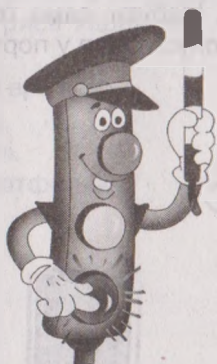
— А на якїй вулицї живе найменше дїтей?

— Порадьтеся і розкажїть, якї перешкоди можуть зустрїтися на вашому шляху до школи і назад.

» **Перегляд мультфїльму «Неслуха на прогулянцї»**

— Найкращий спосїб зберегти своє життя на дорозї — дотримувати правил дорожнього руху.

3. Групове заняття

— Світлофоровї дуже сподобався наш клас. Він вирїшив подарувати вам свої фотографїї. Тїльки вони чорно-бїлі, а ми зараз

зробимо їх кольоровими завдяки кружечкам. Будьте дуже уважними й розташуйте кольорові кружечки у правильному порядку.

(Підказка в розташуванні порядку кольорів — на дошці.) (Учитель роздає заготовки світлофора, на які діти вклеюють відповідні кружечки.)

4. Теми для щоденника вражень

- Ідучи додому, я...
- Я знаю такі дорожні знаки...
- Моя дорога додому.

✓ **День 4. ЩО ПОКЛАСТИ У ШКІЛЬНИЙ ПОРТФЕЛЬ?**

1. Вітання

Діти — в колі. Учитель пропонує привітатися віршем. (Інсценізація вірша.)

Я всміхаюсь сонечку:

— Здрастуй, золоте!

Я всміхаюсь квіточці:

— Хай вона росте!

Я всміхаюсь дощику:

— Лийся, мов з відра!

Усміхаюсь людям,

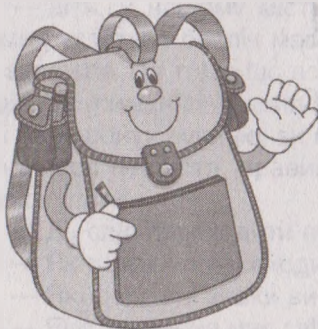
Зичу їм добра!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що покласти у шкільний портфель?»

► Складання казки за асоціативними малюнками

— Жив-був портфелик. (Малюнок портфелика.) Він був схожий на маленький будиночок. Мабуть, саме тому в ньому оселилися...

— Як ви вважаєте, хто оселився у портфелику?

— Усі вони були новенькими, красивими і дуже пишалися собою. Кожен із них уважав, що він найпотрібніший.

— А як уважаєте ви, без кого з них не можна обійтися у школі?

— А чи всі ви знаєте, як потрібно збирати портфель до школи?

3. Групове заняття

» *Тренувально-практична вправа «Як правильно зібрати портфель»*

Мета: закріпити знання дітей про те, що повинно лежати в портфелі; розвивати мислення, виховувати охайність.

Завдання. У кожної групи є свій портфель і предмети. Потрібно швидко й охайно зібратися до школи. (*Яблуко, Буквар, зошит, ручка, машинка, лялька, настільна гра, фарби, указка, розмальовка, м'яч.*)

— Молодці! Ви вже знаєте, як потрібно збиратися до школи. Увечері завжди перевіряйте, чи все на місці у ваших портфелях, чи в порядку ваше шкільне приладдя, дістаньте речі, що вам на уроках не знадобляться.

☒ **Введення правила класу**

Буду організованим.

» *Вправа «Подарунок»*

Мета: налагодити доброзичливі взаємини з оточуючими; формувати навички рефлексії.

ХІД ВПРАВИ

Усі учасники по колу висловлюються: «Що я хотів би подарувати тому, хто поруч, для того, аби він охоче ходив до школи». Називають те, що, на думку мовця, могло б по-справжньому потішити людину. Це може бути предмет, риса характеру, настрої. Подарунок може бути й незвичайним.

4. Теми для щоденника вражень

- Мій друг Портфель.
- Мої помічники у школі.
- Хто живе в моєму портфеліку?

Тиждень 2. МІЙ / НАШ КЛАС

Мета: допомогти дітям побачити, які цікаві однолітки їх оточують, урізноманітнити світ духовних інтересів учнів; навчати культури спілкування, пошуку конструктивних способів розв'язання проблемних ситуацій; формувати позитивні взаємини між дітьми; сприяти поліпшенню психологічного клімату в класі; виховувати в учнів повагу одне до одного; спонукати їх до добрих учинків; згуртовувати колектив.

✓ День 1. ЯК ЗНАЙТИ СВОЮ КЛАСНУ КІМНАТУ?

1. Вітання

— Вітаю вас, діти! Привітаймо одне одного. Зустріньтесь очима з тим, кому ви хочете сказати: «Привіт». Мовчки кивніть головою, посміхніться. *(По черзі учні зустрічаюся очима з однокласниками й вітаються кивком голови та посмішкою.)*

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як знайти свою класну кімнату?»

— Багато часу ви проводите у своїй класній кімнаті.

— Чи подобається вона вам? Чому? *(Вона затишна, світла, красива.)*

— Ми тут нещодавно і ще не звикли до неї. І вона до нас привдяється: чи будемо ми її любити, турбуватися про неї? Пропоную зробити подарунок нашій класній кімнаті: прикрасити її золотими сонечками. Кожен із вас намалює сонечко, що допоможе поліпшити настрій, розвеселити її. Тоді наш клас стане світлим і затишним.

(Діти малюють під музику, а потім учитель допомагає кожній дитині прикріпити сонечко в тому місці, що їй до вподоби.)

» Гра «Чи знаєш ти свій клас?»

Діти заплющують очі. Учитель називає предмет, що є в класі, а учні вказують на нього рукою. За сигналом «Розплюште очі» вони бачать, чи правильно показали.

⊗ Введення правила класу

Усе робитиму вчасно.

» Експедиція школою

— Діти, ви, звісно, не могли не помітити, що наша школа дуже велика. У цьому приміщенні навчаються багато школярів, трудяться чимало вчителів та інших працівників. Сьогодні — день експедиції. Ми будемо вивчати, що, окрім нашого кабінету, є в школі.

Учні шикуються «ланцюжком» одне за одним. Це — «гусінь». Учитель — «голова», останній — «хвіст». За сигналом учителя «гусінь» починає рухатися вперед.

3. Проведення екскурсії

» Гра «Так чи ні?»

- Наша школа велика і гарна. (Так.)
- У ній мало класних кімнат і кабінетів. (Ні.)
- Коридори та приміщення нашої школи чисті, затишні. (Так.)
- Вони виглядали б так само, якби наші учні не були дбайливими й бережливими. (Ні.)
- Наша спортивна зала — приміщення для занять фізкультурою і спортом. (Так.)
- В актовій залі багато книжок. (Ні.)
- Коли настає час обіду, потрібно йти до медичного кабінету. (Ні.)
- У школі працюють учителі, кухарі, лікар, бібліотекар, прибиральниці, черговий. (Так.)
- У школі не можна смітити, шкільне майно не можна псувати, ламати. (Так.)
- Чи згодні ви з тим, що наша школа має все необхідне для того, аби діти-школярі в ній добре навчалися? (Так.)

4. Теми для щоденника вражень

- У школі мені подобається...
- Що б я змінив(ла) у класі.
- Мій клас.

✓ День 2. ЯК ПОЧУВАТИСЯ КОМФОРТНО У КЛАСІ?

1. Вітання

» Вправа «Створюємо гарний настрій»

Учитель і діти ходять кімнатою, тиснуть одне одному руки, промовляючи: «Радий тебе бачити».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як почуватися комфортно у класі?»

— Що вам спадає на думку, коли ви чуєте слово «однокласники»?

— Що це слово означає для вас?

» Вправа «Я хочу дружити»

Діти по черзі розповідають, із ким вони хочуть дружити, не називаючи імен, описують зовнішність одного з учнів. Дитині, про яку розповідають, потрібно себе впізнати, швидко підбігти до того, хто про неї розповідає, потиснути руку. Далі вона стає ведучою.

» Вправа «Кошик для сміття»

— Які риси ускладнюють стосунки в колективі?

(Учням пропонують картинки із зображенням почуттів.)

Злість

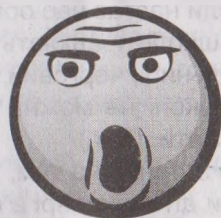
Страх

Образа

Радість

Подив

Нудьга

Сум

Цікавість

— А тепер виберіть риси, що ускладнюють ваше життя, зібгайте їх і викиньте у кошик для сміття.

(Учні викидають папірці в кошик для сміття)

» Слухання притчі про цвяхи

ПРИТЧА ПРО ЦВАХИ

Жив собі хлопчик зі складним характером. Якось батько дав йому мішок цвяхів і наказав по одному забивати їх у паркан щоразу, коли хлопчик утрачав терпець і з кимось сварився. У перший день він забив 37 цвяхів. Згодом навчився опановувати себе, тому кількість цвяхів щодня зменшувалася. Хлопчик зрозумів, що легше стримувати свої емоції, ніж забивати цвяхи.

Нарешті настав день, коли він не забив жодного цвяха. Син підійшов до батька і сказав про це.

Тоді батько наказав синові витягати з паркана по одному цвяху в ті дні, коли він не втратить самоконтролю і ні з ким не посвариться.

Минув час. Син уже зміг похвалитися батькові, що у паркані не залишилося жодного цвяха. Батько відповів: «Ти добре поводишся, але подивися, скільки дірок залишилося... Паркан уже ніколи не буде таким, як колись».

Якщо ви з кимось сваритеся й говорите щось неприємне, то залишаєте після себе такі самі рани, як ці дірки від цвяхів. Рани залишаються, незважаючи на те, скільки разів ви потім перепросите. Словесні рани завдають такого самого болю, як і фізичні.

Не залишайте на своєму шляху дірок! Не забивайте цвяхів ворожнечі, непорозуміння, жорстокості в душі людей!

3. Групова робота

— Ми переконалися в тому, що досягти взаєморозуміння у стосунках можна, лише дотримуючи певних норм у спілкуванні. Про це варто пам'ятати щодня. Тому щоранку, вирушаючи до школи, не забувайте взяти із собою «Валізу чемності».

» Вправа «Валіза чемності»

На дошці намальовано велику валізу. Учні починають збирати до неї необхідні «речі» — добрі почуття й риси характеру, що потрібно плекати в собі. Школярі називають усе, що, на їхню думку, допомагає людині у спілкуванні з оточуючими, щоб почуватися комфортно. Учитель записує відповіді на тлі валізи.

(Доброзичливість; тактовність; доброта; справедливість; миролюбність; життєрадісність; почуття гумору; врівноваженість; чесність; чуйність; порядність; співчуття; повага; щирість.)

4. Теми для щоденника вражень

- У класі мені подобається...
- До школи я іду з...
- Якщо б я міг(могла) змінити в класі дещо, я б...

✓ **День 3. ЯК СТВОРИТИ БЕЗПЕКУ І ЗАТИШОК У КЛАСІ?**

1. Вітання

Діти вітаються, змінюючи інтонацію.

— Привітайтеся, як ведмідь, як лисичка, як мишка, тощо.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як створити безпеку і затишок у класі?»

» *Слухання й обговорення уривка з казки М. А. Панфілової «Ігри у школі»*

На перерві діти-звірята встигли розглянути школу й поділитися з друзями своїми враженнями.

— Так, пострибати тут особливо ніде! — сказала Білочка.

— Чому? — заперечив Вовчик. — А стільці й столи в класі для стрибків стануть у пригоді.

Білочка зраділа винахідливості Вовчика. Разом вони влаштували справжні перегони з перешкодами по всьому класу. Коли пролунав дзвоник на урок, гра була в розпалі.

Збуджений і скуйовджений Вовчик не відразу помітив Учителя. А коли зупинився, то з подивом озирнувся на своїх товаришів. Білочка теж не могла зрозуміти, в чому справа. Інші учні стояли біля своїх столиків і розгублено дивилися на безлад у класі.

— Якими ви уявили Вовчика й Білочку?

— Як ви вважаєте, чи гарно поводитися звірята? Чому?

— Що б ви їм порадили?

☒ **Введення правила класу**

Усе робитиму вчасно.

3. Групове заняття

» *Робота у творчих лабораторіях*

У класі підготовлено центри для роботи в групах.

- Центр конструювання;
- Центр ліплення;
- Центр малювання;
- Центр виробів із паперу, тощо.

(Очолити центри можна запропонувати батькам першокласників.)

Дітям пропонують завітати до будь-якого центру і під керівництвом дорослих виготовити певний виріб. Після завершення організують виставку творчих робіт.

4. Теми для щоденника вражень

- Місце в класі, де мені добре.
- На перерві мені подобається...
- Клас моєї мрії.

✓ **День 4. ЯК СТАТИ КЛАСНОЮ СПІЛЬНОТОЮ?****1. Вітання**

— Вітаю вас, друзі!

Хто прийшов із гарним настроєм — рукою махніть.

Хто чує мене — головою кивніть.

Хто бачить мене — прошу, оком моргніть.

Хто найвеселіший — ви всім усміхніться.

Хто ввічливий — сусідові злегка вклоніться.

Похитайте головою праворуч-ліворуч, раз, іще раз.

Хто вміє дружити, поплещте у долоні, хочу побачити я вас.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як стати класною спільнотою?»» *Спілкуємось граючись*

— Діти, чи всі ви маєте однакові імена?

— А чи є серед вас діти з однаковими іменами?

— Таких дітей називають тесками.

— Скільки в нашому класі Марій? Артемів? Карін? Алін? Максимів?

— А хто у нас один?

— Скільки хлопчиків? дівчаток?

— Кого більше: хлопчиків чи дівчаток?

— Як нас усіх можна назвати одним словом?

— А ще нас можна назвати спільнотою. Слово «спільнота» походить від слова «спільно», що означає всі разом.

» *Гра «Струмочок»*

Мета: дати дітям зрозуміти, що лише спільними зусиллями можна досягти результату.

ХІД ВПРАВИ

Діти ходять класом. За сигналом «Струмочок» групуються, шикуються одне за одним, кладуть руки на плечі тому, хто стоїть попереду, й рухаються вперед. За сигналом «Озеро» кожна група утворює коло, піднімає руки і з'єднує їх. За сигналом «Галлявина!» всі групи присідають. Перемагає найдружніша, найуважніша і найспритніша група.

— Чи сподобалася вам гра?

— Що сподобалося найбільше?

— Чи цікаво було б грати в цю гру одному?

— Діти, ви прийшли до школи навчатися. Тепер багато часу ви будете проводити в класі. Щоб було добре вам та решті, варто дотримувати «золотого правила»:

3. Групове заняття

» Вправа «Галявина»

Мета: згуртувати класний колектив; дізнатися більше про учасників групи.

ХІД ВПРАВИ

На дошці — аркуш ватману із зображенням порожньої галявины, поруч — предметні малюнки: метелики, квіточки, сонечко, озеро, хмаринки, деревце, кущ, пташки, павучок. Діти мають обрати ту річ, якою вони себе бачать і відчують у колективі, та прикріпити атрибут «на галявині». Після виконаної роботи кожен учасник (за бажанням) доповнює своє зображення за допомогою олівців.

— Чому ви вибрали саме цей предмет?

— Чи почувалися ви комфортно в нашому класі?

4. Теми для щоденника вражень

- Мені подобається разом...
- Я у колі однокласників.
- Мої однокласники.

✓ **День 5. ЧОГО МИ МОЖЕМО ДОСЯГНУТИ СПІЛЬНО?**

1. Вітання

» *Хвилинка медитації*

Звучить спокійна мелодія.

— Бачите, сонечко до нас зазирнуло в клас. Ковзнуло по стіні, по ваших обличчях. Ущипнуло за щічку, полоскотало вашого чуба й почало розсіювати свої промінці. Простягніть до нього свої долоньки. Воно освітло вас, принесло багато тепла. Ви теж стали, як сонечко. Ви — володарі теплого добра. Ви радісні й щасливі. Ви — маленькі сонечка.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чого ми можемо досягнути спільно?»

► Вправа «Сонечко»

— Перед вами — велике сонечко з різнокольоровими промінчиками. Але промені цього сонечка ще не прокинулися. Для того щоб промені нашого сонечка заграли, засяяли різними кольорами, нам потрібно сказати багато добрих слів для свого класу. Підходьте по черзі, розвертайте промінь і, починаючи зі слів «Мені хочеться побажати...», висловлюйте кілька теплих слів-побажань для свого класу. Потім ми побачимо, як посміхнеться й засяє наше сонечко. (Діти виконують запропоноване.)

— Сьогодні ми переконалися, що кожен із вас може бути добрим другом, а наш колектив — найбільш згуртованим. Ви — справжня команда, спільнота!

► Вправа «Добра тваринка»

Мета: підготувати учасників до успішної діяльності; створити комфортну атмосферу, гарний настрій.

Діти стоять, тримаючись за руки. Ведучий тихим голосом каже: «Ми — одна велика, добра тваринка. Послухаймо, як вона дихає!». Усі прислухаються до свого дихання і дихання сусідів. «А тепер дихаймо разом!» — говорить ведучий. Видих — усі роблять два кроки назад; вдих — два кроки вперед. «Так не тільки дихає тваринка, так чітко й рівно б'ється її велике, добре серце. Стук — крок уперед, стук — крок назад. Ми всі беремо дихання та стук серця цієї тваринки собі. Ми — єдине ціле».

— Вам сподобалося працювати разом?

— Чи змогла б рухатися наша велика добра тваринка, якби наші дії не були злагодженими?

3. Групове заняття

► Вправа «Створюємо картину разом»

На дошці прикріплено аркуш ватману. Посередині — зображення школи. Кожен учень по черзі виходить і домальовує якийсь один елемент (сонечко, квіточку, дерево, хмаринку, дитину, пташку тощо.) Наприкінці діти аплодують своїй роботі. Картину вивішують на почесне місце в класі.

4. Теми для щоденника вражень

- У колективі я почувуюся...
- За що я люблю наш клас.
- Мої враження.

Тиждень 3. МОЇ ДРУЗИ

Мета: допомогти учням з'ясувати зміст понять «друг», «товариш», «приятель»; уточнити уявлення дітей про те, що означає «уміти дружити»; учити осмислювати й оцінювати ситуацію, самостійно розуміти мотиви поведінки і співвідносити ці мотиви з наявними нормами поведінки; розвивати бажання налагоджувати дружні взаємини; формувати толерантні стосунки в колективі, уміння засуджувати негативну, грубу поведінку; виховувати бажання бути чуйним і уважним до своїх товаришів, бути справжнім другом.

✓ День 1. ХТО ТАКІ ДРУЗИ? / ЯКИМ МАЄ БУТИ ДРУГ (ПОДРУГА)?

1. Вітання

- Гарний настрій — це перший крок до успіху.
- Поверніться одне до одного, посміхніться.
- Зобразіть радість.
- Уявіть, що ваш товариш засмучений, поліпшіть йому настрій.
- Скажіть одне одному приємні слова.
- Які слова ви сказали товаришеві, з яким сидите за партою?
- Поверніться до мене і покажіть обличчя здорової, успішної, щасливої людини.
- Із гарним настроєм краще працювати, навчатися, а також з гарним настроєм веселіше гратися і гуляти.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Хто такі друзі?»

» Гра «Знайди пару»

Мета: сприяти згуртуванню дітей; виховувати доброзичливе ставлення одне до одного.

Діти утворюють коло. На їхні спini прикріплюють малюнки: квіточки, смайлики, кораблики.

Завдання: не розмовляючи одне з одним, користуючись лише мімікою і жестами, потрібно знайти пару.

- Що було складним?
- Що допомогло впоратися із завданням?
- Хто такий друг?
- Справжній друг. Який він?
- А з чого починається дружба?

Слухання пісні «Справжній друг».

3. Групове заняття

► Гра «Фотографії друзів»

На столі — фотографії учнів класу. Дитині пропонують узяти 2–3 світлини. Розповісти про цих дітей і пояснити, чому вона дружить або хотіла б дружити саме з ними.

4. Теми для щоденника вражень

- Друг — це той, з ким мені добре.
- Ми — друзі нерозливвода.
- Я вмю дружити.

✓ День 2. ЯК ЗНАЙТИ ДРУЗІВ?

1. Вітання

► Вправа «Віночок побажань»

Усі діти утворюють коло, одне за одним кладуть праву руку на плече сусідові. Кожен учасник по черзі називає ім'я сусіда і чогось йому бажає. Гра завершується, коли всі діти обмінялися побажаннями.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як знайти друзів?»

► Вправа «Презентуй себе»

— Як же твій друг тебе знайде, якщо йому про тебе нічого не відомо? Не соромся розповідати про свої захоплення, інтереси. Я впевнена, що серед твоїх однокласників знайдеться хтось зі схожими уподобаннями.

(Діти стисло розповідають про себе і свої захоплення.)

► Вправа «Справжній друг»

— Дружба приносить у наше життя радість. Друзів не буває багато. І хоч ваші стосунки можуть бути добрими й теплими з усіма однокласниками, та лише деяким ми довіряємо свої проблеми й переживання.

Діти утворюють коло і передають м'яч зі словами «Друг — це той, хто...». Потім охочі розповідають про свого справжнього друга і відрекомендовують його класу.

- Як ви вважаєте, що найважливіше в дружбі?
- Що заважає дружбі?
- Хто такий справжній друг?

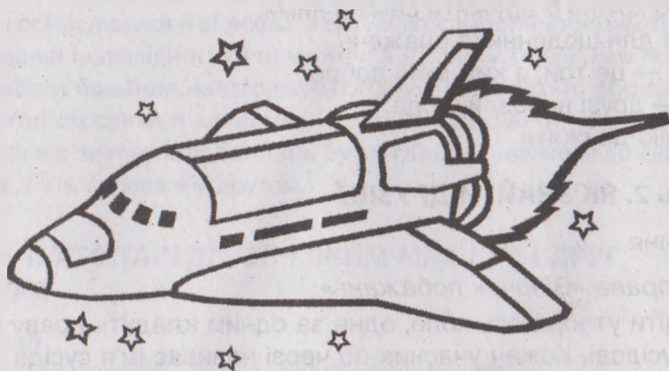
► Гра «Добре — погане»

— Добрі слова ми залишаємо для себе і своїх друзів, а на погані — не зважаємо. *(Захистив, заспокоїв, образив, поділився, ударив, зруйнував, пожалів, злякав, подарував, обманув, допоміг.)*

3. Групове заняття

» Гра «Космічний корабель»

ХІД ВПРАВИ

Діти обирають пару. Кожна пара — це космічний корабель. Пари шикуються одна за одною. Перша дитина в парі — «корабель», друга — «пілот» корабля. «Пілот» кладе руки на плечі «корабля». «Корабель» заплющує очі й витягує руки вперед — це пристрій для стикування з іншим «кораблем». *Завдання «пілота»:* мовчки керувати «кораблем» (*важелі керування — плечі партнера*) та здійснити стикування з іншим «кораблем». *Завдання «корабля»:* намагатися цілком підкоритися «пілотові».

— Чи сподобалася вам гра?

— Чим ви любляєте займатися у вільну хвилину?

» Вправа «Куточок дружби»

У відповідному місці в класі організований «Куточок дружби». Туди діти можуть прийти і перепросити, дивлячись одне одному у вічі.

4. Теми для щоденника вражень

- З якою погодою я порівнюю дружбу?
- Які фарби я візьму, щоб намалювати дружбу?
- Мій справжній друг.

✓ **День 3. ЧОМУ НАМ ЦІКАВО РАЗОМ?**

1. Вітання

Доброго ранку, сонечко,
Доброго ранку, небо!

Ставитись до кожного
Із добром нам треба.

— Візьміться за руки і привітайте одне одного. А зараз побажайте одне одному здоров'я, щастя і справжньої дружби.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому нам цікаво разом?»

— Чарівне слово «дружба», хором повторімо його!

— Що таке дружба? (Відповіді дітей.)

— Дружба — це коли люди хочуть бути разом, коли разом грають і не сваряться. Друзі — це люди, з якими нам цікаво й весело, які довіряють одне одному і піклуються одне про одного.

А ви знаєте, якими мають бути справжні друзі? Зараз ми це перевіriamo. Я ставитиму запитання, а ви відповідайте «так-так-так» або «ні-ні-ні».

» Гра «Так-так-так, ні-ні-ні»

Будемо міцно ми дружити?

(Так-так-так!)

Нашою дружною дорожити?

(Так-так-так!)

Ми навчимося грати?

(Так-так-так!)

Другу будемо допомагати?

(Так-так-так!)

Друга потрібно розлютити?

(Ні-ні-ні!)

А посмішку подарувати?

(Так-так-так!)

Друга варто ображати?

(Ні-ні-ні!)

Чай з друзями будемо пити?

(Так-так-так!)

Будемо міцно ми дружити?

(Так-так-так!)

— Молодці! Упоралися із завданням!

Слухання пісні В. Шаїнського «Коли мої друзі зі мною».

— Цінність дружби полягає в тому, що друг завжди відчуває підтримку друга. Саме тому кажуть «пліч-о-пліч», «почуття ліктя». Скільки б іграшок, книжок, розваг у тебе не було, без справжнього друга сумно й нецікаво. Адже тільки з другом можна поділитися радістю й смутком, поговорити про все, що тебе цікавить, весело погратися.

» Гра «Живі руки»

Діти сідають одне навпроти одного (*парами*). Їм пропонують узятися за руки:

- познайомтеся з руками товариша;
- привітайтеся руками;
- посваріться руками;
- поборіться руками;
- помиріться руками;
- попрощайтеся руками.

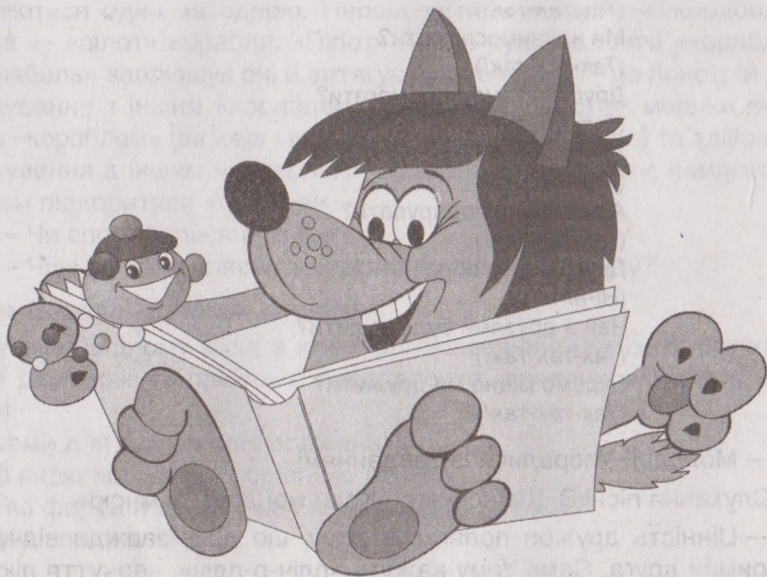
» Гра «Мій товариш (товаришка)»

Діти по черзі розповідають про своїх друзів у класі, не називаючи їхніх імен. Слухачі мають за описом відгадати ім'я. Той, хто правильно відгадав, стає ведучим.

3. Групове заняття

» Гра «Обери собі в друзі казкового героя»

Діти об'єднуються у групи, обирають казкових персонажів та пояснюють свій вибір.

— Уявіть, що у вас немає такого великого вибору, а є тільки негативні герої. Що б ви обрали: залишитися самому або заприятелювати з ким-небудь із них? (Можна потоваришувати, але слід навчити їх бути добрими, не скоювати поганих учинків.)

4. Тема для щоденника вражень

- Я люблю з друзями...
- Мій подарунок другові (подрузі).
- У мене багато (мало) друзів.

✓ День 4. ЯК ЗБЕРЕГТИ ДРУЖБУ?**1. Вітання****» Вправа «Побажання по колу»**

Учні утворюють коло. По черзі продовжують речення, звертаючись до сусіда: «Мій друже, я бажаю тобі...».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як зберегти дружбу?»

— Що для тебе означає «дружити»?

— Що ти можеш дати друзям?

— Які риси ти найбільше цінуєш у друзях?

— Що таке «надійний друг»?

— Чи знаєте ви «золоте правило» дружби? («Що хочете, щоб робили вам люди, то робіть їм ви».)

» Слухання «Казки про дружбу та її втрату» (модифікація казки І. В. Вачкова)

Жили-були двоє друзів — кріт Мур і хом'як Рум. Вони були дуже великими друзями і найбільше на світі цінували свою дружбу.

Одного разу зустріли Мур і Рум стару Сову-чаклунку й почали хвалитися, яка у них довга й міцна дружба.

— Так ви вважаєте, що немає нічого на світі, що змогло б її зруйнувати? — запитала Сова.

— Ми впевнені: що б не трапилося, наша дружба не може зникнути! — говорили друзі.

— Ви хочете випробувати її? — запитала Сова.— Чи варто? Якщо ви її втратите, відновити буде дуже складно.

— Ми не боїмося випробувань. Перевір нас! — наполягали Мур і Рум.— А якщо наша дружба не витримає, отже, вона не потрібна нам.

— Добре, я влаштую вам випробування. Ось перше:

«Нехай позбудуться мови!

Нехай позбудуться дружби!».

І тут же Мур і Рум забули мову, якою вони спілкувалися. Але це анітрохи не зашкодило їхній дружбі.

— Діти, як ви вважаєте, як наші герої навчилися розуміти одне одного? *(Використовували спеціальні знаки: пози, жести.)*

Тоді Сова повернула друзям здатність спілкуватися і вимовила нове заклинання, наводячи чари для другого випробування:

«Пробудись, злісна вдачо,

У цих діточок!».

«Тепер напевне посваряться!» — подумала Сова.

Але Мур і Рум вилили свою лють, переламавши сухі травинки й палички, і, звільнившись від неї, обнялися й пішли разом до свого дому.

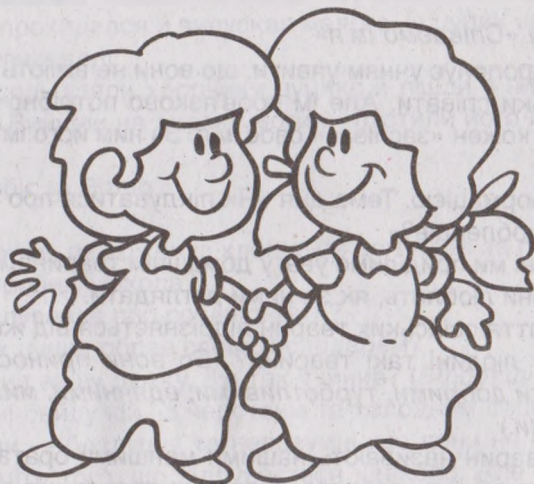
Третього разу Сова розбудила в їхніх душах грубість. Почали Мур і Рум ображати одне одного й звинувачувати у тому, чого ніколи не було. Ба, навіть звичайні слова здавалися їм образою, і вже, гадали, настає кінець їхній дружбі. Але друзям удалося зупинитися, тому що зрозуміли вони, що немає за їхніми словами зла. Вони зуміли вибачити одне одного, і дружба їхня витримала.

Спробувала Сова і вчетверте. Викликала вона в Мура і Рума найсильніший страх. Друзі дуже злякалися, притулилися одне до одного: удвох не так страшно. І дружба перемогла страх.

— Пригадаймо й покажімо, як друзі долали ці випробування. *(Діти спілкуються жестами; намагаються втамувати злість за допомогою «Банки крику»; перепрошують одне одного, обіймаються.)*

» Вправа «Мирилка»

Мета: пригадати вірші-мирилки, що допомагають відновити дружбу, помиритися з товаришем.

— А чи трапляється, що часом друзі сваряться, ображаються, програючи у грі, змаганнях?

— А як цьому завадити? (Підійти до товариша, посміхнутися, перепросити, якщо завинив, помиритися.)

Діти згадують мирилки та по черзі миряться.

- ▼ Мирилка летіла, на плече сіла,
Сказала тихенько: «Мирімось швиденько».
- ▼ Досить дутись та сердитись.
Нумо, вже скоріш миритись!
Геть, образо, відійди,
Жде нас дружба назавжди.

▼ Мирись, мирись, мирись і більше не сварись.

3. Групове заняття

» Гра «Друзі про мене»

Діти утворюють коло з учителем, який пропонує їм розказати, якої думки друзі про кожного з них.

4. Теми для щоденника вражень

- Якщо ми з другом посварились...
- Моя мандрівка з другом (подругою).
- За що мене цінують друзі.

✓ День 5. ЯК ПІКЛУВАТИСЯ ПРО ДРУЗІВ — ДОМАШНІХ УЛЮБЛЕНЦІВ?

1. Вітання

» Вправа «Співаємо ім'я»

Учитель пропонує учням уявити, що вони не вміють розмовляти, а вміють тільки співати. Але їм обов'язково потрібно привітатися, тому по черзі кожен «заспіває» своє ім'я. За ним його ім'я заспівають усі діти.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як піклуватися про друзів — домашніх улюбленців?»

— Сьогодні ми приділимо увагу домашнім тваринам, поговоримо про те, що вони люблять, як за ними доглядати.

— Чим життя свійських тварин відрізняється від життя диких?

— Навіщо людині такі тварини? *(Бо вони приносять радість, учать нас бути добрими, турботливими, вдячними, милосердними, співчутливими.)*

— Іноді тварин називають нашими меншими братами. А брати, як відомо, потребують доброти, уважного ставлення до себе.

» Слухання й обговорення оповідання В. Сухомлинського «Миколка, Вітя й цуцик»

Дорогою додому Миколка й Вітя підібрали цуцика. Він сидів у канаві й жалібно скавучав.

Кому ж дістанеться цуценя? Довго сперечалися хлопчики й дійшли думки: нехай три дні живе у Віті, а інші три дні — у Миколки, і так цілий місяць. А коли час збіжить, хлопчики візьмуть цуцика, вивезуть у поле й підуть у різні боки, щоб чесно розв'язати проблему: за ким побіжить, той і господар.

Побудував Миколка для цуцика гарну будку. Тричі на день носила мама цуцикові суп і котлетки.

У Віті не було ані будки, ані супу, ані котлетки. Поклав він біля свого ліжка ряднину. На ній цуцик і спав. Іноді вночі йому хотілося в якихось собачих справах надвір, він тихенько торкав лапкою ковдру, Вітя прокидався й випускав малого. Їв цуцик шкуринку, розмочену в гарячій воді.

Через місяць узяли хлопчики цуцика й пішли з ним далеко-далеко в поле. Вийшли на високу могилу, пустили його й розлетілися навсібіч.

Цуцик побіг за Вітею.

— Розкажіть, як кожен із хлопчиків доглядав за песиком.

— Як це робив Микола?

— Як піклувався про собачку Вітя?

— Кого ж цуцик обрав своїм господарем?

— Чому, на вашу думку, він так учинив? (Відповіді учнів.)

— Людині байдужій, із черствим та холодним серцем здається, що й тварини — бездушні та нерозумні, що вони не можуть відчувати й розуміти того, що відбувається навколо. Але це, звісно, не так. Тварина, як і всі ми, любить лагідне та дбайливе ставлення до себе.

» Гра «Скажи ласкаво»

Кішка — кішечка;

собака — собачка;

папуга — папужка;

риба — рибка;

хом'як — хом'ячок;

черепаха — черепашка.

— Якщо ви вирішили завести маленьку тваринку, то не забувайте: ви відповідаєте за неї. Піклуйтесь про неї та оберігайте її!

» Слухання й обговорення вірша І. Кульської «Боксер»

— Я хочу боксера!

Я хочу собаку! —

А тато:

— Ану, припини цю атаку.

Собака — тобі,

А морока — рідні?

А я уже бачу боксера вві сні...

Я друга мого називаю

Джувльбарсом.

Несу йому в мисочці борщику

з м'ясом.

Для нього морквиночку тру

на тертушку,

Я сіном йому набиваю подушку!

Аж раптом...

Сусіди летять на Кавказ!

Щенятко-боксер

Залишається в нас!!!

Щенятко якраз так і зветься —

Джувльбарсом!

Несу йому в мисочці борщику

з м'ясом.

Для нього морквиночку тру на тертушку.	Сестричка несе йому борщику з м'ясом.
Я сіном йому набиваю подушку... Так тиждень минає.	Удвох вони микють собаку під душем.
І ще два-три дні... Собака чомусь набридає мені.	А я? Ми з боксером
У мене — басейн і в театрі прем'єра.	Не дуже-то дружим. У мене — спортклуб,
Я вчора забув прогуляти боксера.	Навантаження всякі... Мені просто часу нема
Бабуся виходить гуляти з Джульбарсом.	Для собаки!

— Чи став хлопчик справжнім другом для песика? Чому?

— Я хочу, щоб ви запам'ятали, що тварини, які мешкають у ваших будинках, — це не іграшки, вони живі й мають право, щоб господарі поважали їхні бажання. Не потрібно ображати їх байдужістю, злом, неувагою, адже вони, як і ми, є живими істотами. Їм буває радісно й сумно, весело й боляче.

» Вправа «Долоньки добра»

— А зараз кожний із вас нехай уявить у своїх долоньках беззахисну маленьку тваринку. Витягніть руки вперед, долоньками догори і спокійним подихом зігрійте їх. Повільно по одному пальчику складіть долоньку, заховайте у ній тваринку, прикладіть руки до грудей, віддайте їй доброту свого серця. Розтуліть долоні і...

— Як ви вважаєте, що ви побачите?

3. Групове заняття

Діти об'єднуються в групи.

1-ша група — мають удома собаку;

2-га група — удома у них мешкає кіт;

3-тя група — інші тваринки;

4-та група — немає нікого.

Кожна група розповідає про своїх улюбленців, а діти четвертої групи розповідають, про кого вони мріють і чому.

4. Теми для щоденника вражень

- Я турбуюсь про тварин.
- За що я можу подякувати домашньому улюбленцеві?
- Мій домашній улюбленець.

Тиждень 4. МОЄ ДОВКІЛЛЯ

Мета: ознайомити дітей із розмаїттям навколишнього світу; розширити пізнання учнів у життєвому просторі; продовжувати формувати уявлення про красу природи; розвивати прагнення до дослідження, творчу фантазію, креативність мислення, інтерес до довкілля, зв'язне мовлення; спонукати творити красу власноруч; виховувати дбайливе ставлення до природи, естетичний смак.

✓ День 1. ЩО МЕНЕ ОТОЧУЄ?

1. Вітання

» Вправа «Ранкові враження»

— Розкажіть про свої ранкові враження за опорою.

- Уранці мене здивувало...
- Сьогодні я помітив(ла)...
- Дорогою до школи я почув(ла)...
- Я звернув(ла) увагу на...
- Мене засмутило...

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що мене оточує?»

— Розгляньте малюнки. Що й кого ви бачите? (На малюнках: сонце, зорі, квіти, дерева, комахи, звірі, птахи, людина.)

— Усе, що ви назвали, оточує нас, тобто є довкола нас. Це все можна назвати одним словом — *довкілля*.

— Що ж таке довкілля?

— Уявіть, що ми на вулиці. Що ви бачите?

— Що чуєте?

— Усе, що довкола нас, і є довкіллям, природою.

Отже, довкілля — це середовище, у якому ми живемо. Ми дуже пов'язані зі світом, що навколо нас. Людину оточують жива і нежива природа, а також речі, що вона створила сама.

— Поміркуйте, що належить до живої природи? (*Люди, рослини, тварини.*)

— Отже, все, що живиться, росте, розмножується, — це жива природа. А чи чули ви коли-небудь, щоб вода, або повітря просили їсти? Чи бачили на небі декілька сонць, місяців? Чи бачили, як росте каміння? Отже, все це належить до неживої природи.

— А ще існують речі, створені руками людини. Назвіть їх.

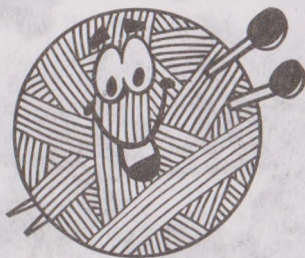
► *Гра «Назви та покажи предмет із довкілля»*

Кожна дитина по черзі жестами й мімікою показує предмет, а решта його відгадують і визначають — це жива чи нежива природа.

3. Групове заняття

— У природі все взаємопов'язане. І ми в цьому переконаємося завдяки грі.

► *Гра «Цікавий клубочок»*

Першим починає вчитель. Бере клубок ниток і, залишивши кінець нитки у себе, кидає клубок іншому гравцеві зі словами:

— Я — зайчик. Мені потрібен куц, щоб сховатися...

Наступний гравець, залишивши нитку в руці, кидає клубок іншому зі словами:

— Я — куц. Мені необхідна земля, щоб рости...

Гра триває.

(*Усі частинки довкілля переплутані ниткою, ніби павутинням.*)

— Що станеться з ниткою, якщо послабити її лише в одному місці? Діти, що ж відбувається з довкіллям, якщо занедбати хоча б одну його частинку? (*Уся нитка послабне. Зруйнується «павутинка». Почне руйнуватися життя.*)

— Усе в довкіллі взаємопов'язане.

» *Слухання вірша Н. Красоткіної «Учись любити»*

Учись любити все навколо себе:

Траву і квіти, кущик, деревце,
Жучка і пташку, і блакитне небо,
І синьооке чисте джерельце.

Усе прийшло на білий світ, щоб жити,

Щоб дарувати радість і красу.

Учися дивуватись і любити

Чистеньку, мов перлиночка, росу.

Поглянь на світ — це дивовижна казка!

А квіти — це, мабуть, душа землі.

У кожній з них струмить любов і ласка,

Вони, неначе діточки малі.

Яка земля! Чарівна, пречудова!

Вона нам мати! Ми — її дитя.

Летить на землю весняна обнова,

Бурлить, вирує на землі життя!

4. Теми для щоденника вражень

Світ довкола мене.

Я люблю...

Моє довкілля.

✓ **День 2. ЯКІ «ТАЄМНИЦІ» МАЄ ШКІЛЬНЕ ПОДВІР'Я?**

1. Вітання

» *Вправа «Настрій»*

Діти вільно ходять кімнатою, відчуваючи власне тіло.

В е д у ч и й. Подумайте про власний настрій, у якому ви почали виконувати вправу. За допомогою ходи продемонструйте різний настрій. Кожен рух виконуйте протягом 13-ти секунд. Рухайтесь, як:

дуже втомлена людина;

щаслива людина, яка отримала радісну звістку;

людина, яка постійно чогось боїться;

людина, яка отримала нагороду;

канатоходець, який рухається по дроту.

Повертаючись на своє місце, покажіть настрої, у якому перебуваєте зараз.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які «таємниці» має шкільне подвір'я?»

» Гра «Ланцюжок»

Учитель промовляє слово «школа». Дітям пропонує назвати якомога більше слів, що асоціюються зі школою (*наприклад: школа, клас, урок, зошит, канікули, ручка, фарби*). Учитель промовляє словосполучення «шкільне подвір'я», діти утворюють новий ланцюжок.

— Як ви вважаєте, які «таємниці» може приховувати шкільне подвір'я?

— Отже, сьогодні ми будемо досліджувати наше шкільне подвір'я й дізнаємося всі його таємниці. Для цього нам потрібні надійні помічники — очі, вушка, носик, ручки.

— Діти, як ви вважаєте, із чого починається подорож? (*Із першого кроку.*)

— А з чого починаються відкриття? (*Із розумного, гарного запитання.*)

— А де знайти запитання? (*Усюди. Варто тільки уважно подивитися навколо.*)

— Спостерігаймо — і тисячі запитань постануть перед нами. Ви готові?

Учитель повідомляє, що під час екскурсії діти з'ясовуватимуть, чому відбулися зміни в неживій природі (*якими стали повітря, вітер, небо, опади*). Розрізнятимуть рослини за зовнішніми ознаками (*короною, корою, залишками плодів, насіння*), звернуть увагу на те, із яких дерев уже опало листя, а з яких — ні, які дерева не змінюватимуть свого забарвлення; досліджуватимуть, які комахи, птахи, тварини живуть на шкільному подвір'ї; підгодовуватимуть птахів.

— Перш ніж ми вирушимо у подорож, пригадаймо правила поведінки.

» Гра «Так чи Ні»

Під час екскурсії на шкільному подвір'ї я:

- бігатиму й ображатиму однокласників;
- ламатиму гілки дерев, смітитиму;
- прилаштую годівничку на гілку дерева;
- голосно кричатиму;
- кину камінь у пташку;
- нагоую птахів;
- сфотографую дерева, фотокартку покажу друзям.

3. Групове заняття. Екскурсія

— Починаймо наше дослідження, вийшовши зі школи на вулицю.
Озирнімось навколо.

- Яка зараз пора року?
- Чому зараз холодно?
- Опишіть стан неба, хмар.
- Які випали опади?
- А чи змінилося щось у живій природі? Що саме? Чому?

► Робота в групах

1-ша група. Дослідники рослин

Завдання:

- описати, які дерева ростуть на заданій ділянці;
- дослідити, із яких дерев уже опало листя, а на яких залишилося;
- дослідити, на яких деревах і кущах листя залишилося зеленим;
- визначити, у якому стані знаходяться трав'янисті рослини.

2-га група. Метеорологи

(Пояснити значення слова: метеорологи — це люди, які вивчають погоду.)

Завдання:

визначити, які зміни відбулися в погоді порівняно з літом.

3-тя група. Дослідники тварин

Завдання:

- дослідити, які комахи ведуть активний спосіб життя;
- за якими птахами можна спостерігати на шкільному подвір'ї;
- пригадати, яких інших тварин можна побачити в опалому листі.

Наприкінці уроку — обговорення результатів досліджень, спостережень, узагальнюють матеріали, підбивають підсумки проведеної роботи.

4. Теми для щоденника вражень

- Я люблю спостерігати.
- Мені було цікаво...
- Моє відкриття.

✓ День 3. ЯКІ РОСЛИНИ РОСТУТЬ НА ШКІЛЬНОМУ ПОДВІР'І?

1. Вітання

► Вправа «Одне до одного»

Учні стоять парами. Ведучий дає команди: рука до руки, вухо до вуха, спина до спини, плече до плеча, віч-на-віч тощо.

За командою «Одне до одного» — змінити пари.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які рослини ростуть на шкільному подвір'ї?»

— Відгадайте загадку.

- ▼ Без пензлика, без олівця
Розфарбувала деревця. (Осінь)

— Сьогодні ми помандруємо шкільним подвір'ям, помилуємося різнокольоровими фарбами золотої осені, найяскравішого, хоча і короткого періоду — листопаду. Послухаємо, як шурхотить листя, шумить вітерець у гілках, весело посвистують пташки. Але щоб усе це побачити й почути, потрібно добре поводитися. Яких правил поведінки потрібно дотримувати в природі?

— Помилуймося яскравими фарбами осіннього дня.

— Скільки кольорів і відтінків ви бачите на листі дерев і кущів?

— Зверніть увагу: листя різних дерев відрізняється за кольором. Подивіться, якого кольору листя на березі? на клені? на горобині? на осиці? на бузку?

— Правильно, на березі та липі листя жовте; на клені, горобині, осиці — червоне. А зелене листя часто залишається на кущах бузку до самих морозів.

— А чи знаєте, чому листя жовтіє?

Улітку листочки зелені, тому що в них міститься багато зеленого барвника — хлорофілу. Крім нього, у листках містяться й інші фарбувальні речовини жовтого й червоного кольору. Але зеленої речовини так багато, що влітку вона переважає над рештою відтінків. Вона дуже важлива для рослини. У процесі життя рослини вона поступово руйнується, але під дією сонячного світла знов утворюється.

Улітку сонце світить довго, сонячного світла багато — і листя весь час залишається зеленим. А восени день стає коротшим, рослини отримують менше світла, зелений барвник у листках руйнується і не встигає відновитися, тому колір у листках зникає. Листочок забарвлюється по-різному. Там, де більше речовини жовтого кольору, воно жовтіє, а де більше червоного — червоніє. Оскільки в листках кількість барвників різниться, то рослини й розфарбовані безліччю різноманітних відтінків.

► *Гра «З якого дерева листок?»*

Учитель роздає кожному учневі по одному листку. За сигналом «На пошук дерева рушай!» діти мають підбігти до того дерева, листок з якого тримають у руках. Учитель перевіряє, чи не помилилися вони. Через деякий час вони обмінюються листочками, і гра триває. Виграють ті, хто припустився меншій кількості помилок.

- Діти, а які квіти ви побачили на шкільному подвір'ї?
- Які цвітуть у вас, у бабусі зараз?
- Які осінні квіти ви знаєте?

3. Групове заняття

► *Дихальна гімнастика*

— Звикайте дихати носом, особливо якщо погода прохолодна: холодному повітрю необхідно зігрітися у ваших теплих носиках, перш ніж воно потрапить у легені. Виконаймо дихальну гімнастику, зміцнімо здоров'я! *(Діти утворюють коло.)*

В. п.: ноги разом, руки вздовж тулуба. Підняти руки вгору, потягнутися, піднятися навшпиньки — вдих; опустити руки вниз, опуститися на всю ступню — видих. Вимовити «у-х-х-х-х» (5 разів).

► *Робота в групах*

1-ша група — збирання насіння, плодів, квітів.

2-га група — збирання листя з дерев, кущів.

3-та група — спостереження за живою природою. *(Результати зображують на малюнку.)*

4-та група — спостереження за чимось незвичайним, що буде помічено під час екскурсії.

— Що можемо зробити ми, діти, аби наше шкільне подвір'я стало ще кращим, а довкілля було нам другом?

- Саджати квіти, дерева, кущі.
- Обгородити й не знищувати мурашники в нашому саду.
- Прибирати шкільне подвір'я.
- Підгодовувати птахів.
- Не ламати гілки дерев, кущів.

- Не обдирати кору дерев.
- Не рвати багато квітів та інших трав'янистих рослин.
- Не руйнувати гнізда.
- Не вбивати живе.
- Не руйнувати павутиння.
- Розвішувати годівнички, шпаківні, дуплянки.
- Спостерігати за тваринами і не втручатися у їхнє життя.
- Милуватися красою природи.

— Подивіться одне на одного, як гарно розфарбувала вас художниця Осінь! Щічки стали рум'яними, очі світяться. Чому?

— Правильно, тому що перебування на свіжому повітрі зміцнює здоров'я, а здорова людина завжди гарна.

4. Теми для щоденника вражень

- Мої улюблені рослини на шкільному подвір'ї.
- Мій осінній букет для матері.
- Мої враження від екскурсії.

✓ День 4. КОЛЬОРИ ТА ЗВУКИ ДОВКІЛЛЯ. ЯКІ ВОНИ?

1. Вітання

► Гра «Я люблю вас усіх, але особливо тих...»

Ведучий ставить стілець у центр кола і починає гру зі слів: «Я люблю вас усіх, але особливо тих, хто сміливий» (можна називати риси характеру, зовнішність, хобі). Учасники повинні підвестися зі своїх стільців і помінятися місцями. Завдання ведучого, який сидить у центрі: встигнути зайняти одне з місць, що звільнилися. Ведучим стає той, хто залишився без місця.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Кольори та звуки довкілля. Які вони?»

» Вправа «Незакінчене речення»

- Йдучи до школи, я побачив(ла)...
- Сьогодні вранці я почув(ла)...
- Вийшовши на вулицю, я відчув(ла)...

— Світ довкола нас прекрасний і неповторний. Усе має свої звуки, кольори, запахи. Діти, які кольори в природі?

» Гра «Назви колір»

Учитель кидає м'ячик і називає певний об'єкт природи (*трава, небо, дерево, сонечко, струмочок, хмарка, зоря*). Діти ловлять м'яч, називають колір, що відповідає цьому предмету.

— Якщо бути уважним і спостережливим, то природу можна не лише побачити, але й почути. Які звуки ви чуєте щодня? (*Спів пташок за вікном, стук дверцят, дзвін посуду, нявчання кішки, гуркіт машин, шум вітру, гомін дїтлахів у класі тощо.*)

— Які звуки вам подобаються, а які — ні?

— А чи можна те, що нас оточує, розрізнити за запахом?

» Гра «Фантазери»

— Пофантазуйте. Чим пахне... (*бабусина хата, лікарня, ліс, школа, їдальня, бібліотека, море, мама*)?

— Світ навколо нас такий чарівний, такий квітучий і радісний, що людині тільки б захоплюватись ним та берегти цю чудову і неповторну красу!

Поглянь, дитино, все довкола
Так щиро посміхається тобі:
І сонце, й небо, ліс і поле —
Ти теж у відповідь їм посміхнись.
Ти привітайся з днем чудовим,

Пташками, травами,
струмочком голубим,
І знай: усе це є природа,
Її люби, примножуй, бережи!
Н. Красоткіна

3. Групове заняття

» Гра «Відгадай, що це»

Діти об'єднуються у групи. Кожна група витягує картку із зображенням предмета (*квітка, кавун, автівка, пташка та ін.*). Діти мають без слів, лише мімікою, рухами та жестами зобразити предмет. Інші команди повинні відгадати, що це.

» Вправа «Три кольори»

Мета: розвивати фантазію, творчі можливості дітей.

ХІД ВПРАВИ

Діти обирають лише три кольори для малювання. За допомогою трьох кольорів малюють улюблену пору року, улюблений куточок природи. Після завершення виконання завдання організовують виставку малюнків. Діти відгадують, хто що зобразив.

4. Теми для щоденника вражень

- Якого кольору мій світ?
- Звуки навколо мене.
- Що сповнює мене радістю?

✓ День 5. ЯК ПОВОДИТИСЯ В ДОВКІЛЛІ?

1. Вітання

» Вправа «На що схожий настрій?»

Учасники по черзі говорять, на яку пору року, природне явище, погоду схожий їхній сьогоднішній настрій. Наприклад: «Мій настрій схожий на білу пухнасту хмаринку в спокійному блакитному небі, а твій?». Потім одна дитина узагальнює і заповнює таблицю «Наш барометр».

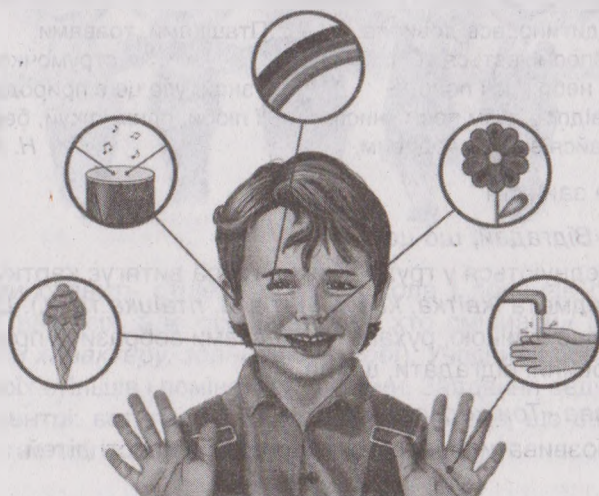
2. Обмін інформацією. Тема дня «Як поводитися в довкіллі?»

— Що тобі найбільше подобається серед живої або неживої природи?

— Що належить до живої природи, а що — до неживої?

— Як люди отримують знання про те, що їх цікавить?

» Гра «Розгадай»

- Знайти загублену річ допоможуть...
- Побачити світлофор...
- Солодке відрізати від гіркового можна за допомогою...
- Дізнатися про свіжі піріжки вдома допоможуть...
- Відшукати в темному приміщенні двері допоможуть...
- Дізнатися, що повз тебе проїхала автівка, допоможуть...
- Визначити на дотик річ...

— Вивченню довкілля сприятимуть ваші «помічники»: очі, вуха, ніс, язик, шкіра.

» Гра «Упізнай річ і назви помічника»

Із заплющеними очима діти повинні витягти предмет із коробки та назвати його. У коробці лежать іграшки, фрукти та ін.

3. Групове заняття

На дошці прикріплені малюнки: луки, ліс, річка. У дітей — картки із зображенням тварин (*ведмідь, зайчик, кріт, жаба, метелик, бабка, риба, сорока тощо*).

Завдання: знайти домівку для тваринки.

» Хвилинка релаксації

— Уявімо, що я — дерево, а ви — крихітне насіння. Я — дерево-мама, а ви — мої дітки, гойдала я вас у колісці на гілці. Але настав час вам відлітати, час великими деревами стати. Ось подув вітерець — і закружляли, полетіли мої дітки-насінінки. Упали на землю й заснули під теплою пухнастою ковдрою, очікуючи настання весни. Пригріло сонечко, розтанув сніжок, пішов теплий дощик. Із насіння почали проростати спочатку корінці, а потім з'явилася тоненька стеблинка з малими листочками. Маленькі деревця руками-гілочками тягнулися до сонця, виростили. Багато часу мине, перш ніж ви станете справжніми деревами.

Ось ми й уявили себе деревами.

— Чи сподобалося вам бути деревами?

— Як нам потрібно ставитися до природи, щоб зберегти її красу?

» Робота в групах

Яке прохання у вас до людей, якщо ви:

- мешканець лісу;
- мешкаєте у водоймі;
- ваша домівка — парк?

4. Теми для щоденника вражень

- Мене вражає краса...
- Я люблю відпочивати...
- Мій улюблений куточок природи.

Тиждень 5. ОСІНЬ

Мета: збагатити знання учнів інформацією про ознаки осінньої пори; закріпити уявлення про осінні погодні та природні зміни в житті рослин, тварин, неживої природи; розкрити зв'язок між змінами в природі та умовними періодами осені — рання, золота, пізня; учити пов'язувати народну мудрість із характерними ознаками осені; збагатити словниковий запас словами-епітетами; виховувати в дітей інтерес до осінніх явищ у природі, бережливе ставлення до довкілля.

✓ День 1. ЯК УПІЗНАТИ ОСІНЬ?

1. Вітання

— Щоб наша робота на уроці була успішною, маю для вас сюрприз. Відгадайте, що лежить у мене в долоні. Це є в кожного. Це нічого не коштує, але дає нам так багато. Це те, без чого вихована людина не може обійтися. Вона приносить щастя в дім, від неї стає всім тепліше, її не можна купити, взяти в борг чи вкрасти. Вона забирає в нас лише одну мить, але залишається в пам'яті назавжди. Це... (усмішка).

— Тож усміхнімося: це принесе щастя, удачу. Усмішка зігріє нас своїм теплом.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як упізнати осінь?»

— За горами високими, за лісами зеленими, в одному царстві жила-була матінка Природа. І було в неї чотири доньки. Перша донька — Зима сувора, люта та холодна. Друга — Весна молода, весела, дзвінка. Третя донька — Літо, тепла, завзята. Але найулюбленішою та найщедрішою була Осінь, яка завжди вбиралася у жовто-багрянний одяг. Природа довіряла кожній доньці побути у свій час господаркою на землі.

Одного разу поглянула матінка у віконце, бачить: третя донька повертається. Каже вона: «Ось і твоя пора настала, Осінюшко». Одягнула Осінь свою найкращу сукню та пішла по землі. Де не ступала, свій слід залишала. Заглянула в ліс, озирнулася навкруги і каже: «Час братися до роботи». Стало все жовтим, багряним, таким красивим!

» Гра «Що буває восени?»

Мета: учити описувати красу природи восени та позитивні емоції, що вона викликає; розвивати вміння бачити ознаки осені в живій та неживій природі, уяву, фантазію, мовлення.

Діти по колу передають м'ячик і називають, що буває восени. Відповідають реченням, що починається словами «Восени...».

» Слухання музики

— Діти, чи може музика малювати картини?

— За допомогою чого вона це робить?

— Сьогодні ми послухаємо фрагмент концерту «Осінь» видатного італійського композитора Антоніо Вівальді. Нехай музика намалює нам осінню картину.

— Яку картину ви уявили?

— Які кольори використали б для її малювання?

3. Групове заняття

» Робота в групах. Створення «Осіннього панно»

Діти наклеюють листочки з дерев на аркуш паперу, дещо домальовують фарбами та створюють осіннє панно. Кожна група презентує свою роботу.

4. Теми для щоденника вражень

Мені подобається (не подобається) осінь.

Осінь я уявляю так...

Моя улюблена осіння мелодія.

✓ День 2. ЯК ЖИВУТЬ РОСЛИНИ ВОСЕНИ?

1. Вітання

— Діти, я рада всіх вас бачити! Коли я йшла до школи, то звернула увагу на те, що дерева не просто гойдаються від вітру. Вони ніби розмовляють між собою. Тож я вам сьогодні пропоную теж привітатися так, як вітаються дерева. Я починаю. Я — струнка тополя. Доброго дня, Андрійку!.. (Діти продовжують.)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як живуть рослини восени?»

— Яка пора року за вікном?

— Які зміни в природі відбуваються з настанням осені?

— Розгляньте картини відомого художника І. Левітана, *наприклад*: «Золота осінь», «Осінній ліс», «Осінній ранок», «Туман», «Осінь», «У лісі восени», «Туман. Осінь».

— Яку пору року зобразив художник? Обґрунтуйте свою відповідь.

— Що спільне, а що — відмінне на картинах?

— Які кольори притаманні осені?

— Чи завжди осінь однаково яскрава?

— Діти, що відбувається з рослинами восени?

► Слухання казки «Осінь» Т. Домаренюк

Цілих три місяці дівчина Літо гуляла по землі. Із нею потоваришували всі: звірятка й птахи, дерева, кущі, квіти, метелики й жучки. Із дівчиною Літо булр так добре й тепло, тому що вона — дівчина весела, із нею дуже цікаво. Красуня дарувала квітам на луках яскраві й ніжні фарби, лісовим ягодам — чудовий аромат. А скільки дзвінких пісень вона вигала для птахів! Ними насолоджувався весь ліс! І ось збігли три літні місяці — червень, липень і серпень. Увечері тридцять першого серпня дівчина Літо, попрощавшись, пішла в інші краї. А за нею, невідомо звідки, прилетіли холодні вітри, на деревах з'явилися перші жовті листочки.

Теплолюбні пташки занепокоїлися — холодно!

— Потрібно летіти слідом за Літом у теплі краї! — міркували ватажки пташиних зґрай.

Заплакали квіти, схиливши свої голівки. Вони-то знали, що незабаром зовсім замерзнуть. Та й дерева зажурилися, дивлячись, як з їхніх гілок злітає на землю пожовкле листя. Звірятка в лісі зовсім розгубилися. Що тепер буде?

Настав перший день осені — перше вересня. Рано-вранці всі в лісі побачили, як до них через поле йде вже зовсім інша дівчина з розумними, трішки сумними очима.

— Це Осінь,— прошепотіли дерева.

— Так, це вона! — підтвердили трави і квіти.

— Чого ж ви зажурилися? — сказала Осінь, дивлячись із по-смішкою на всіх. — Не бійтеся! Усе буде добре. Тільки всім жителям лісу потрібно ретельно підготуватися до настання холодів.

Вам, трави і квіти, допоможе опале жовте листя. Воно вкриє і захистить ваші корінці від лютих морозів так, щоб навесні ви змогли знову розквітнути. А ви, горобці та синиці, галки і ворони, теж не хвилюйтеся! Я вам приготувала до зими їжу. Подивіться на ці ягоди шипшини й горобини. Вони — для вас!

Любі малюки, їжачки, мишки й білочки, чому розгубилися? Шукайте в лісі гриби, горіхи та яблука, а в полі — зернятка. Робіть для себе запаси на холодну й голодну зиму. Тоді вона вам не буде страшна!

Дерева й куці, не плачте! Усі листочки, що ви втратите зараз, навесні знову виростуть. Тільки не розгубіть запаси живиці, що тече по ваших стовбурах. Вона — харчування на довгу зиму.

Ну, а ви, наші дорогі співучі птахи! Вам не вберегтися тут від холодів, тому летіть на південь! Перезимуєте там, а навесні, коли потеплішає, знову повернетесь до нас, ми вас будемо чекати з нетерпінням!

Після таких підбадьорливих слів золотоконої Осені весь ліс повеселішав, зашумів, загудів у роботі. А співучі птахи, обговоривши плани перельоту й відпочивши, зібралися в далеку подорож.

Рано-вранці на південь потягнулися зграї перелітних птахів. А дівчина Осінь, проводжаючи їх, дивилася в небо їм услід і бажала доброї, щасливої дороги.

Тетяна Домаренок

— Як відбуваються зміни восени?

— Які поради осені ви запам'ятали?

— А як розмовляють листочки, коли немає вітру або вітер тихенький?

Ш-ш-ш... *(Діти вимовляють голосно і тихо.)*

» *Гра «Відгадай»*

Учитель називає дерева. Якщо вони восени скидають листя, учні повинні підняти руку, якщо не скидають — стоять непорушно.

» *Театральна студія*

— А зараз я пропоную створити театр Осені. *(На столі розкладено осінні квіти, кетяги калини, кольорові хустки, стрічки, осіннє листячко.)*

— Візьміть атрибути, що подобаються, і покажіть, як шелестить осінній дощик, тріпоче осіннє листя на деревах, стовбури

нахилиються від вітру, а на клумбі пишаються квіти. (Діти розпо-відають, що вони зобразили.)

3. Групове заняття

» Робота в групах

Кожній групі пропонують картину, розрізану на частини. Діти мають зібрати її, визначити, яка осінь зображена на ній — рання, пізня або золота. Назвати найбільш характерні ознаки кожної пори.

4. Теми для щоденника вражень

- Я люблю осінні квіти.
- Мене вражає краса осені.
- В осінньому лісі я...

✓ День 3. ЯК ЖИВУТЬ ТВАРИНИ ВОСЕНИ?

1. Вітання

» «Подарунок гарного настрою»

— Вітаю вас! Перед тим як узятися до роботи, я хочу сказати, що будь-яку справу, щоб вона вдалася, потрібно починати з гарним настроєм, із усмішкою, із любов'ю. Ось і я дарую вам свій добрий настрій. Прийміть його від мене і, повернувшись одне до одного, подаруйте з усмішкою свій гарний настрій та побажайте успіхів одне одному.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як живуть тварини восени?»

» Гра «Продовж ланцюжок»

- Восени стає холодніше, тому що...
- Опадають листочки, тому що...
- Удень ще тепло, а вночі прохолодно, тому вранці бувають...
- Поховалися комахи, тому що...
- Відлетіли птахи, тому що...

» Слухання й обговорення казки «Осінні турботи тварин»

Жила-була красуня Осінь. Нечутно ходила вона лісом, за всім спостерігала.

— Чи всі звірята готові до зими? Може, ще хтось уважає, що повернеться веселе літо і не потрібно готуватися до холодів?

Вовк і лисиця доповіли Осені, що готові до зими. Їхнє хутро стало більш густішим, пухнастішим і жодні морози їм не страшні. А ось і зайченята поспішили перевдягнутися в білі шубки. Руда білочка показала осінній господині свої запаси горіхів, жолудів, грибів, які дбайливо сховала в дупло. Неподалік ведмежа сім'я закінчувала облаштовувати барліг. Він надійно схований і теплий. Маленькі ведмежата в ньому не замерзнуть. Нірка їжачка не така велика, але

надійна. Там він проспить до весни. А багато птахів змушені збиратися у вирій, щоб летіти в теплі краї. Осілі птахи переселяються ближче до людських осель. Радіє красуня Осінь, що всі готові до зими.

- Які тварини згадані у казці?
- Як підготувалися до зими вовк і лисиця?
- Навіщо зайчик змінив колір шубки?
- Хто збирається проспати всю зиму?
- Чи потребують птахи взимку допомоги людей?

► Гра «Відгадай»

Учитель називає тварин. Якщо тварина на зиму впадає у сплячку, учні зображують сон; якщо ні,— то імітують рухи цієї тваринки.

► Гра «Загадування бажань»

Діти утворюють коло, уявляють, що тут здійснюються всі бажання. Кожна дитина по черзі загадує свої бажання (*реальні або фантастичні*).

- Якби я був(ла) зайчиком восени, я б...
- Якби я був(ла) білочкою восени, я б...
- Якби я був(ла) їжачком восени, я б...
- Якби я був(ла) ведмедем восени, я б...
- Якби я був(ла) жучком восени, я б...
- Якби я був(ла) рибкою восени, я б...

3. Групове заняття

► Гра «Ідальня для тварин»

Діти об'єднуються в групи. Кожна група витягує картку із зображенням тварини (*білки, зайця, їжачка, синички, лисички*). Учням потрібно скласти меню для цієї тваринки.

4. Теми для щоденника вражень

- Осінній ліс я уявляю так...
- В осінньому лісі мене вразила зустріч з...
- Моя турбота про...

✓ **День 4. ЩО НАМ ДАРУЄ ОСІНЬ?**

1. Вітання

» Гра «Доброго ранку, гарного дня!»

— Мені дуже хочеться побажати доброго ранку всім і кожному з вас. Пограймо в гру «Доброго ранку, гарного дня!». Я промовлятиму слова «Доброго ранку, гарного дня...» і називатиму когось із нашого класу. Ті, кого я назву, у відповідь помахують мені рукою.

— Доброго ранку, гарного дня всім дівчаткам.

— Доброго ранку, гарного дня всім хлопчикам.

— Доброго ранку, гарного дня тим, хто встиг уже посміхнутися.

— Доброго ранку, гарного дня тим, хто має гарний настрій.

— Доброго ранку, гарного дня тим, кому сумно.

— Доброго ранку, гарного дня тим, кому цікаво, що ми будемо робити.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що нам дарує осінь?»

Хазяйнувати осінь не ліниться:

Городниця вона та садівниця,

На вулицях, у парках та у полі

Всім восени роботи є доволі —

Всім, хто працює, щедра осінь рада.

Так! Восени — і горобець багатий.

— Чому осінь називають щедрою? (*Осінь дарує нам багаті врожаї фруктів, овочів, грибів, горіхів.*)

— Чому осінь називають господаркою? (*У цю пору не можна марнувати часу — потрібно господарювати, трудитися: у полі, у садку, на городі.*)

» Гра «Осінь-господиня»

— Тихо осінь ходить гаєм, усі дерева роздягає.

— Які дерева скидають на зиму листя? (*Дуби, берези, клени, тополі, горобина, яблуня та інші.*)

— Які дерева залишаються всю зиму зеленими? (*Ялина і сосна.*)

— Почала збирати осінь у теплі краї птахів. Яких? (*Ластівок, шпаків, солов'їв, качок...*)

— Змусила готуватись до зими тварин. Яких? (*Білок, ведмедів, їжаків...*)

- Ведмідь готує собі що? (*Барліг.*)
- Зайчик змінює... (*шубку*).
- Білочка... (*запасується горішками в дуплі*).
- Люди в саду збирають... (*яблука, груші, сливи...*).
- На городі доспіли...

» Конкурс «Фрукти — овочі — ягоди»

Діти утворюють коло, обирають ведучого. Він кружляє, повторюючи слова «Фрукти — овочі — ягоди». Щойно він зупиняється, то промовляє одне із цих трьох слів. Той, на кого він вказує, повинен швидко назвати фрукт, овоч або ягоду, залежно від того, яке саме слово назвав ведучий. Діти лічать до трьох. Якщо за цей час гравець не встигає, то він залишає гру. Повторювати слова не можна.

— В осені запах урожаю, солодкий п'яний аромат виноградної лози, стиглих ягід! Це аромат плодів — фруктів, овочів! Помаранчевий яскравий колір стиглого гарбуза! Запах груші, стиглої сливи, яблук, а також грибів у лісі!

А ЧИМ ЖЕ ПАХНЕ ОСІНЬ?

Твої уста так терпко пахнуть грозами,
 Солодким медом, грушами, вином,
 Достиглими житами, трохи сльозами,
 Калиною, що плаче за вікном.
 А тиша пахне білими жоржинами,
 Туманом, що дрімає у покосах,
 І ти чомусь так пахнеш горобиною,
 І сливами... А чим же пахне осінь?

Марічка Мамчур

» Гра «Запахи осені»

Учням пропонують мішечки зі шматочками фруктів, овочів, із травами тощо. Дитина має за запахом визначити, що в ньому сховано.

3. Групове заняття

» Гра «Вершки — корінці»

Діти об'єднуються в групи. Кожна група отримує набір карток із зображенням овочів. Перша група обирає овочі, вершки яких вживають у їжу, тобто листя, зелень; друга група — корінці; третя група — овочі, у яких їдять і зелень, і корінці.

4. Теми для щоденника вражень

- Дозріли в моєму саду...
- Що мені принесла осінь?
- Мені осінь пахне...

══════ Тиждень 6. Я І МОЯ БАТЬКІВЩИНА ══════

Мета: сформувати в дітей уявлення про те, що в кожній людині є найдорожче місце на землі — це місце, де вона народилася; учити розуміти поняття «Батьківщина»; розширити й поглибити знання учнів про Україну; ознайомити з народними та державними символами країни; розвивати в учнів бажання більше дізнатися про історію та традиції української землі; сприяти усвідомленню власної приналежності до рідної країни; виховувати почуття гордості, любові до рідного краю.

✓ День 1. ЩО ТАКЕ БАТЬКІВЩИНА?

1. Вітання

- Діти, я пропоную вам утворити коло та взятися за руки.
- Що ви відчуваєте?
- Це підтримка ваших товаришів. Потисніть їм руки. Адже нам сьогодні необхідно показати, наскільки ми повинні бути згуртованими, дружними, тому що ми живемо в одній державі. Батьківщина в нас одна.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що таке Батьківщина?»

- Як називається країна, де ми живемо?
- Яку назву має народ нашої держави?
- Хто ж ми?
- Як ви розумієте вислів «Бути громадянином своєї країни»?

⊗ Словник

Громадянин — це людина, яка постійно живе в державі, користується правами та виконує обов'язки, встановлені законами цієї держави.

- Яка мова є державною у нашій країні?
- Діти, а як ще можна назвати нашу Україну? (*Батьківщина*.)
- Як ви розумієте, що таке Батьківщина?
- Батьківщина — це найдорожче, що є в людини. Недарма це слово співзвучне зі словом «батьки». Кожен сприймає це поняття по-своєму: подвір'я дитинства, тепло лагідних материнських рук, схід сонця, сяйво зірок...
- А з чого для вас починається Батьківщина?

▶ Гра «Продовж речення»

- Для мене Батьківщина починається з...
- Моя Батьківщина — це...

— Наша Батьківщина зветься Україною. Україна — це безкраї лани пшениці, квітучі поля льону, вишневі сади. Це гори Карпати. Це широкий Дніпро-Славутич, що несе свої води в Чорне море. Україна — це той край, де ви живете і зростаєте. Україна славиться хлібом, пшеницею. В Україні є Чорне й Азовське моря, багато річок, де можна добре відпочити. Україна — мирна країна, її народи хочуть жити в дружбі й злагоді.

► *Гра «Телевізор». Реклама України*

— Зі мною у мережі Інтернет спілкуються хлопчик Майк та дівчинка Джуді, які живуть в Америці. Вони ніколи не були в Україні. Для того щоб їм захотілося приїхати до нас погостювати, розкажіть, що цікавого на них чекає в нашій державі. Прорекламуйте Україну.

- В Україні ти побачиш...
- Тільки в Україні ти скуштуєш...
- Тільки в нас ти відчуєш...
- Тебе вразить..., зачарує...

— Діти, а чи знаєте ви, як традиційно зустрічають гостей в Україні?

Хліб і сіль були завжди символами достатку й благополуччя, а солі до того ж приписували властивість оберегу. Зустріти гостя «хлібом-сіллю» означало закликати на нього Божу милість і додати свої побажання добра, миру. Втім, і гості могли принести в будинок хліб та сіль, висловлюючи особливу повагу до господаря, бажаючи йому процвітання, достатку. Зазвичай, «хліб-сіль» виносили на вишитому рушнику, що також уважають оберегом.

3. Групове заняття

► *Робота в групах*

— Для того щоб гідно зустріти гостей, потрібно підготуватися.

1-ша група. Прикрасити вінок квітами та стрічками. (*Заготовки: квіти, листочки, стрічки, готовий шаблон віночка.*)

2-га група. Оздобити рушник. (*Заготовки: шаблон рушничка, геометричні фігури; орнамент із геометричних фігур.*)

3-тя група. Виготовити кошик зі смачними подарунками. (*Заготовки: шаблон кошика, фрукти, ягоди.*)

4. Теми для щоденника вражень

- Сьогодні я дізнався(*лася*)...
- Моя Батьківщина — це...
- Я передам привіт із України.

✓ День 2. ЧОМУ БАТЬКИ І БАТЬКІВЩИНА СХОЖІ? ХТО ЖИВЕ В МОЇЙ РОДИНІ?

1. Вітання

— Кожного з вас мами називають по-різному. Хтось для мами «сонечко», хтось — «зірочка», «квіточка», «мишенятко», «кошенятко», можливо, іноді «мавпенятко» або «поросятко». Привітаймося, називаючи замість свого імені лагідне слово, яким вас називають удома. *Наприклад:* «Привіт! Я — мамине сонечко», «Я — татова надія», «Я — бабусине щастячко»...

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому батьки і Батьківщина схожі? Хто живе в моїй родині?»

» Проблемне питання

— Як ви вважаєте, де найкраще місце на землі? Продовжте речення: «Найкраще місце на землі — це...».

— Послухайте, як про найкраще місце на землі написав Дмитро Павличко. Чи згодні ви із ним?

ДЕ НАЙКРАЩЕ МІСЦЕ НА ЗЕМЛІ?

Де зелені хмари яворів
 Заступили неба синій став,
 На стежині сонце я зустрів,
 Привітав його і запитав:
 — Всі народи бачиш ти з висот,
 Всі долини і гірські шпилі.
 Де найбільший на землі народ?
 Де найкраще місце на землі?
 Сонце усміхнулося здаля:
 — Правда, все я бачу з висоти.
 Всі народи рівні, а земля
 Там найкраща, де вродився ти.
 Виростай, дитино, й пам'ятай:
 Батьківщина — то найкращий край!

— Чи погоджуєтеся ви з тим, що найкраще — там, де ти народився?

— Ми називаємо Україну нашою Батьківщиною, тому що тут народжувалися, жили та вмирили наші далекі пращури. Батьківщина — це батьківська хата, тепло маминих рук, затишок рідного подвір'я, запах духмяних яблук та груш, це бабусина казка і колискова.

» Слухання колискової «Вечірня казка»

— Які колискові співали вам рідні? Заспівайте.

— Розкажіть, як дбають одне про одного у вашій родині.

— Діти, Батьківщина починається з вас, з вашої турботи, любові. Усі ми повинні усвідомити: своє, рідне — не тільки хата і подвір'я, але й вулиця, село, місто, де ми живемо, ліс і річка, степ і море, люди, які живуть поруч. Тож маємо дбати, щоб у нас були добробут і лад, мир і злагода, вічна краса.

3. Групове заняття

» Створення колажу

Для колажу можна використати: осіннє листя, калину, різні види тканини, нитки, вирізані малюнки (хата, тин, свійські тваринки, піч, діти у вишиванках, бабуся, дідусь, український посуд, лелека...)

Завдання: створити композицію «Затишний куточок моєї Батьківщини».

4. Теми для щоденника вражень

□ Що я розкажу друзям?

□ Я бачу свою Батьківщину...

□ Моє родинне дерево.

✓ День 3. ЯКІ РИСИ Я МАЮ, ЩОБ СТАТИ КОМУСЬ ЗАХИСНИКОМ / ЗАХИСНИЦЕЮ?

1. Вітання

— У лицарські часи між людьми було введено рукостискання. Цей жест свідчив про те, що лицар беззбройний і відкритий для спілкування з партнером. Зараз цей жест виконує ту саму роль: коли ми потискуємо руку партнера, ми без слів говоримо йому, що вважаємо його своїм другом.

Гадаю, ми маємо всі підстави для того, щоб обмінятися рукостисканням.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які риси я маю, щоб стати комусь захисником / захисницею?»

— А чи знаєте ви, хто такі лицарі? (Припущення учнів.)

— Хто такий лицар? Це мужній, сильний, вправний воїн, який дотримує лицарської присяги бути безстрашним, охороняти слабших, боротися проти зла, бути щедрим, правдивим, дотримувати слова, любити Батьківщину.

— Чи існують лицарі у наш час? Хто вони?

— Чи можемо ми їх зустріти у повсякденному житті?

— Які риси характеру притаманні цим людям?

— А чи можете ви стати такими людьми? Завдяки чому?

» Гра «Ситуація і Я»

Діти слухають ситуацію, пропонують свій варіант виходу з неї.

- Дівчинка гралася м'ячем, раптом він закотився в калюжу. Як вона не намагалася, а дістати його не могла. У цей час поряд

із нею опинився ти. Побачив, що сталося, засміявся та й пішов далі... Так чи ні?

- Ми вийшли за ворота школи. Ось будинки, ось дерева. Вулицею їдуть автівки... Неподалік від нас бабуся йде з валізою. Раптом у нас на очах валіза порвалася, із неї висипалася та розкотилася по доріжці картопля. Що трапиться далі?
- Ганнуса їхала з гірки на санчатах. Вони перекинулися — і дівчинка впала. Ви побачили, засміялися та пішли далі... Так чи ні?
- У натовпі на вулиці заблукала дитина. Бігає, кричить, шукає матір. Чи можна їй допомогти? Як саме?

— Щоб допомогти іншому, не слід мати надзвичайної сили, не потрібна зброя, необхідно лише мати добре серце. Якщо кожен із вас буде уважним, чуйним і не байдужим до інших, то наш світ стане значно кращим і безпечнішим. Саме від вас залежить майбутнє нашої країни. Ви — її опора і захист.

3. Групове заняття

» Гра «Я — захисник / захисниця»

Діти утворюють коло. Один із гравців робить крок уперед зі словами «Я вас захищу тому, що я...» (смілива, добра, небайдужий, сильний тощо.)

» Фантастичні гіпотези

Діти обирають картку з казковим персонажем (*Котигорошко, Слайдермен, фея, ельф, Змій Горинич, Бетмен, Гаррі Поттер тощо*) і продовжують речення:

«Якби я був(ла)...».

4. Теми для щоденника вражень

- Для мене справжнім захисником є...
- Я можу довіритися...
- Кого я можу захистити?

Тиждень 7. МИ — ПІДПРИЄМЛИВІ (осінній добродієний ярмарок)

Мета: ознайомити учнів із історією виникнення понять «підприємець», «підприємництво», «підприємницька діяльність»; учити бачити свої реальні перспективи й можливості, відповідати за своє майбутнє; розвивати вміння логічно та нестандартно мислити, виділяти головне та робити висновки; виховувати зацікавленість у вивченні основ підприємницької діяльності, самосвідомість і громадську гідність.

✓ День 1. ЧИ КОЖНА ЛЮДИНА МОЖЕ БУТИ ПІДПРИЄМЛИВОЮ?

1. Вітання

» «Подарунок»

Учні стоять. Починаючи з ведучого, кожний по черзі засобами пантоміми зображує певний предмет чи поняття і «дарує» його сусідові (*морозиво, квітку, кішку, сонце, свій настрій тощо*). Сусід «бере подарунок» і робить якийсь інший подарунок наступному учасникові.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи кожна людина може бути підприємливою?»

— Діти, що нам потрібно для щасливого й радісного життя? (*Відповіді дітей.*)

— Бачити красиве навколо себе — у природі, у своєму домі, скрізь. А ще нам потрібні любов і увага близьких людей. І самим теж необхідно когось любити, про когось піклуватися. Нам потрібні друзі, з якими можна проводити час, які допоможуть у скрутну хвилину.

— Хто з вас хотів би стати заможним?

— Як ви розумієте вислів «бути заможним»?

— А хто б хотів відкрити свою справу, стати підприємцем?

— Хто такий підприємець?

— Хто може стати підприємцем?

— Сьогодні підприємцем може стати тільки грамотна освічена людина. Для того щоб бути успішним, потрібно багато знати й орієнтуватися у різних сферах життя. Підприємцями називали запозятливих людей, енергійних, азартних, схильних до ризикованих операцій. Отже, підприємець — це людина, яка займається будь-яким видом діяльності (*виробництвом речей, наданням послуг або перепродажем товару*) заради того, щоб отримати матеріальну

вигоду. Важливо пам'ятати, що підприємець — це людина, сильна духом, адже вона завжди ставить на кін свої гроші та репутацію.

— Як ви вважаєте, чому не кожен підприємець стає мільйонером?

— Деякі вчені вважають, що здатність до підприємництва — це такий самий талант, як здатність до танцю, співу, музики, живопису. Чи згодні ви з цим?

— Як ви вважаєте, якими є головні якості підприємця?

Головні якості підприємця:

- бажання, енергія;
- уміння думати;
- уміння спілкуватися з людьми;
- знання техніки й технологій.

» Гра «Я в майбутньому»

Учні по черзі називають себе й говорять, ким би вони хотіли стати, пояснюючи своє бажання. *Наприклад:* «Я — Віталій, хочу рятувати людей, тому стану рятувальником», «Я — Вікторія, хочу винайти ліки від усіх хвороб, тому хочу бути фармацевтом».

3. Групове заняття

» «Пограймо в бізнесмена!»

Діти обирають діяльність, що їм цікава (*мода, медицина, торгівля, допомога людям*), об'єднуються в групи. *Завдання:* придумати назву та розповісти, чим буде займатися фірма, яку продукцію або послуги пропонує.

1-ша група — детективне агентство;

2-га група — салон краси;

3-тя група — торговий центр;

4-та група — медичний центр.

4. Теми для щоденника вражень

- Я хочу стати...
- Мені подобається професія...
- Мене цікавить усе нове.

✓ День 2. ЯК ЗНАХОДИТИ ІДЕЇ ТА МОЖЛИВОСТІ?

1. Вітання

Учитель запрошує дітей утворити коло. Кожному пропонує назвати себе, а потім — свої якості (*наприклад: Ганна — добра, чуйна; Олександр — веселий, кмітливий*). Самопрезентацію розпочинає вчитель, тримаючи кінець нитки. Потім кидає клубок наступному учасникові. Наприкінці вправи повинна утворитися «павутинка», що символізуватиме єдність класу.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як знаходити ідеї та можливості?»

— Саме зі спілкування починається будь-яка справа: чи то звичайна гра, чи то підприємницька діяльність, чи то великий бізнес. Ми зараз спробуємо розпочати свою діяльність із найпростішого — спілкування.

» Вправа «Інтерв'ю»

Завдання: взяти інтерв'ю у свого товариша, а потім розповісти про нього всім.

Запитання для інтерв'ю

- Що тобі цікаво?
- Чим ти любиш займатися?
- Від чого ти в захваті?

» *Слухання й обговорення турецької народної казки «П'ять монет»*

Жила собі одна бідна жінка. І був у неї син.

Якось ішов хлопчик вулицею і знайшов п'ять монет. Приніс їх додому. Почали вони з матір'ю радитись, що б за них купити.

— Якби це були не такі дрібні гроші,— замріяно сказала мати,— ми купили б собі шматок поля та збудували будинок.

— А я,— сказав син,— краще купив би осла та верблюда і возив на них товар людям на базар. Це теж був би гарний прибуток.

Мати гірко усміхнулася:

— За п'ять монет нічого цього не купиш.

— То пропоную,— каже син,— хоч купимо свіжого хліба й наїмося донесхочу.

— Ні, сину — заперечила мати.— Піди краще купи собі вудку.

Хлопчик послухав мудрої матеріної поради, придбав вудку й щодня ловив по кілька рибин. Зловить — і несе на базар. За одну рибину йому давали одну-дві монети. Хлопчик купував за них хліб, сир, халву. І було їм з матір'ю ситно й радісно, що так удало витратили знайдені монети.

— Що знайшов хлопчик?

— Чи зміг би він на ці гроші розбагатіти?

— Яке рішення було ухвалено в родині?

— Чи принесло це рішення достаток і стабільність у сім'ю?

— Чи мали б мати і син щодня що їсти, якби вчинили інакше?

— Перш, ніж витратити гроші, поміркуйте, чи воно того варте. Можливо, у вас є інший варіант витрат — корисніший.

3. Групове заняття

» Фантастичні гіпотези

□ Якби я був(ла) дуже багатим(тою), то я б...

» Робота в групах. Гра «Комерсант»

⊗ **Словник**

Комерсант — людина, яка займається торгівлею.

Діти об'єднуються в групи. Кожна група отримує картку із зображенням «товару» (молоко, книжка, автівка, іграшки тощо). **Завдання:** придумати рекламу цього товару так, щоб його захотіли придбати.

4. Теми для щоденника вражень

□ Завдячуючи батькам, я маю...

□ Якби я був(ла) бізнесменом (бізнеследі), то...

□ Я хочу придбати...

✓ **День 3. ЯК ЗДІЙСНИТИ ЗАДУМАНЕ?**

1. Вітання

» «Комплімент»

Діти повертаються одне до одного, витягають руки вперед і з'єднують їх із долонями товариша. За сигналом учителя вони по черзі говорять комплімент одне одному. Компліменти не повинні повторюватися. Вимовляти комплімент слід із посмішкою, дивлячись в очі дитині, якій він призначений.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як здійснити задумане?»

— Усі люди чогось прагнуть. Хтось мріє стати лікарем, хтось — художником, хтось — учителем. Мрія надихає людину, дає сили для досягнення мети. Сьогодні ми спробуємо зрозуміти, чому одні люди успішні, а інші — ні, як досягти бажаного.

» *Слухання й обговорення «Казки про хлопчика Абиختо»*

В. Струтинського

Казна-коли, казна-де жив хлопчик Абиختо.

Прокидався будь-коли, вмивався абияк, знехотя, аби ніхто не сварив, снідав і йшов куди-небудь, гуляв аби з ким, аж доки не обридало. Повертався додому, думаючи: «Будь-що-будь, будь як-небудь...».

Якось хлопчика запитали: «Ким ти хочеш бути?». Він неохоче відповів: «А мені байдуже. Ким-небудь».

Так і виріс хлопчик Абиختо. Виріс, та так ніким і не став. І прозвали його — Ніхто.

Василь Струтинський

- Яким був хлопчик?
- Яку мету ставив перед собою?
- Як ви вважаєте, чому хлопчик ніким не став?
- Чи може така людина, як хлопчик Ніхто, досягти результату?

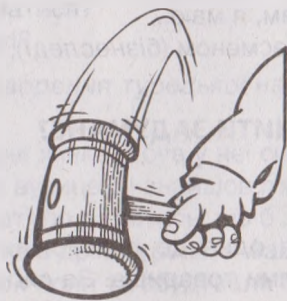
Чому?

- Що потрібно, аби стати успішним?
- Які риси характеру потрібні для досягнення бажаного?

3. Групове заняття

» Гра «Аукціон»

Мета: виявити, які, на думку учнів, особистісні риси необхідні підприємцеві.

Розпродаж на аукціоні здійснює вчитель. На аукціон виставляють особисті риси, назви яких записано на окремих картках. Кожен учасник має можливість їх бачити. Для купівлі використовують картки різних кольорів для кожної групи. Для риси, що продається, тренер установлює початкову ціну — одна картка. Риси продають доти, поки в учасників є картки. Діти з кожної групи діляться враженнями; називають риси, що придбали; обґрунтовують свій вибір.

- Чи не шкодуєте про витрачені картки?
- Чи дійсно підприємець не може обійтися без цих рис?
- Чи проявляються ці риси в учасників аукціону?
- Які риси ви хотіли б запропонувати для аукціону?

Риси підприємця, представлені на аукціоні: рішучий, ініціативний, веселий, добрий, енергійний, товариський, милосердний, жорсткий, розумний.

4. Теми для щоденника вражень

- Я хочу бути схожим(ою) на...
- Я б хотів(ла) змінити в собі...
- Мені б хотілося досягнути...

✓ День 4. ЯК ОТРИМАТИ ДОБРІ РЕЗУЛЬТАТИ? ОСІННІЙ БЛАГОДІЙНИЙ ЯРМАРОК

1. Вітання

» Вправа «Загальна увага»

Усім учасникам гри пропонують виконати одне й те саме завдання. Будь-якими засобами, не вдаючись до фізичних дій, потрібно привернути увагу одного з учасників вправи — встановити зоровий контакт. Ті, хто зуміли привернути увагу одне одного, сідають. Вправа триває доти, доки всі учасники не сядуть на свої місця.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як отримати добрі результати? Осінній благодійний ярмарок»

» Перегляд або інсценізація уривка з мультфільму «Простоквашино»

(Герої — кіт Матроскін, дядя Федір та пес Шарик — п'ють чай і ведуть бесіду.)

Матроскін. Що це ми все без молока і без молока? Потрібно корову купити.

Дядя Федір. А де ми грошей візьмемо?

Шарик. Можна позичити в сусідів.

Матроскін. А чим віддавати будемо?

Шарик. А віддаватимемо молоком.

Матроскін. Якщо молоком віддавати, навіщо тоді корова?

Шарик. Ну тоді слід що-небудь продати. Що-небудь непотрібне.

Дядя Федір. Щоб продати що-небудь непотрібне, потрібно придбати що-небудь непотрібне. А у нас грошей бракує.

Матроскін. Нумо, Шаріку, тебе продамо.

Дядя Федір. Нікого ми продавати не будемо.

— Діти, що вдіяти нашим героям? Де взяти кошти, щоб купити потрібний товар — корову? Вони, мабуть, не знають, як правильно це зробити. Допоможемо їм?

— Що потрібно для того, аби купити щось або розпочати свою справу? (Гроші.)

— Де ж їх узяти?

- Знайти скарб. Але, на жаль, це не завжди можливо.
- Потрібно заробити. Де можна у селі заробити? Піти до фермера, найнятися на роботу.
- Можна взяти кредит у банку.

— Що таке кредит?

⊗ Словник

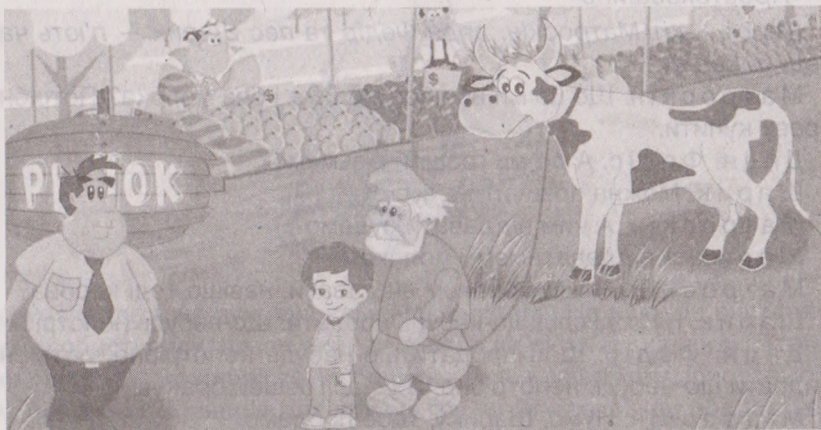
Кредит — це сума грошей, що видає банк у вигляді позики.

— Крім суми грошей, що позичить банк, необхідно буде заплатити відсотки. Шкода віддавати зайві гроші!

- Можна пошукати допомогу в друга. Він дасть потрібну суму за умови, що певну частину молока продаватимуть і віддаватимуть йому. Спочатку герої повернуть борг, а потім стануть партнерами у бізнесі та отримуватимуть прибуток.

— Отже, гроші знайдено. Справу розпочато. Час на ярмарок! Саме на ярмарку можуть по-справжньому оцінити і вашу майстерність, і ваш характер підприємця. Тут можна себе показати, на когось оком кинути. Саме тут люди вчаться спілкуватися, торгувати, економити; тут дізнаються про новини, знайомляться, товаришують, пізнають основи бізнесу.

► Перегляд мультфільму «Як старий корову продавав»

- Чому старий не міг продати корову?
- Що потрібно робити, щоб краще купували товар?
- Правильно, слід пропонувати покупцям свій товар, тобто робити рекламу.

3. Групове заняття

► Благодійний осінній ярмарок

Учні об'єднуються у групи. Кожна група отримує товар, що потрібно прорекламувати, щоб швидко й вигідно продати. (Картопля, яблука, насіння соняха, пшениця...)

4. Теми для щоденника вражень
- Якби я знайшов(ла) скарб, то...
 - Якщо мені потрібні гроші, то я...
 - Моя улюблена реклама.

Тиждень 8. ТЕХНІКА, ЯКА ДОПОМАГАЄ (гаджети, девайси, комп'ютер)

Мета: розширити уявлення дітей про предмети, що полегшують працю людини, створюють комфорт; систематизувати знання учнів про призначення й способи використання комп'ютерної техніки, зацікавити роботою з комп'ютерними технологіями; розвивати пізнавальний інтерес, мислення, увагу; виховувати інформаційну культуру.

✓ День 1. ЯК ТЕХНІКА ДОПОМАГАЄ У ПОБУТІ ТА ЯКОЮ ВОНА БУДЕ В МАЙБУТНЬОМУ?

1. Вітання

► Вправа «Струм»

Діти утворюють коло, беруться за руки й посмішкою вітають «сусідів» праворуч і ліворуч, передаючи «струм», потискаючи одне одному руки.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як техніка допомагає в побуті та якою вона буде в майбутньому?»

► Гра «Зberi помічників»

Діти в парах збирають розрізані картинки із зображенням технічних пристроїв (смартфон, комп'ютер, мікрохвильова піч, кухонний

комбайн, пілосос, телевізор, планшет, флешка, нетбук, джойстик, mp3-плеєр, вентилятор, фен, гральна приставка, навушники, веб-камера, комп'ютерна миша).

— Як можна назвати всі ці предмети? (Технічні пристрої.)

— Як ви гадаєте, навіщо люди винайшли техніку?

— Яка техніка є помічницею у вашому домі?

— Без яких пристроїв ми вже не можемо уявити свого життя?

— Діти, а чи чули ви такі слова, як «гаджет», «девайс»?

— Хто знає, що це таке?

У сучасному світі ми часто чуємо ці поняття, іноді їх називаємо. Пропоную з'ясувати, що ж таке девайси, а що таке — гаджети?

☒ Словник

Девайси — це пристрої, що працюють самостійно, не вимагаючи підключення до іншого пристрою: телефони, флешки, планшети, нетбуки, джойстики, кермо для управління автомобілями в комп'ютерних іграх, GPS-навігатор. Девайсом може бути mp3-плеєр, мобільний телефон, смартфон, портативна гральна приставка, мультимедійний програвач, USB-модем, флешка, електронна книга та ін. (Демонстрування пристроїв.)

Гаджет — відіграє допоміжну роль. Сам по собі він не працює, без основного приладу в ньому немає жодного сенсу. До гаджетів належать: навушники, графічні планшети, веб-камери, спалах, комп'ютерна миша.

Не всякий гаджет буде девайсом. Але девайс може бути гаджетом.

Візьмемо, наприклад, будильник. Якщо він звичайний і виконує лише одну функцію, то його неможливо вважати девайсом. А ось якщо будильник містить у своїх функціях, крім стандартних, ще й кілька сигналів або налаштувань, або навіть FM-радіо, то такий предмет точно можна назвати девайсом.

Щоб бути девайсом, пристрій повинен бути не громіздким, а легким і компактним, щоб його можна було брати із собою та переміщати в різні місця. Наприклад, під це поняття підійде ноутбук. А ось стаціонарний комп'ютер до девайсів не належить.

3. Групове заняття

— Діти, об'єднайтеся в групи і спробуйте розподілити на три категорії (девайси, гаджети, інші пристрої) картинки, що ви склали.

— Поясніть, чому пілосос, мікрохвильова піч і телевізор належать до інших пристроїв. Чи можна їх назвати гаджетами?

— Що належить до девайсів? Чому?

— І все ж, варто визнати, що наше життя без гаджетів і девайсів було б сірим і нудним. Тому чудово, що ми завжди прагнемо до чогось нового, досконалішого, полегшуючи і вдосконалюючи наше життя, а також знаючи про те, що означають поняття «девайс» і «гаджет». Нові технології роблять наше життя яскравішим.

— Як ви гадаєте, які пристрої будуть винайдені у майбутньому?

4. Теми для щоденника вражень

- Якби я був(ла) винахідником, я б створив(ла)...
- Мені б хотілося винайти пристрій, що...
- Я мрію про...

✓ День 2. ЯК «ПОТОВАРИШУВАТИ» З ТЕХНІКОЮ?

1. Вітання

► Вправа «Вітер дме на...»

Мета: ознайомлення першокласників зі звичками одне одного.

Зі словами «Вітер дме на...» вчитель починає гру.

Орієнтовні запитання, щоб учасники гри більше дізналися одне про одного: «Вітер дме на того, у кого світле волосся» — всі світловолосі збираються в одну купку. «Вітер дме на того, у кого є сестра», «...хто любить тварин», «...хто багато дивиться казок», «...у кого немає друзів», «...хто любить танцювати», «...хто любить вередувати». Ведучого необхідно змінювати, надаючи можливість кожному запитати учасників.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як “потоваришувати” з технікою?»

► Робота над загадками

<p>1. Всю білизну позбирає
І старанно покупає.
Буде знову вся чистенька,
Незабруднена, гарненька.
(Пральна машина.)</p>	<p>2. Суп, морозиво, ковбаси,
Сало, м'ясо, яйця, кваси...
Все в животику ховає
І свіженьким зберігає.
(Холодильник.)</p>
<p>3. Де, кого нагородили,
Де супутник запустили.
Фільми, казочки, новини
Нам транслює щохвилини. (Телевізор.)</p>	
<p>4. Кілобайти, гігабайти,
Папки, файли, блоги, сайти...
Знань чимало різних має,
Цілий світ про нього знає. (Комп'ютер.)</p>	
<p>5. Може моркву покришити,
Свіжий сік для нас зробити.</p>	

Не потрібно йому рук —
Має функцій безліч штук. (*Кухонний комбайн.*)

6. Розморожувати вміє.
Що потрібно розігріє.
Піцу зробить за хвилину.
Нагодує всю родину. (*Мікрохвильова піч.*)
7. Хоч і голосу не має,
Але голосно гукає,
Щоб могли порозмовляти
І про все на світі знати. (*Телефон.*)

— Які ще предмети побутової техніки є у вас удома?

» Гра «Зазнач місцезнаходження»

— «Розселіть» цю техніку в будинку. Де її місце? Навіщо її використовують?

(*Холодильник, мікрохвильова піч, плита, електричний чайник; пральна машина, фен, праска, комп'ютер, пилосос, телевізор тощо.*)

— Якою технікою вам дозволяють користуватися вдома самостійно?

— Як потрібно поводитися, щоб «потоваришувати» із технікою?

— Яких правил необхідно дотримувати?

» Гра «Хто більше?»

Завдання: назвати технічні пристрої, що відповідають певній категорії.

- Техніка для кухні. (*Холодильник, міксер, м'ясорубка, мікрохвильова піч, інше.*)
- Технічні пристрої для догляду за одягом. (*Праска, пральна машина, сушка для взуття, швейна машинка.*)
- Техніка для відпочинку чи розваг. (*Музичний центр, тр3-плеєр, DVD-програвач, телевізор, ігрова приставка, радіоприймач, домашній кінотеатр, акустична апаратура, фотоапарат, відеокамера, телефон.*)

» Гра «Мікрофон»

- Я знаю такі правила користування електроприладами...

3. Групове заняття

» Гра «За і проти»

Діти об'єднуються в групи.

1-ша група — доводить користь предмета;

2-га група — його шкідливий вплив на людину.

(*Комп'ютер, телевізор, смартфон тощо.*)

— Телевізор, комп'ютер, телефон — корисні речі. Але тим, хто неправильно ними користується, вони не залишають часу для навчання, прогулянок і допомоги батькам. А ще можуть зіпсувати зір, поставу й навіть спричинити залежність.

4. Теми для щоденника вражень

- Мої домашні помічники.
- Пристрій, якого мені бракує, — це...
- Я хочу навчитися користуватися...

✓ День 3. ЯКА РОЛЬ РОБОТІВ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ?

1. Вітання

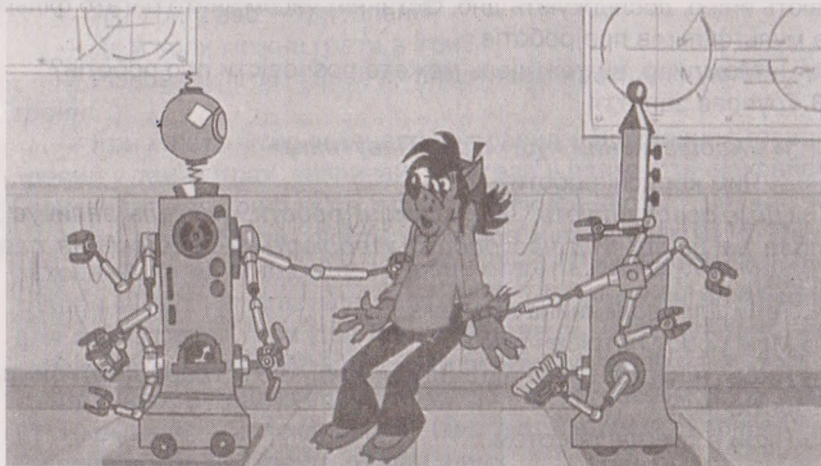
► «Як ти це робиш?»

Учитель ставить запитання. Учні імітують рухи, промовляючи: «Ось так».

- Як вітаєшся?
- Як посміхаєшся?
- Як співаєш?
- Як танцюєш?
- Як живеш?

2. Обмін інформацією. Тема дня «Яка роль роботів у житті людини?»

► Перегляд фрагмента мультфільму «Ну, постривай!» (14-та серія)

— Що найбільше сподобалось?

— Хто робив зачіску вовку?

— Що таке робот?

» *Різновиди роботів.*

— Що можуть робити роботи?

— Навіщо потрібні роботи?

— Яких домашніх роботів ви знаєте? (*Пилосос, чайник, телевізор, пральна машина тощо.*)

— Загалом, робот — це механічний пристрій, який може бути запрограмований на виконання певних дій. Роботи вже давно ввійшли в наше життя. Поговоримо про їхні різновиди.

Ви маєте іграшкових роботів. Зазвичай, вони виконують нескладні функції, наприклад, відтворюють прості рухи та звуки, що надзвичайно тішить дітей. Але існують і більш серйозні роботи, створені, щоб допомагати людям: роботи-кухарі, роботи-няні, роботи-екскурсоводи, роботи-прибиральники, роботи-садівники, роботи-музиканти, художники, складальники різноманітної техніки тощо. Усі вони створені для того, щоб виконати певну роботу, позбавити людину зайвих навантажень.

Роботів також використовують у медицині та на підприємствах. Вони можуть працювати і ніколи не втомлюватися. Існують військові роботи, що замінюють людину в бойових ситуаціях, не сумісних з можливостями людини, з військовою метою: розвідка, бойові дії, розмінування. З науковою метою створені роботи-дослідники, яких відряджають у космос чи опускають на глибину океану, де вони знімають відео, досліджують дно. Останнім часом знято багато фільмів та мультфільмів про роботів.

— Можливо, ви теж щось можете розповісти про роботів?

3. Групове заняття

» «Асоціативний куц». Гра «Павутинка»

— Чим корисні роботи?

(*Діти розповідають, чим корисні роботи, учитель записує ці слова на дошці. Під час роботи утворюється зображення павутинки.*)

4. Теми для щоденника вражень

□ Мені робот потрібен для...

□ Якби я був(ла) винахідником(цею), то створив(ла) би робота, що...

□ Якби я був(ла) роботом...

Тиждень 9. ІГРИ

Мета: розширювати знання дітей про розваги; формувати поняття про необхідність дотримання правил безпеки під час ігор; учити обирати безпечні місця для розваг; створити позитивний емоційний настрій від спільних ігор; розвивати мовлення учнів в ігровій діяльності; виховувати дружні взаємини, доброту, чуйність.

✓ День 1. ЯКІ ІГРИ БУВАЮТЬ? ЧОМУ Я ЛЮБЛЮ БАВИТИСЯ В РІЗНІ ІГРИ?

1. Вітання

Зібралися малята
У цікаву гру пограти.
Хто добрий настрої має,
Хай зараз пострибає.
А хтось чомусь сумує,
Хай жваво покрокує.
Усі щирі, усміхніться.
Усі ввічливі, вклоніться.
Ми будемо дружно грати,
У грі всіх вас поважати.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які ігри бувають? Чому я люблю бавитися в різні ігри?»

— Чим ви любите займатися у вільний час?

— Які ігри у вас — улюблені?

— Де й коли можна грати в ігри?

— Різновиди ігор. (*Дитячі, спортивні, настільні, логічні, електронні...*)

— Ігри мають чітко встановлені правила. Відхилення гравця від правил у таких іграх, зазвичай, інші гравці вважають шахрайством і призводить до конфліктів, образ, припинення гри.

У грі може брати участь один або кілька гравців. У грі, розрахованій на одну людину, гравець ставить перед собою складне завдання, що намагається розв'язати, дотримуючи встановлених для себе правил. Ігри для багатьох гравців часто ставлять перед собою завдання виграти, здобути перемогу над іншими, тобто гра є змаганням. В іграх із елементами змагання гравці можуть утворювати команди — колективи, які намагаються досягти спільної мети. Відповідні ігри називають командними.

— Перед тим, як розпочати гру, згадаймо правило дружби!

Утворімо разом коло!
Скільки друзів — глянь навколо.
Руку другу простягну,
З другом сварку не почну.
Будемо дружно грати,
У грі всіх поважати.

— Щоб визначити ведучого в грі, потрібно порахувати. Пригадаймо лічилки!

— Завчимо нову лічилку.

КОМУ ВОДИТЬ

Захотіли серед хати
Миші в піжмурки пограти.
Поховались по кутках...
Раптом — кіт до хати. Жах!..
Повтікали миші вмить!
Хто не втік, тому водить.

Людмила Савчук

3. Групове заняття

» Гра «Грім — ураган — землетрус»

Учні об'єднуються в трійки. У кожній трійці двоє учасників беруться за руки і, піднявши їх угору, утворюють «хатинку», а третій учень стає між ними — це «мешканець хатинки».

Якщо ведучий каже «Грім», «мешканці хатинок» намагаються знайти собі нові «хатинки» й забігають усередину нової пари. Якщо він каже «Ураган», «хатинки» шукають собі нових «мешканців». За сигналом «Землетрус» усі трійки розпадаються, і гравці намагаються створити нові. Завдання ведучого: знайти собі трійку. Той, хто не встиг знайти нову «хатинку» або нового «мешканця», стає ведучим.

» Вправа «Нумо домовимось»

— Діти, як учинити в ситуації, коли:

- у команді частина дітей хочуть грати в одну гру, а частина — в іншу;
- у хлопчика є м'яч, але він не хоче ні з ким ділитися;
- чи потрібно брати в команду гравців, які ображають чи дратвляються?

4. Теми для щоденника вражень

- Гра, яку я вигадав(ла).
- Моя улюблена гра.
- Ігри допомагають мені бути...

✓ День 2. У ЯКІ ІГРИ ГРАЛИ НАШІ БАТЬКИ?

1. Вітання

» Вправа «Римуємо імена»

Діти утворюють коло. Учасники мають дібрати риму на своє ім'я, що починається словами: «Моє ім'я...».

Наприклад:

- Моє ім'я Ніна, я прийшла з магазину!
- Моє ім'я Саша, у мене згоріла каша!
- Моє ім'я Надія, хай здійсняться ваші мрії!
- Моє ім'я Рита, у городі все полито!

2. Обмін інформацією. Тема дня «У які ігри грали наші батьки?»

— Чи цікавилися ви, у які ігри грали ваші мами й тата, бабусі та дідусі? Якими іграшками вони бавилися?

Наші бабусі й дідусі також колись були маленькими. Гратися тоді особливо було нічим, але було з ким. Тому наші бабусі та дідусі багато часу проводили на вулиці. Гралися в рухливі та спортивні ігри, самі придумували собі забави.

» Гра «Панас»

У гри можуть брати участь хлопчики й дівчатка. За бажанням хтось стає Панасом. Йому зав'язують очі хусткою та рушником, виводять на середину й звертаються до нього з такими словами:

— Панас, Панас! На чому стоїш?

— На камені!

— Що продаєш?

— Квас!

— Лови курей, але не нас!

Панас починає ловити. Кого піймає, той стає Панасом.

3. Групове заняття

— Ляльки Барбі, роботи, трансформери, конструктор LEGO — це наші сучасні іграшки. А якими іграшками грали наші бабусі й дідусі? Виготовляли з ганчірок ляльок, із гілок — конячок, із дощок — автомати, із трісок — кораблі, стрибали на скакалках, «кониках». (*Учитель демонструє ляльку-мотанку, глиняного свистунця, сопілку, іграшки з деревини тощо.*)

» Робота у творчих лабораторіях

У класі підготовлені центри для роботи в групах. Дітям пропонують погратися іграшками з дитинства їхніх бабусь та дідусів.

- Центр конструювання (*дерев'яні кубики*).
- Центр моделювання (*ляльки з тканини*).
- Центр виробів із паперу (*оригамі*).

(Батькам першокласників можна запропонувати очолити центри.)

Дітям пропонують завітати до будь-якого центру, під керівництвом дорослих виготовити певний виріб. Після завершення організують виставку творчих робіт.

4. Теми для щоденника вражень

- Ігри моїх бабусі та дідуса мені цікаві тим, що...
- Мені цікаво грати з дорослими в різні ігри, тому що...
- Я хотів(ла) би пограти з батьками в...

✓ День 3. НАВІЩО ПОТРІБНІ ПРАВИЛА ГРИ?

1. Вітання

Як раненько я встаю,	(Підводяться навшпиньки, потягуються.)
То багато справ роблю:	(Розводять руки.)
Личенько своє умію,	(«Миють» обличчя.)
Вушка, носик, очка, шию.	(«Миють» вушка, очка, шию.)
Одягнуся, причешуся	(Нахиляються, причісуються.)
І усім я посміхнуся.	(Посміхаються.)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Навіщо потрібні правила гри?»

» *Слухання й обговорення казки про хлопчика, який не вмів гратися*

Жив-був хлопчик, звали його Петриком-забіякою. Але згодом ім'я забулося, і всі називали хлопчика Забіякою. Він не вмів гратися: ніколи нікому не поступався, не дотримував жодних правил гри. Хлопчик так набрид усім дітям, що вони не хотіли з ним гратися, тому він завжди грався сам. «Мені не потрібні друзі»,— думав хлопчик, полюбляючи фантазувати й уявляти різних фантастичних тварин.

Спочатку він уявляв Єдинорога Сім дзвіночків, який катав його цілий день. А коли Петрик поспішав додому, то забув подякувати тварині. Наступного дня хлопчик вигадав Змієлова, який показував фокуси, а потім — швидкого літаючого Свинслика.

І завжди Петрик-забіяка думав погано про дітей: «Хай вони і не мріють, що я дам їм спокій, я ще придумаю таке...».

І вигадав нову тварину. Вона була дуже страшною: з червоною гривовою, плямистим тілом, пащею, повною гострих зубів.

— Чому ти стоїш? — закричав Петрик. — Шукай дітей!

— По-перше, — писклявим голосом промовило Страховисько, — не кричи на мене. Я тобі не хто-небудь, а Страховисько. Зі мною так не можна. По-друге, я нікого шукати не буду, ти мене вигадав, сам

зі мною й грайся. І не сердь мене, а то дізнаєшся, які в мене гострі кігті та зуби.

— Добре, добре, — злякався Петрик. — Як ти хочеш гратися?

Цілий день Петрик-забіяка повзав, бігав, стояв струнко за командою тварини, яку вигадав, сподівався, що завтра придумає щось інше. Увечері хлопчик хотів повернутися додому. Страховисько загородило дорогу: «Ти чого такий неввічливий? Де твоє “спасибі” за гру? Де твоє “до побачення”? Я зараз проковтну тебе, якщо ти такий поганий! Я хочу до тебе у гості!». Петрик тремтячим голосом подякував за гру, промовив «до побачення». Але сказав, що додому взяти не може, бо в нього немає ліжка, щоб покласти тварину спати. Завтра він все приготує, і тоді Страховисько буде з ним назавжди. Хлопчик сподівався, що наступного ранку тварина зникне, як це було завжди з усіма вигаданими тваринами.

Але вранці тварина очікувала на нього біля дверей. І знову Петрик увесь день виконував усі забаганки Страховиська. Цілу ніч міркував, як перемогти злу тварину.

Але раптом почув її писклявий голос: «Ми ж з тобою однакові, житимемо разом. Усі нас боятимуться. А що таке “мама”? І-і-і... Матусин синок!».

— Як ти смієш так говорити про мою маму?

— Я все смію, я — це ти!

Петрик злякався: «Невже нічого не можна вдіяти? Я ж можу стати добрим і веселим, я не хочу бути поганим і злим. Я зараз же скажу Страховиську, що не хочу з ним дружити, а хочу стати добрим і вихованим хлопчиком. І якщо він зміниться, то ми будемо друзями».

Петрик пішов шукати Страховисько, але його ніде не було, воно зникло.

— Чому з хлопчиком ніхто не грався?

— Чому хлопчик мав таке дивне ім'я?

— Якого друга створив Петрик?

— Чи подобалося хлопчикові таке товариство? Чому?

— Чого вчить нас ця казка?

— Яких правил потрібно дотримувати у грі?

3. Групове заняття

» Гра «Конструювання»

Мета: створити згуртовану команду завдяки організації спільного процесу критичного мислення.

Завдання: видати командам пазли й запропонувати скласти їх на швидкість.

» Вправа «Моя думка»

Учням роздають зелені та сині прапорці. Учитель промовляє твердження. Діти, які погоджуються з ним, піднімають зелений прапорець, а ті, хто не погоджується,— синій. Далі вчитель пропонує висловитись 1–2 учням, які підняли зелений прапорець, а потім 1–2 учням, які підняли синій.

Твердження для обговорення

- Якщо ми граємо у спільні ігри, то повинні слухати того, хто оголосив себе головним у грі.
- Під час гри ніхто не має права змінювати її правила.
- До гри потрібно запрошувати всіх присутніх у класі.
- Якщо хтось проситься з вами пограти, то можна відмовити цій людині, якщо вона вам не подобається.
- Грати в ігри слід чесно, не хитруючи.
- Учасники гри ніколи не сваряться.
- Коли учні класу працюють на шкільному подвір'ї, усім необхідно добросовісно виконувати отримане від учителя завдання.

4. Теми для щоденника вражень

- Я дотримую правил гри тому, що...
- Мої друзі грають чесно.
- Що б я змінив(ла) у грі?

✓ **День 4. ЧОГО НАВЧАЄ КОМП'ЮТЕРНА ГРА?**

1. Вітання

НАШЕ КОЛО, МОВ СІМ'Я

Наше коло, мов сім'я.

Друзі ми: і ти, і я.

— Добрий день сусіду зліва.

— Добрий день сусіду справа.

Ми — одна сім'я.

Наше коло, мов сім'я.

Друзі ми: і ти, і я.

Обніми сусіда зліва.

Обніми сусіда справа.

Ми — одна сім'я.

(Далі замінують слова «добрий день» на «посміхнись», «поцілуй», «приголуб», «налякай»; усі завдання потрібно виконувати.)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чого навчає комп'ютерна гра?»

» Слухання й обговорення казки «Тім у комп'ютерній країні»

Хлопчик Тім дуже любив гратися в комп'ютерні ігри. Іноді так захоплювався полюванням за монстриками або перегонами, що нічого навколо не помічав.

— Тіме, пішли на озеро! — кличуть хлопчика його друзі.

— Зараз-зараз, ось тільки гру закінчу,— відповідає Тім.

Але, пройшовши гру, він непомітно захопився іншою, потім — іншою, і друзі так і не дочекалися його на озері.

— Синку, йди вечеряти! — кличе Тіма матуся.

— Незабаром прийду,— відповідає, та насправді за стіл він сідає, коли вечерея вже прохолола, а мама ледь за руки не тягне сина на кухню.

Словом, увесь свій час Тім намагався проводити за комп'ютером, граючи в ігри.

Якось увечері Тім сів за комп'ютер, щоб знайти дещо для домашнього завдання, але не втримався й увімкнув одну з улюблених ігор. Він захопився й зовсім забув про уроки — вся увага Тіма була прикута до нової гри.

Якоїсь миті Тім повернув голову та побачив, що навколо нього зовсім не його кімната, не його стіл, не його комп'ютер, а якісь намальовані чоловічки, намальовані доріжки та будинки! Зовсім, як у його гри!

Тім здивувався, зупинив гру.

— Що це таке? Де я? — запитав чи то сам у себе, чи то у намальованих чоловічків, не сподіваючись на їхню відповідь.

— Ти в нашій комп'ютерній країні, Тіме! — несподівано хором відповіли два різнокольорові чоловічки. Вони виглядали, наче вийшли з мультиків.

— Хто ви і звідки знаєте, як мене звать?

— Ми — комп'ютерні чоловічки. Живемо в твоїх іграх. Хіба ти нас не впізнаєш? Адже ти так багато часу проводиш у нашій комп'ютерній країні, ми навіть ім'я твоє дізналися.

— А де ж мій дім? — спитав Тім.

Чоловічки знову відповіли хором:

— А навіщо тобі додому? Ти ж усе одно цілими днями з нами! Тобі ж це так подобається, то залишайся, будемо гратися разом зранку до ночі. До школи ходити не треба, уроки вчити не треба, маму слухатися не треба! Хіба не добре?

— Ні, ні, хочу додому! Я ж справжній хлопчик, а не намальований! Як же я буду без батьків, без школи, без своїх друзів? — перелякався Тім.

Цієї миті перед його очима все закрутилося. Раптом Тім зрозумів, що він знову опинився у своїй кімнаті, перед комп'ютером. А на екрані бігають одне за одним намальовані чоловічки, з якими він щойно спілкувався.

«Ото диво зі мною сталося! — подумав хлопчик.— Може, мені наснилося?»

Тім вирішив нікому не розповідати про цей випадок. Щоб відволіктися від дивних спогадів, підійшов до тата, почав дивитися, як той лагодить настільну лампу. Він навіть допоміг батькові знайти потрібний інструмент. Потім Тім зателефонував своєму другові. Вони домовилися в суботу разом піти в зоопарк.

Тепер Тім почав проводити більше часу з родиною, друзями — і це йому подобалося. А ще він став уважнішим у школі, почав гарно вчитися, його хвалили вчителі.

Звісно, він і зараз іноді грається в комп'ютерні ігри, але це вже не забирає в нього так багато часу, як раніше. «Скільки цікавого навколо мене було, поки я грався в комп'ютер»,— думав Тім.

Олена Кукуєвицька

- Чи сподобалася вам казка? Що сподобалося найбільше?
- Героєм якої комп'ютерної гри ви хотіли б стати?
- Чи хотіли б ви опинитися в комп'ютерній грі назавжди?
- Чого може навчити комп'ютерна гра?
- Чи всі комп'ютерні ігри корисні?
- Яких правил потрібно дотримувати під час гри на комп'ютері?
- Що зрозумів хлопчик?

3. Групове заняття

» *Робота в групах. Гра «Винахідник»*

— Спробуйте стати винахідниками.

Діти за допомогою підготовлених матеріалів створюють новий ігровий пристрій. Кожна група презентує свою роботу (*гаджет, смартфон, планшет, приставку тощо.*)

4. Теми для щоденника вражень

- Комп'ютерні ігри мене вчать...
- Я хочу створити свою комп'ютерну гру про...
- Моя улюблена комп'ютерна гра.

Тиждень 10. ТЕАТР

Мета: ознайомити дітей з історією виникнення театру; формувати уявлення про види театру; розширювати знання про специфіку театральних професій: актора, режисера, гримера, декоратора-оформлювача, костюмера; розвивати пізнавальний інтерес, творчі здібності, пам'ять, мислення, увагу й уяву; виховувати ціннісне ставлення до мистецтва, театральну культуру, доброзичливе ставлення одне до одного.

✓ День 1. ЧОМУ ЛЮДИ ХОДЯТЬ ДО ТЕАТРУ? НАВИЩО НАМ ТЕАТР?

1. Вітання

Діти по колу подають руку одне одному й називають лагідно своє ім'я.

— Побажаймо всім: «Доброго дня й веселого настрою!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому люди ходять до театру? Навіщо нам театр?»

Театр — це казка, театр — це диво, там живе казка, а з нею весь щасливий світ добра.

— Чи були ви коли-небудь у театрі?

— Що таке театр?

— Театр виник дуже давно. Адже колись не було ані телевізора, ані радіо, ані кіно, ані журналів. А так хотілося чогось цікавого, особливо на свято! І завжди були люди, які вміли найкраще співати чи розповідати історії. А інші із задоволенням їх слухали. От із цих співців та оповідачів і вийшли актори — люди, які зробили свій талант професією.

Перегляд фрагмента мультфільму «Фіксіки. Історія речей. Театр» (2 сезон, 93 серія).

— Про які театри ви дізналися?

— Який театр хотіли б відвідати?

— Навіщо люди ходять до театру?

— Потрапляючи до зали, вдивляючись в обличчя акторів, стежачи за їхньою грою, потрапляєш в інший світ. Таке враження, що залучаєшся до чогось справжнього, живого. Одразу видно й роботу акторів, і режисуру постановки, і декорації та костюми, й освітлення з музикою. Навіть гардеробна і пані, яка проводить до зали, і «три дзвоники» — це щось дивовижне, чарівне.

» Гра «Хвости»

□ До театру ходять для того, щоб...

— Як потрібно поводитися в театрі?

(У театрі не можна галасувати, перемовлятися. Слід аплодувати артистам після завершення вистави, виходити із зали спокійно, не штовхаючись.)

» Гра «Так — ні»

На правильну відповідь діти плескають у долоні, на неправильну — розводять руки в сторони.

- Цукерки, що ти купив(ла) у буфеті театру, краще з'їсти в залі під час вистави.
- Переглядаючи виставу, необхідно коментувати її, розмовляти з сусідом.
- Проходити на своє місце необхідно за кілька хвилин до початку.
- Якщо тобі набридло, можна підвестися і вийти, не очікувати на завершення вистави.
- Побачивши знайомого, слід гучно привітатися, щоб почули всі: ти ввічливий(ва).
- Ти кашляєш, а квитки на виставу купив(ла). Що робити?

— Кожен похід у театр можна перетворити на справжнє свято. Гарне вбрання, зачіска, куплений дорогою маленький букетик квітів для найбільш уподобаного персонажа — все це додає урочистості такому виходу.

» Гра «Вихід у театр»

Дітям пропонують малюнки предметів (цукерка, бінокль, сумочка, рюкзак, спортивний костюм, смокінг, вечірня сукня, морозиво, квіти.)

Завдання: обрати предмети, що можна надягти і взяти до театру.

3. Групове заняття

» Вправа «Театр»

Учасникам пропонують уявити, що вони перетворилися на:

- 1-ша група — тигрів, які пробираються джунглями;
- 2-га група — орлів, які літають у небі над скелями;
- 3-га група — клоунів;
- 4-та група — космічних прибульців.

Слід відобразити персонажів у русі. Після показу учасники решти груп повинні вгадати, кого було зображено.

4. Теми для щоденника вражень

- Я хочу відвідати театр для того, щоб...
- Я мрію зіграти роль...
- Мені подобаються вистави про...

✓ **День 2. ХТО НАЙГОЛОВНІШИЙ У ТЕАТРІ?**

1. Вітання

Діти утворюють півколо перед учителем.

— Нумо посміхнемось одне одному й покажемо, що у нас гарний настрій. І з цим гарним настроєм ми вирушимо у чарівну подорож до театру.

— Діти, а ви знаєте, хто працює в театрі?

Зараз ми дізнаємось, які професії є в театрі.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Хто найголовніший у театрі?»

— Коли ви завітаєте до театру, то зустрінете своїх улюблених казкових героїв. А зустрітись з ними вам допоможуть люди, які грають персонажів, виконують ролі. Їх називають акторами.

— Діти, а ви знаєте, хто ще працює в театрі?

— Пригадаймо, які є професії в театрі. (*Режисер, декоратор, суфлер, костюмер, білетер, гардеробник, гример...*)

— Кожен театр починається з гардероба. Я вам пропоную пограти в гру.

» *Гра «Гардероб». Робота в парах*

Потрібно знайти капелюх казковому героєві.

— Діти, хто головний у театрі?

У виставі бере участь багато акторів. Але якщо кожний актор гратиме, не слухаючи інших, вистава не відбудеться. Тому на репетиціях *режисер* постійно працює окремо з кожним актором і з усіма акторами разом, тобто управляє ними, як диригент музикантами.

Разом із художником режисер розробляє декорації до вистави, костюми для акторів; з музикантами та диригентом добирає музику, яка має звучати під час вистави; з освітлювачем обмірковує освітлення, тобто відповідає за всю постановку вистави. Тому режисер — головний.

Допомагають режисерові *художник, костюмер та гример*.

Художник створює ескізи різних костюмів для акторів. А вже потім за цими ескізами *костюмер* виготовляє костюм. Професія костюмера дуже копітка й працелюбна. Він пере костюми, чистить і прасує їх, добирає одяг акторам. Костюмер також приміряє костюми на акторів, підганяє їх під фігури акторів. Під час вистави за кулісами він швидко переодягає акторів.

Але справжнім чарівником є *гример*. У кожного гримера є своє робоче місце — гримерка, де знаходяться дзеркало, яскраві лампи, різні коробки з фарбами, пляшечки з клеєм та лаком. Гример допомагає акторові змінити його зовнішній вигляд, наприклад,

допомогти перетворитися на бабусю, Карабаса-Барабаса, Лісовичка тощо. (Слайд-шоу.)

— Діти, то хто працює в театрі?

3. Групове заняття

» Дитяча імпровізація

Дітям пропонують вибрати іграшку, увійти в образ героя та розповісти про нього мовою самого героя.

» Робота в групах «Що я роблю»

Відтворити дії, притаманні:

1-ша група: акторові;

2-га група: режисерові;

3-га група: костюмерові.

4. Теми для щоденника вражень

- У театрі я хотів(ла) би бути...
- Декорації для моєї вистави.
- Мені подобається (не подобається) театр.

✓ День 3. ЯК СТВОРИТИ ТЕАТР? ХТО АВТОР ВИСТАВИ?

1. Вітання

У коло з вами ми зібрались.

Ти — мій друг, і я — твій друг!

Міцно за руки узялись

Й посміхнулись всім навкруг!

— Молодці! Посміхнулись і подарували одне одному гарний настрій!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як створити театр? Хто автор вистави?»

— А сьогодні в мене для вас сюрприз: ми створимо свій театр!

— Хто нам потрібен для театру?

▼ У театрі грає ролі:

Нині — вчителя у школі,

Завтра буде інша роль —

То бідняк він, то король. (Актор.)

— Театральне мистецтво з'явилося давним-давно у Стародавній Греції. Жителі цієї країни — давні греки — будували театри просто неба. У театрі була сцена, на якій актори розігрували спектаклі й п'єси.

Спочатку акторами були тільки чоловіки, які мусили грати всі ролі, зокрема жіночі. Для цього вони надягали маски. Саме маска допомагала акторові перетворюватися в того, кого вона зображала: у тварин та людей — радісних і зажурених, добрих і злих. Найпершими масками були сумна і весела, а також добра (світла) і зла (темна.)

Коли актори розігрували сумну п'єсу, трагедію, вони надягали сумні, похмурі маски. Якщо на сцені розігрувалися весела п'єса, комедія, актори брали веселі, усміхнені маски.

» Гра «Я — автор»

— Розкажемо нову казку! Як починатиметься наша казка? («Жили собі», «Одного разу...», «Жили-були Дід та Баба...», «У деякому царстві...»)

— Я почну казочку.

В одному невеликому містечку на дев'ятому поверсі великого будинку мешкали Дід та Баба. А разом із ними — Колобок. Одного разу, коли дідусь та бабуся пішли у справах, Колобок викотився на балкон та й стрибнув униз — на асфальтовану доріжку. Піднявся Колобок на бочок, оглянув себе та й каже: «Тепер я не Колобок, а коржик», — та й побіг.

— Придумаймо, що трапилось далі!

(Діти придумують героїв та сюжет казки.)

Якщо у дітей виникають труднощі з продовженням казки, учитель пропонує свого героя.

3. Групове заняття

Діти складають казку.

1-ша група — Колобок потрапив до школи.

2-га група — Колобок у театрі.

3-тя група — Колобок у зоопарку.

4. Теми для щоденника вражень

□ Я хочу написати сценарій про...

□ Ролі для моїх друзів.

□ Я з родиною в театрі.

✓ **День 4. МИ ТВОРИМО ТЕАТР**

1. Вітання

» Вправа «М'ячі та компліменти»

Учні утворюють велике коло й перекидають одне одному два м'ячі (наприклад, червоний і жовтий) у заданому вчителем темпі. Учень, який кидає червоний м'яч, називає будь-кого з учнів на ім'я. Той, хто ловить м'яч, миттєво додає відповідний комплімент: «Галінка... весела!», «Петрик... хороший друг!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Ми творимо театр»

— Театр — це гра, у якій беруть участь актори. Він здатен змусити нас сміятися та плакати; це місце, у якому багато таємничих та надзвичайних перевтілень. Відкріймо для себе чарівний світ театру, спробуймо увійти в роль акторів.

Тиждень 11. МОДА

Мета: збагачувати знання учнів про моду й модні тенденції в одязі; викликати інтерес до професій художньо-естетичного циклу; розширити знання дітей про правильне використання одягу протягом дня; навчити комплектувати свій гардероб потрібними речами; розвивати здібності учнів у творчих пошуках власного стилю одягу, своєї внутрішньої краси; сприяти розвитку творчого мислення, фантазії; виховувати естетичний смак, бажання бути охайним, дбайливо ставитися до предметів одягу.

✓ День 1. ЩО ОЗНАЧАЄ БУТИ МОДНИМ? / ЯК ВИЯВЛЯТИ СВОЮ НЕПОВТОРНІСТЬ?

1. Вітання

» Вправа «Ланцюжок компліментів»

Учитель, тримаючи в руках іграшку, просить дітей утворити коло та пропонує їм, передаючи її одне одному, говорити комплімент.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що означає бути модним?»

— До одягу люди завжди ставилися з пильною увагою. В Україні споконвіку казали: «Шануй одягу в дворі, вона тебе в людях». Таке ставлення до свого зовнішнього вигляду цілком виправдане. Адже одяг — це те, у чому ми йдемо поміж люди. Недбале ставлення до нього й нині сприймають як неповагу до себе.

В усі часи за допомогою одягу люди прагнули справити враження на інших.

— Ви знаєте, що таке мода? (*Мода — це те, що подобається людям у цей час.*)

— Якою, на вашу думку, має бути модно вдягнена людина?

— Чим вона відрізняється від інших?

— Чи може така людина мати неохайний, непривабливий вигляд?

» Гра «Показ моди»

Учнів запрошують на показ моди. Для цього потрібно по черзі пройтися, зупинитися та розповісти про те, у що вони одягнені й взуті. Розпочинає показ учитель.

— Як правильно дібрати одяг? (*Одяг має бути зручним і чистим, відповідати зросту, розміру, призначенню й бути пристойним.*)

Перегляд відеоролика «Смішарики. Пісенька про моду».

3. Групове заняття

» Виставка «Улюблений одяг школяра»

— Уявіть, що сьогодні в школі відкривається виставка «Улюблений одяг школяра». Презентуйте свій експонат. Намалюйте його та прикріпіть до дошки, поки звучить мелодія.

4. Теми для щоденника вражень

- Мій улюблений одяг.
- Мої улюблені кольори в одязі.
- Костюм для мого друга (*подруги*).

✓ День 2. ХТО СТВОРЮЄ МОДНИЙ ОДЯГ?

1. Вітання

» Вправа «Комплімент»

Діти утворюють коло, взявшись за руки. Дивлячись в очі сусідові, потрібно сказати декілька добрих слів. Той, кому вони адресовані, киває головою й говорить: «Дякую, мені дуже приємно!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Хто створює модний одяг?»

Перегляд фрагмента мультфільму «Попелюшка» (*хрещена Фея допомагає Попелюшці зібратися на бал*).

— Сукня та фантазія перетворили Попелюшку з домогосподарки на наречену принца. Одяг і справді іноді може змінити життя. Тому сьогодні ми поговоримо про тих, хто його створює.

— Діти, хто такий модельєр? (*Модельєр — спеціаліст, який розробляє і створює сучасний одяг*.)

— А як з'являється модний і гарний одяг?

Пошиття одягу починається зі створення ескізу, вибору тканини, відповідних ниток і ґудзиків. Модельєр, окрім основного одягу, добирає також і аксесуари до нього — капелюхи, рукавички, шарфи, туфлі. Далі працює кравець, який розкроює тканину. А вже потім за роботу береться швачка. І врешті-решт ви отримуєте одяг своєї мрії. (*Слайд-шоу*.)

— Я пропоную вам спробувати себе в ролі модельєра. Намалюйте своє улюблене вбрання, поясніть, чому воно вам до смаку.

3. Групове заняття

» Вправа «Юні модельєри»

Діти об'єднуються в групи. Кожна група отримує завдання на картках, що необхідно обговорити, висловивши свою думку про моду, відповідність одягу й уміння обирати одяг для певного заняття.

1-ша група. Розповісти, як одягнеться Оленка для прогулянки містом.

2-га група. Розповісти, як одягнеться Андрійко на спортивний майданчик.

3-тя група. Розповісти, як одягнуться Назар та Софія на святковий дитячий ранок.

4. Теми для щоденника вражень

- Сукня (костюм), про яку (який) я мрію.
- Мій настрій і колір одягу.
- Одяг для моєї родини.

✓ День 3. ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ МОДА?

1. Вітання

► Вправа «Радий тебе бачити»

— Вітаю вас! Пропоную звернутися по черзі одне до одного з гарними, приємними словами від щирого серця. І закінчити вітання висловом: «Я радий(а) тебе бачити!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як змінюється мода?»

— Одяг вважають постійним супутником людини. Але він не завжди був таким, яким ми бачимо його сьогодні. У різні епохи одяг мав свою форму, кольори і впливав на формування зовнішнього вигляду людини.

Він свідчив про її національність, майнове положення і, звісно, вік. Перший найпримітивніший одяг виник дуже давно. Людина змушена була захищатися від холоду, снігу, дощу, сонця. Це були плащі зі шкіри забитих тварин і пов'язки із трави і листя. У процесі розвитку люди пристосували одяг до умов, у яких жили і працювали.

Вам, безперечно, доводилося бачити українське національне вбрання: багате на елементи та оздоблення, яскраве й святкове. У давні часи елементи одягу наділяли магічною силою: так, в українців значення оберегів мали вишита сорочка, віночок, хустка. Уважалося, що кольори та візерунки вишивки можуть захистити від недоброго ока, хвороб. Жіночий одяг, за можливості, оздоблювали естетично й вишукано. Кольорова плахта, виткана і вишита нитками, старанно дібраних тонів, барвиста сорочка — у такому одязі дівчина нагадувала букет живих квітів. Одяг завжди мав бути чистим та охайним.

Сучасний одяг повинен бути багатофункціональним:

- захищати від холоду;
- прикрашати;
- бути зручним;
- підкреслювати значення людини в суспільстві.

► **Гра «З ранку до вечора»**

— Чи часто ми замислюємось над тим, як скласти гардероб так, щоб у ньому було все необхідне на будь-який випадок життя? Створімо гардероб для себе за принципом «з ранку до вечора»!

— Що ви надягнете зранку?

— Що надягнете до школи?

— Що ви надягнете для занять хатніми справами?

— У чому ви підете на прогулянку?

— У якому одязі ви підете на свято?

— Із зображених елементів одягу скомпонуйте гардероб для себе.

3. Групове заняття

► **Гра «Доповни костюм»**

Діти об'єднуються в групи. Кожна група отримує зображення костюма (сукні). *Завдання:* домалювати аксесуари (сумочку, шарфик, взуття, прикраси, краватку) і презентувати свою роботу.

4. Теми для щоденника вражень

- Що б я змінив(ла) у своєму гардеробі.
- Для мами я придбав(ла) би...
- У моєму класі всі модні.

✓ **День 4. ЧОМУ ЗДОРОВИМ БУТИ МОДНО?**

1. Вітання

Діти утворюють коло, узявшись за руки, промовляють:

Доброго ранку! Доброго дня!
 Доброго вчора, сьогодні, щодня!
 Миру бажаємо кожній родині,
 Щастя, здоров'я — кожній людині!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому здоровим бути модно?»

— У всіх привітаннях ми щиро бажаємо одне одному передусім міцного здоров'я. Бо здоров'я — найдорожче, що в нас є. Це те, що визначає нашу тривалість життя. Зараз набуло популярності вживання корисної їжі, якісної води та дихання очищеним повітрям. Усе це вважається модним. Бути здоровим — красиво, модно, стильно, класно.

- А що означає бути здоровим?
- Навіщо бути здоровим?
- Що впливає на здоров'я людини?

» Слухання й обговорення казки «Секрети здоров'я»

В одній далекій маленькій країні було місто із дивною назвою Здорове.

Чи доводилося вам зустрічати у своєму житті міста з такою назвою?

Гадаєте, місто отримало свою назву від того, що було великим і в ньому жило багато людей? Зовсім ні. Здоровим воно було тому, що всі його жителі мали добре здоров'я.

Хіба може бути таке, скажете ви? Дійсно, важко в це повірити. Саме тому багато людей приїздило у місто Здорове, щоб на власні очі побачити його дивних жителів та розкрити секрети їхнього здоров'я.

Пропоную подумки вирушити у це чудове місто й дізнатися його секрети.

» Вправа «Незакінчене речення»

□ Берегти своє здоров'я — це...

— А ще мешканці міста Здорове не забували про привітність, увічливість: зустрічаючись на вулиці, завжди віталися, посміхалися одне одному, бажали гарного дня. Жили мирно, допомагали одне одному. Адже точно знали, що здоров'я людини — у її власних руках.

» Гра-медитація «Я — дерево»

— Щоб бути здоровими, ми повинні вміти ще й відпочивати. Зараз заплющте оченята, розслабтеся, уявіть себе деревцем.

Дерево — живе, дихає, п'є водичку, росте. Воно міцно тримається корінням за землю, черпає з неї сили. Силою наповнюється й ваше тіло. Розплюште очі, потягніться, підніміть ручки до сонця. Відчуваєте тепло сонячного проміння, що розливається по тілу? Ви набралися енергії від сонечка, увібрали в себе соки землі. Будемо працювати далі.

— Діти, ми нагулялися й захотіли поїсти.

— А чим же нам перекусити?

► *Робота в парах. Гра «Споживчий кошик»*

Кожна пара отримує картки із зображенням продуктів харчування. Потрібно скласти в кошики лише ті продукти, що належать до здорової їжі.

— Які корисні продукти ви обрали?

— Діти, а які продукти ви не поклали в кошики? Чому?

► *Гра «Спиймай правильну пораду»*

— Так, щоб бути здоровим, потрібно займатися фізкультурою й фізичною працею, дотримувати режиму дня, повноцінно й правильно харчуватися. Я називатиму поради, а ви будете «ловити» тільки правильні, плескаючи в долоні.

- Гуляй на свіжому повітрі.
- Уживай свіжі продукти.
- Бережи зір.
- Перевтомлюйся.
- Одягайся відповідно до погоди.
- Пізно лягай спати.
- Не роби зарядку.
- Чисть зуби.
- Загартовуйся.
- Не дотримуй режиму дня.
- Уживай багато солодощів.

3. Групове заняття

► *Створення колажу «Здоровий спосіб життя — це модно»*

Учні об'єднуються в групи й отримують завдання: розкрити поняття «здоровий спосіб життя» шляхом створення колажу із поданих картинок. Потім групи презентують свою роботу.

4. Теми для щоденника вражень

- Щоб бути здоровим(ою), я...
- Мої мрії.
- Як піклуються про здоров'я у моїй родині.

Тиждень 12. ПРИГОДИ КРАПЛИНКИ

Мета: поглиблювати знання дітей про одну з найпоширеніших речовин у природі — воду, про різні стани води; формувати уявлення дітей про роль та цінність води для всього живого; дати поняття про місцезнаходження води в природі на основі пошуково-дослідницької діяльності; розвивати спостережливість, уміння висувати гіпотези і робити висновки з результатів спостережень; виховувати допитливість, дбайливе ставлення до води.

✓ День 1. ДЕ Є ВОДА В ПРИРОДІ?

1. Вітання

— Погляньте у віконечко! Хто дивиться на вас і на мене?

» Гра «Сонечко»

— Пограймо в гру! Подивіться уважно на своїх друзів, посміхніться їм. Хто на вашу думку, зміг би виконати роль сонечка? Це має бути така дитина, від якої всім стає тепло й приємно. На сонечко ми надягнемо віночок із промінцями. Воно може до когось доторкнутися, комусь посміхнутися або просто поглянути. Ми будемо йти по колу, а сонечко — обертатися навколо себе. Відчуйте, як приємно, коли тебе зігриває сонечко!

— Потанцюймо з нашим сонечком під веселу музику!

Звучить музика, діти разом з учителем виконують танцювальні рухи.

Сонце, сонце, сонечко,

Золоте проміння.

Не світи в віконечко, в оченята милі.

Знову ранок настає, нічку проводжає.

Сонце, сонечко моє,

Я тебе кохаю.

— Покажіть настрій, у якому перебуваєте зараз.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Де є вода в природі?»

Перегляд фрагмента мультфільму «Капітошка».

— До нас завітав герой із мультфільму. Ви впізнали, хто це?

— Діти, з чого утворився наш герой?

— А чи знаєте ви, що краплинка води володіє мистецтвом перетворення? Вона, як справжня чаклунка, може змінюватися: то швидко біжить у потічку, то падає на землю, виблискуючи холодними витинанками-крижинками, то піднімається у повітря у вигляді пари. Сьогодні вона плаче дощем, а на завтра скресла могутньою кригою. Змінився настрій — вкрила землю рясним туманом. Така маленька й така необхідна для всього живого. Хто ж ця чарівниця?

— Як потрібно ставитися до води?

► *Слухання й обговорення оповідання «Де береться краплинка?»*

Бігала Оленка по льоду. Падали сніжинки. Ніби плавали в повітрі. Одна сіла на рукав. Дивиться Оленка на пухнасту сніжинку. Шестикутна зірочка, така красива, блискуча. Ніби казковий майстер вирізьбив її зі сріблястої платівочки. Наблизилась Оленка до сніжинки. Дивиться, милується нею. І бачить диво: сніжинка стала краплиною води.

В. Сухомлинський

Запитання до дітей:

— Яке диво могла побачити Оленка? (*Сніжинка стала краплиною води.*)

— Де ж поділась сніжинка?

— А на що може перетворитися краплинка зимою? (*На сніг, лід, бурульку, іній, крупу.*)

► *Гра «Де сховалась краплина?»*

Учитель називає слова (*бурулька, град, папір, струмок, книга, замет, будинок, чай тощо*). Якщо поняття пов'язане з водою, діти плескають у долоньки, якщо ні — розводять ручки в сторони.

— Як ви гадаєте, де, в яких місцях, ми можемо зустріти нашу краплинку? (*Море, річка, озеро, струм, калюжа.*)

— Діти, а де в нашому класі може сховатися краплинка? Роздивіться уважно.

3. Групове заняття

» Фантастичні гіпотези

— Уявіть, що ви — краплинка. Куди ви помандруєте? У вигляді кого?

Наприклад: «Я — пухнастий, м'який сніжок, поспішаю на зустріч із дітьми нашого класу, хочу покатати їх на санчатах і подарувати гарний настрій», «Я — швидка річка, мчу вперед кораблі, перевожу важливі вантажі».

» Броунівський рух

Діти рухаються класом, шукають потрібні картки.

1-ша група. Кому необхідна вода? (*Рослини, тварини.*)

2-га група. Хто не потребує води? (*Нежива природа.*)

3-тя група. Де вода може зашкодити? (*Речам, створеним руками людини: книжкам, зошитам, килимам, меблям.*)

4. Теми для щоденника вражень

Я знаю, де сховалася вода.

Мені було цікаво...

Я люблю (*не люблю*) дощ.

✓ День 2. ЯКОЮ БУВАЄ ВОДА В ПРИРОДІ? ЯК ВОНА МАНДРУЄ?

1. Вітання

» Гра «Маска»

— Візьміть люстерка, подивіться на своє обличчя, відтворіть свій настрій.

— Я бачу настрої кожного із вас. Але для того, щоб у всіх дітей був гарний настрій, потрібно... (*посміхнутися, торкнутися носика, щічки, полоскотати, ...*).

— А тепер покажіть свій настрій!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Якою буває вода в природі? Як вона мандрує?»

— Відгадайте загадку.

▼ Мене п'ють, мене ллють, усім потрібна я. Хто я така?

» Проблемне питання

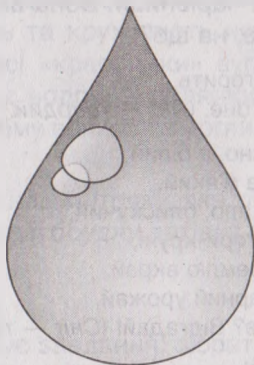
— Звідки береться вода?

— А можливо, це краплинка роси з твору В. О. Сухомлинського?

» *Слухання й обговорення казки «Краплинка роси»*

Рано-вранці на квіточці троянди прокинулась Краплинка роси.

«Як я тут опинилась? — думає Краплинка.— Увечері я була високо в небі!»

І захотілось їй знову в небо.

Пригріло Сонечко. Випарувалась Краплинка, піднялась високо-високо в небо, до самого Сонечка. А там тисячі інших краплинок. Зібрались усі в одну чорну хмару й затушили Сонечко.

— Чого це ви заховали мене від людей? — розгнівалось Сонечко та послало на хмару вогняну стрілу. Вдарила вогняна стріла, загри-мів грім. Злякалась чорна хмара й розійшлась. Пішов дощ. Упала Краплинка на землю.

— Дякую тобі, Краплинко,— промовила Земля.— Я так скучила за тобою.

— За що Земля подякувала Краплинці?

— Яке добро зробила Краплинка?

— Як Краплинка опинилася на квіточці? Розкажіть, яку подорож вона здійснила.

» *Цікаво знати!*

- Якщо всю воду Землі можна було рівномірним шаром розподілити на всій планеті, утворився б Світовий океан завглибшки 4 км.
- У Чорному морі на глибині 200 м тварини та рослини жити не можуть, бо у воді розчинено багато шкідливих сполук.
- Сніжинки виникають завдяки водяній парі. На значній висоті, де панує сильний холод, із неї утворюються крихітні

крижинки-кристалики. Шестикутні кристалики весь час ростуть, збільшуються і, нарешті, стають дивовижними зірочками. Сніжинки дуже повільно опускаються, вони злипаються і падають на землю у вигляді лапатого снігу.

» Гра «Який стан води?»

— Вода — справжня чарівниця. Вона вміє перетворюватися та змінюватися. Відгадаймо, на що?

1. У вогні не горить,
У воді не тоне. (Лід — твердий.)
2. І не борошно, а білий,
І не вата, а м'який,
І, як дзеркало, блискучий,
Покриває гори-кручі,
Застеляє землю вкрай,
Щоб був гарний урожай,
Що це буде? Відгадай! (Сніг — твердий.)
3. З високості, мов сльозинки,
Линуть вниз дрібні краплинки,
З льоту, навкіс, напрямки
Дзвінко б'ються об шибки.
Об'єднавшись у струмочки,
Заливають всі куточки.
Їх багато, не злічити.
Як краплинки звуться, діти? (Дош — рідкий.)
4. Влітку з неба, мов зернинки,
Впали білі горошинки. (Град — твердий.)
5. Снігуронька дихне, мереживо ясне
Простелить по землі, повісить на гіллі.
А сонечко погляне —
Мереживо й розтане. (Іній — газоподібний.)

Примітка. За необхідності слід пояснити дітям, що іній — це пара, що під час замерзання перетворюється на дрібні кристалики.

— Щоб вам було зрозуміло, як вода переходить у різні стани, пограймося. (Учитель називає воду в різних станах. Діти зображують різні стани, тримаючись за руки: твердий стан — міцно тримаючись за руки; рідкий стан — торкаючись ліктями; газоподібний — руки вільні.)

3. Групове заняття

» Гра «Добрий дощик»

Діти утворюють коло. Усі вони — добрі краплинки.

Ось безліч дрібненьких краплинок:
Із дощів та струмочків, з туману й росинок...
Фантазії трохи проявлять малята —
Зуміють також всі краплинками стати.

У середині кола стоїть «мама-хмаринка». У «мами-хмаринки» — склянка з чарівною «водою доброти». Звучить весела музика. Усі «краплинки» танцюють та кружляють навколо «мами-хмаринки». Коли музика стихає, всі «краплинки» зупиняються, а «хмаринка-мама» по черзі бризкає водою зі склянки на кожного в колі й запитує у «краплинок», кому вони допомогли. Кожна «краплинка» має придумати відповідь.

(Відповіді: «Я побачила квіточку, яка зів'яла від спеки, і напоїла її»; «Я побачила на дорозі брудну автівку й помила її»; «Я розвеселила дітей» тощо.)

» Робота в групах

Кожна група отримує завдання: зібрати картки, на яких зображено: «Хто живе у воді?»; «Хто живе біля водойм?»; «Хто тривалий час може обійтися без води?»; «Що поливають водою?»; «Що росте у воді?». Діти ходять класом і шукають картки з потрібною інформацією. Потім кожна група звітує, доводить свою думку.

4. Темі для щоденника вражень

- Якби я був(ла) краплинкою...
- Мені було цікаво...
- Чому я люблю воду?

✓ День 3. НАВІЩО ПОТРІБНА ВОДА? ЩО СТАНЕТЬСЯ, ЯКЩО ВОНА ЗНИКНЕ?

1. Вітання

Учитель пропонує дітям, які народилися восени, утворити коло. Одна дитина — «фея», решта — «краплинки». «Фея» по черзі запитує кожну краплинку: «Навіщо потрібна вода?». «Крапельки» повинні відповідати так, щоб їхні відповіді не повторювалися (наприклад: «Вода потрібна, щоб умиватися, поливати квіти, мити посуд...»). Перемагає «краплинка», яка найдовше залишиться в колі.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Навіщо потрібна вода? Що станеться, коли вона зникне?»

— Відгадайте загадку.

- ▼ Що таке: тече і ллється,
Часом між камінням в'ється,

Як нема — все висихає,
Звір і птаха помирає? (Вода.)

— Діти, що це?

— Навіщо потрібна вода? (Мити посуд, прибирати, для обігрівання приміщення, пити воду, варити їсти, рослинам, тваринам, людям...)

► **Фантастичні гіпотези**

— Пофантазуйте, що б сталося, якби вода зникла?

Якби на всьому світі не стало вмить води
І висохли б всі річки, озера і ставки,
Тоді б не падав білий сніг, не капав дощ,
Ніхто з гори на санках кататися б не зміг.
Якби на всьому світі не стало вмить води,
Пожовкли б всі города, загинули б сади.
В морях і в океані загинули б кити.
Щоб чиста та цілюща вода була завжди,
Ми її повинні, діти, берегти!

— Як добре, що у нас є чиста, прозора, питна вода. Для того щоб вона завжди була, її необхідно берегти. Вода є основним компонентом живих організмів. Без неї не може існувати жодна рослина, жодна клітина. Якщо клітина висихає, її робота припиняється, адже вона повинна мати постійний приплив рідини. І так — усе життя.

► **Гра «Кому потрібна вода?»**

Учитель називає предмети. Якщо для них потрібна вода, діти плескають у долоні, якщо ні — розводять ручки в сторони. (Дереву, тарілці, людині, квітці...)

— От ми і визначили, що вода потрібна всім живим істотам, щоб жити, предметам неживої природи необхідна, щоб їх мити, тримати в чистоті, тому з водою слід дружити, берегти її.

3. Групове заняття

► **Гра «Судове засідання»**

1-ша група. Знайти позитивні сторони води.

□ Вода — друг, бо...

(Вода — домішка для рослин і тварин, допомагає рослинам рости; після дощу повітря стає свіжим; мінеральні води лікують людей; по воді пливають кораблі; на воді будують гідроелектростанції; люди використовують воду в побуті щодня.)

2-га група. Довести, що вода становить небезпеку.

□ Вода — ворог, бо...

(У воді можна потонути. Коли забагато води, то можуть загнути люди, рослини, тварини. Окропом можна облектися.)

4. Теми для щоденника вражень

- Моє відкриття.
- Я розкриваю таємниці води.
- Я люблю (не люблю) відпочивати біля води.

✓ День 4. ЯК БЕРЕГТИ ВОДУ?

1. Вітання

Учитель пропонує дітям показати свій настрій. *(Діти показують відкриті долоньки, якщо гарний настрій; ручки стиснуті в кулачки, якщо настрої погані.)*

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як берегти воду?»

— Ви вже багато знаєте про воду. Вода — це життя. Без води життя гине — в'яне квітка, страждає звір, бо хоче пити, замовкає пташка. Усе живе на землі потребує води. Кожна її крапля є коштовним даром природи. Вода напуває землю, а земля годує людину. Крапелька надіслала нам вірша. Послухайте його уважно.

На світі законів багато,
Я нагадаю один:
Щоб море не висихало,
Потрібно багато краплин.

— Як ви вважаєте, чи може закінчитися вода у морі?

► Дослід

Учитель бере глибоку посудину, наповнену водою, і пропонує учням по черзі підходити й набирати чашечкою воду та виливати в іншу ємкість.

— Куди поділася вода?

— Що ж потрібно робити, щоб вода не зникала?

— Як же нам берегти воду?

— Берегти воду, діти, — це економічно її витратити. Це не означає, що не слід умиватися, купатися, варити їсти, пити чай. Але не потрібно забувати вчасно закрити кран, бо краплинка до краплинки — і утворюються озерце, річка, море.

— Послухайте, що можуть говорити крапельки води, коли кран не зачинений.

Джерельце всохло, струмок заслаб,
А ми із крану —

Крап, крап, крап.
Міліють ріки і моря,
Не витрачайте водичку
Дарма.

— Звідки надходить вода в дім? Куди повертається вода?

— Запам'ятайте, діти: чистої води мало, її потрібно берегти, не забруднювати.

3. Групове заняття

► Вправа «Точка зору»

(Це вправа на розвиток швидкості мислення. Діти працюють у групах, обирають запропоновану вчителем ситуацію та аргументують її.)

— З крану ллється вода. Розгляньте ситуацію з точки зору:

- господині;
- представника водоканалу;
- одягу;
- мила;
- дитини.

► Вправа «Ситуація»

Мета: придумати причини виникнення ситуації; розвинути далі події; показати її наслідки.

- До річки поспішали всі тварини, щоб напиться; діти — щоб купатися; рибалки — рибалити, люди — відпочити. Усім подобалася ця річка. Але раптом річка засумувала, адже вона стала різнокольоровою: жовтою, червоною, чорною...

(Складання правил користування водою.)

4. Теми для щоденника вражень

- У моїй родині воду бережуть.
- Я знаю, що вода цінна.
- Мені цікаво досліджувати...

Тиждень 13. ЗИМА

Мета: ознайомити дітей із характерними ознаками зими в живій і неживій природі, з причинами, що зумовлюють зміни в природі; учити спостерігати за природними явищами, фантазувати, робити висновки; розширювати знання учнів про природу лісів, парків та їхніх мешканців узимку; розвивати вміння встановлювати причини і наслідки явищ; виховувати любов до природи, відчуття радості від спілкування з нею.

✓ День 1. ЯКІ СЮРПРИЗИ НАМ ГОТУЄ ЗИМА?**1. Вітання****► Психогімнастика «Усміхніться»**

На столі — різнокольорові смужки паперу. Дітям пропонують узяти смужку, що їм подобається.

— А тепер утворімо коло, порадіймо кожному кольору зими.

— Порадійте зимовому дереву! (*Діти посміхаються й піднімають угору смужку коричневого кольору.*)

— Усміхніться небу! (*Сірий, синій колір.*)

— Усміхніться ялиночці! (*Зелений колір.*)

— Усміхніться снігу! (*Білий колір.*)

— Порадійте горобині! (*Червоний колір.*)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Які сюрпризи нам готує зима?»

— Зручно вмотіться на килимок та послухайте казочку про зиму, заплющте оченята й уявіть, що все це відбувається з вами.

► Слухання й обговорення казки

Жила собі Зима — біла, пухнаста, холодна, весела. Дуже любила пустувати, веселитись, але в неї не було друзів. Вирішила Зима потоваришувати з людьми. Завітала вона до кожного двору. Холодно стало на вулиці, поховались люди по домівках. Зима почала роздувати щічки та лякати всіх своїм свистом — ще холодніше стало. Люди затопили печі, одяглися тепліше. Не злякалися вони Зими, жили своїм життям, працювали. Розлютилася біла красуня, покликала братів-вітрів. Дмуть вітри, а Зима все снігом сипле, тріскучими морозами людям погрожує. Так лютувала всю ніч, що й річки, й озера, і моря кригою скувала. Уранці вибігли дітлахи з теплих домівок — і гайда на лижах, на ковзанах, на санчатах кататися.

Зраділа Зима, полюбила людей. Відтоді щороку до нас приходять.

— Про яку пору року йдеться у казці?

- Чи злякалися люди зимових витівок?
- Що люди почали робити взимку?
- Чи полюбила Зима людей? За що?
- Чи любите ви зиму? Дізнаємося про це під час гри.

» *Гра «Яка зима?»*

Учитель по черзі кожному кидає «снігову кулю» (м'яч) і запитує: «Яка зима?». Діти ловлять м'яч, називають ознаки зими (*біла, пухнаста, сніжна, морозна, тріскуча, святкова, весела, грайлива тощо*).

3. Групове заняття

» *Творча робота в групах «Морозові візерунки»*

— Мороз любить малювати візерунки на склі. Сьогодні він намалював їх для вас. Тільки для того, щоб побачити візерунки, потрібно нанести на аркуш блакитну фарбу. (*У кожної дитини є аркуш паперу, на якому воском нанесено візерунок або намальовано сніжинку.*)

Кожна група презентує свою роботу.

4. Теми для щоденника вражень

- Мені подобається (*не подобається*) зима.
- Зиму я уявляю так...
- Я очікую від зими багато сюрпризів.

✓ **День 2. ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ З РОСЛИНАМИ ВЗИМКУ?**

1. Вітання

» *Гра «На що схожий настрій»*

По черзі всім потрібно сказати, на яку пору року, погоду, природне явище схожий їхній настрій сьогодні. Наприклад: «Мій настрій сьогодні схожий на білу пухнасту хмаринку в спокійному голубому небі, а твій?».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що відбувається з рослинами взимку?»

— Розгляньте картини С. Світославського «Зимовий пейзаж», Ю. Клевера «Захід сонця взимку» та І. Шишкіна «Зима».

— Яку пору року зобразили художники? Обґрунтуйте свою відповідь.

- Які зміни в природі відбуваються з настанням зими?
- Що спільного, а чим відрізняються картини?
- Які кольори притаманні зимі?
- Які емоції у вас викликає зима?
- Як змінюється життя рослин узимку?

— Послухайте, як описує зимівлю рослин у своїй книзі В. Біанкі.

«У важку зимову пору природа вміє вдавати із себе мертву. Завмерли трави, кущі й дерева. Завмерли, але не померли. Під мертвою ковдрою снігу вони ховають могутню силу життя. Сосни і ялини зберігають своє насіння, міцно затиснувши їх у свої кулачки-шишечки».

— Які емоції у вас викликає зима?

— Як ви розумієте вислів «удавати із себе мертву»?

— А чи знаєте ви, що життя рослинам узимку зберігає снігова ковдра? Температура повітря під снігом, навіть якщо він завтовшки лише 10 сантиметрів, буде на 15–20 градусів вищою, ніж зовні. Отже, пухнаста ковдра зігріває рослини, не даючи їм змогу замерзнути.

— Які емоції у вас викликає зима?

— Як дерева приготувалися до зими?

— Чому іноді говорять, що дерева стоять голі? Як це?

— Чи всі дерева скидають на зиму листя?

» *Слухання й обговорення казки «Чому ялинка зелена»*

Завітала в наш край Зима. Побачила вона, що Осінь славно потрудилася. Спить березовий гайок, пташки замовкли. Усі дерева стоять без листя й солодко дрімають. Тільки Ялинка стоїть зелена, не хоче скидати своїх хвоїнок.

Розгнівалася Зима. Закрутилася, завертілася та й почала кидати на Ялинку сніг пригорщами. Ялинка не злякалася. Стоїть, посміхається та ще кращою стає. Так їй пасує білий сніг на зеленій хвої!

Тоді Зима вирішила, що в парі з Морозом дістане-таки Ялинку. Мороз, зазвичай, найсильніший уночі. Почала Зима ночами біля Ялинки крутитися та холодом їй дошкуляти. А Ялинка на ранок ще кращою стає, бо кожна хвоїнка немов білою фарбою домальована. Така краса від інею!

От Мороз і каже Зимі:

— Глянь, яке диво в нас виходить. Усі милуються Ялинкою. Хай такою й буде. Це ж така краса!

Заспокоїлася Зима, а Ялинка так і залишилася зеленою. Вічно зеленою!

— Які емоції у вас викликає зима?

— Чи сподобалася вам казка? Чим?

— Що нового ви дізналися?

3. Групове заняття

— У сплячому царстві зимового лісу, на перший погляд, дерева без листя дуже схожі одне на одне. Але якщо бути уважним, то можна помітити, що у кожного дерева свій силует, свій порядок розташування гілочок. Чорні силуети дерев чітко виділяються на білому снігу, неначе намальовані чорною фарбою на білому аркуші паперу. Недарма ліс, що скинув листя, називають у народі чорноліссям.

» Гра «Впізнай дерево»

- З-поміж інших дерев її виділяє біло-чорний стовбур. Цвіте водночас із розпусканням листя. У той час на тонких гілках багато невеликих листочків та довгих сережок. Листки округлені з дрібно посіченими краями. Вона висока та струнка. (*Береза.*)
- Це велике довговічне дерево. Досягає до сорока метрів заввишки. Товстий стовбур надійно тримає звивисті кремезні гілки. Коріння міцно закріплює дерево в землі. Йому, зазвичай, не страшні сильні вітри. Згодом з'являються жолуді. (*Дуб.*)
- Тонкі гілки спускаються до землі, неначе дівоче волосся. Росте біля водойм. (*Верба.*)
- Легко упізнати за червоними плодами, коричневим гладким стовбуром. Її ягоди полюбляють птахи. (*Горобина.*)
- Завжди зелена красуня. Нею прикрашають домівки на Новий рік. (*Ялина.*)

» Робота в групах. Прийом «Оживи предмет»

Кожна група отримує розрізаний малюнок із зображенням рослини. Діти повинні зібрати його, визначити, що зображено. Представник від групи повинен від імені рослини озвучити її думки.

- Що я бачу довкола?
- Що я люблю?
- З ким дружу?
- Чого боюся?
- Про що мрію?

Оповідач розповідає так, щоб решта здогадалися, що це рослина.

5. Теми для щоденника вражень

- Мене вражає сила зими.
- Я знаю, що під снігом є життя.
- Мені здається, що природа взимку тільки прикидається мертвою.

✓ День 3. ЯК ЗИМУЮТЬ ТВАРИНИ? / «ЧИ КОЖНА ПТАШИНА У ВИРІЙ НА ЗИМУ ЛІТАЄ..?»

1. Вітання

Разом із сонечком встаємо ми.
 На ранкову зустріч у школу поспішаємо.
 Поділившись настроєм своїм,
 Ми частинку серця друзям залишаємо.
 Другу руку простягни
 І міцніше обніми,
 Подаруй йому тепло своїх долонь.
 З добрим ранком привітай,
 Добра й щастя побажай.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як зимують тварини? / «Чи кожна пташина у вирій на зиму літає..?»

» Слухання вірша

До нас прийшла зима-чаклунка,
 Засклрила річку, як вікно,
 Намалювала візерунки,
 Яких не бачили давно.

А на моєму підвіконні
 Вже тиждень, ніби жартома,
 Горять жар-квіти у вазоні,
 Яких не бачила зима.

— Як готуються до зими люди? (*Утеплюють будинки, заготовляють заздалегідь продукти, тепло одягаються.*)

— А як же пристосовуються до зими тварини? (*Змінюють колір хутра, заготовляють їжу, а деякі залягають у сплячку.*)

— Яких тварин не можна зустріти в зимовому лісі? (*Бурих ведмедів, борсуків, їжаків, кажанів.*) Лише вовки та лисиці виходять на полювання.

— Як зимують птахи?

— Чим живляться птахи? (*Різними комахами, жуками, жабами.*)

— Ви вже знаєте, що восени комахи, жуки, жаби ховаються і сплять аж до весни. То що ж робити птахам? Де знайти поживу? Із настанням холодів відбуваються зміни в житті птахів. Вони не мають чого їсти, тому частина відлітає.

— Які емоції у вас викликає зима?

— Які птахи відлітають у теплі краї?

— Яких зимуючих птахів ви знаєте?

» Творчо-емоційна гра

Якщо ви любите птахів — підніміть руки вгору.

Якщо не руйнуєте пташиних гнізд — похитайте головою ліворуч, праворуч.

- Якщо ви заготовляєте корм для зимуючих птахів — нахиліть голову вперед.
- Якщо ви підгодовуєте птахів узимку — поплескайте в долоні.
- Якщо ви переймаєтесь, коли бачите зруйноване гніздо чи поранену пташку, — покладіть руку на серце.
- Якщо ви радієте, побачивши птаха або почувши його спів, — посміхніться одне одному.
- Якщо ви вважаєте, що «Птахи — наші друзі», — утворіть коло й візьміться за руки.

» *Театралізація «Володар птахів»*

Хлопчик. Я — володар птахів. Захочу — птахи самі прилетять до мене. Захочу — прилетять синички й горобці. Захочу — з'являться гості з півночі: снігурі та омелюхи.

Учитель. Можливо, ти чарівник?

Хлопчик. Ні, я не чарівник. Я не шепочу таємничих заклинань. І у мене немає чарівної палички. Натомість маю чарівну хатку. На вигляд — проста хатка, та у ній чарівна сила.

Учитель. Цікаво, що ж це за хатка?

Хлопчик. Ну гаразд, я відкрию свій секрет. *(Показує годівничку.)* І до вас *(варто вам тільки захотіти!)* почнуть прилітати птахи. Для цього необхідно насипати хлібних крихт, насіння в годівничку та виставити на вікно або повішати на дерево. І вона стане чарівною хаткою. Сюди одразу ж прилетять птахи.

Учитель. Спасибі тобі, хлопчику, за таку цікаву пораду! Ми обов'язково скористаємося нею. Зимуючі птахи будуть нашими постійними гостями.

3. Групове заняття

» *Робота в групах. Гра «Допоможи пташці»*

Завдання: обрати малюнки птахів, які зимують у нашій місцевості; розташувати їх на дошці біля годівнички.

— Чи всі зимуючі птахи прилетіли до чарівної хатинки?

» *Логічна гра «Плутанина»*

— Лісові мешканці просять допомоги розібрати плутанину.

- Упав із дуба жолудь, гладенький, із шапочкою, виріс із нього великий, гарний клен.
- Стоїть восени берізка вся в золоті, роздає спілі яблучка їжачкові й зайчикові.
- У хитрої лисички народилося п'ятеро кумедних лисенят. Вони почали стрибати по гілках.
- Узимку у вовчому лігві народилося маленьке ведмежатко.
- Восени у птахів і звірят з'являються маленькі дитинчата.

4. Теми для щоденника вражень

- Я допомагаю птахам узимку.
- У мене у дворі зимують...
- Ми з друзями виготовили годівничку.

✓ **День 4. ЯК ЦІКАВО ПРОВОДИТИ ЧАС УЗИМКУ?**

1. Вітання

Промінь падає в долоні —
Другу посміхнись.
Очі у небес бездонні —
За руки візьмись.

Шелестить над нами листя —
Весело стрибай.
Хвиля мружиться іскристо —
Тож і ти моргай!

— Малю, який у вас настрій? (*Гарний, веселий, чудовий, добрий!*)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як цікаво проводити час узимку?»

— Пригадайте, скільки гарного навкруги взимку — блискучі бурюльки, ажурні сніжинки, таємничі кучугури... Казкова краса зими притягує, хвилює, бентежить нашу уяву. А чому настає зима?

» *Слухання казки*

Високо-високо, за найвищими хмарами, була незвичайна країна. Господарювала там мати Природа. Вона посилала на землю своїх діток. А було їх чотири: Весна, Літо, Осінь, Зима. Щоразу матінка Природа готувала своїх дітей до подорожі на землю.

Весна пробуджувала природу від сну. Літо — дарувало багато квітів, ягід, грибів. Осінь радувала всіх щедрим урожаєм. Коли махала золотоволоса красуня останнім своїм жовтим листом і прощалася з нами, то наставляла черга Зими йти до людей.

— Після якої пори року настає зима?

» *Вправа «Продовж речення»*

- Зима — це...
- Узимку можна...

» *Гра «Виправ помилку»*

— Незнайко писав листа, у якому хотів розповісти про те, що таке зима, та, як завжди, все переплутав. Допоможіть виправити помилки, допущені в листі!

«Перший зимовий місяць називається вересень. Як настає зима, так починаються холоди, і люди одразу надягають теплий одяг: шуби, чоботи, рукавиці, шапки, шорти, шарфи. Узимку діти катаються на санчатах, лижах, велосипедах, ліплять снігову бабу,

купаються у морі, ковзають по льоду, засмагають, будують снігові фортеці й готуються до маминого свята.

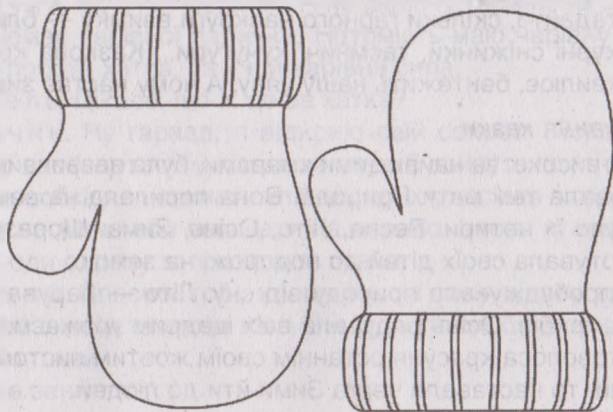
Є спортсмени, які займаються зимовими видами спорту: хокеїсти ключками забивають шайбу в ворота; фігуристи танцюють на лижах; лижники з'їжджають із гірки на санчатах; ковзанярі бігають на лижах. Щоб не застудитися, потрібно щоранку з'їдати по одній бурульці. Зима — чудова пора року!»

- Діти, що таке зима?
- Які зимові розваги ви знаєте?
- Як слід поводитися на вулиці взимку?

3. Групове заняття

» *Робота в парах. Гра «Чарівна рукавичка»*

Мета: закріплювати навички взаємодії; викликати задоволення від спільної праці.

Кожна пара отримує вирізані з паперу шаблони рукавичок, різнокольорові олівці чи фломастери (по 3 штуки — кожній парі гравців). Учитель пропонує їм розфарбувати рукавички, прикрасивши візерунком, але так, щоб права і ліва рукавички були однаковими, тобто бути парою. Потім усіх гравців запрошують у магазин рукавичок. Діти вибирають ті, що подобаються, що зроблені найкраще. Учитель підводить учнів до висновку, що найкращими є рукавички у тих, хто зумів домовитися про візерунок, ділився олівцями, поступався другові.

4. Теми для щоденника вражень

- Мені подобаються зимові розваги.
- Узимку я люблю...
- Сімейний відпочинок узимку.

Тиждень 14. ТАЄМНИЦІ КОСМОСУ

Мета: дати дітям елементарні уявлення про космос; ознайомити з поняттями «космос», «Всесвіт», «Сонячна система», «зірка», «планета»; уточнити та закріпити знання про видимі в темну пору доби космічні тіла, підтримувати цікавість до зірок і Місяця; підвести до розуміння унікальності нашої планети, адже тільки на ній є життя; розвивати бажання спостерігати за зоряним небом, бачити в ньому незвичайне, привабливе, дивовижне; виховувати любов до природи, бажання милуватися зоряним небосхилом, виявляти щире захоплення його красою.

✓ День 1. ЩО МОЖНА ПОБАЧИТИ В КОСМОСІ?

1. Вітання

Діти відрекомендовуються жартівливим способом. До привітання додають прикметники для опису себе («Доброго дня, я весела Іринка».)

2. Обмін інформацією. Тема дня «Що можна побачити в космосі?»

— Діти, сьогодні я отримала повідомлення від маленької Зірочки. Вона написала його для вас, послухайте.

Привіт! Я — маленька Зірочка. Я живу на небі й щовечора дивлюся звідти на тебе. Зазираю до твого віконця. Мрію подружитися з тобою! Запрошую сьогодні до себе на гостину.

Високо-високо в небі, у дивовижних палацах із хмар, мешкаємо ми — зірочки та наш поважний дідусь Місяць. Удень спимо, укрившись ковдрами-хмаринками. А з настанням вечора прокидаємося та беремося до улюблених справ. Хтось малює космічні пейзажі, грає у кометотон (зоряний бадмінтон), ганяє Чумацьким Шляхом

на ковзанах, а хтось ліпить хмаровиків із пухнастих хмаринок. Нам радісно — і від цього сяємо ще яскравіше, щоб і ви, дивлячись на нас із Землі, теж відчували радість та всміхнулися.

— Діти, де мешкають зірочки?

— Які ще цікаві справи можуть бути в зірочок на небі?

— Як гадаєте, що вони бачать у своїх снах?

— Доберіть слова, щоб описати зорі (*яскраві, блискучі, загадкові, недосяжні тощо.*)

— З чим їх можна порівняти? (*Зірочки на небі, наче родзинки у пірижку; ніби гудзики велетенської шуби; схожі на монетки тощо.*)

► Фантастичні гіпотези

— Уявіть, що ви — маленька Зірочка, яка опинилася у зоряному палаці. Що ви бачите? Що ви чуєте? Що відчуваєте? Який у вас настрій?

— Людей завжди цікавило, що там на далеких зірках? Наскільки вони далеко? Які за розміром? Чи видно з зірок Землю? Яка Земля з космосу?

— Подивіться на фотографії Землі з космосу. Якого кольору наша планета?

— Чому так багато блакитного кольору?

— Як ви вважаєте, що на Землі може мати синій колір? коричневий? жовтий?

— Які ще барви ви помітили на фото Землі з космосу?

— Як ви вважаєте, чого більше на нашій планеті: суходолу чи водойм? Чому?

3. Групове заняття

► Гра «Космічний корабель»

Учасники утворюють пари. Кожна пара — це космічний корабель. Шикуються одне за одним. Перша дитина в парі — «корабель», друга — «пілот» корабля. «Пілот» кладе руки на плечі «корабля». «Корабель» заплющує очі й витягує руки вперед — це «пристрій для стикування» з іншим «кораблем». Завдання «пілота»: мовчки керувати «кораблем» (*«важелі керування» — плечі партнера*) й здійснити «стикування» з іншим «кораблем». Завдання «корабля»: намагатися цілком підкоритися «пілотові».

4. Теми для щоденника вражень

□ У космосі мене цікавить...

□ Я б хотів(ла) дізнатися про...

□ Космічний корабель, який здійснить мою мрію.

✓ **День 2. ЧИ МОЖЕ ДЕНЬ «НАЗДОГНАТИ» НІЧ?**

1. Вітання

» *Вправа «Віночок побажань»*

Усі діти утворюють коло, одне за одним кладуть праву руку на плече сусідові. Кожен учасник по черзі називає ім'я сусіда й щось йому бажає. Гра завершується, коли всі діти обмінялися побажаннями.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи може день «наздогнати» ніч?»
Відгадайте загадки.

- ▼ До вечора помирає,
Зранку оживає. (*День.*)
- ▼ Підходити до будинку стала,
З неба сонце вкрала. (*Ніч*)

— Діти! Чим день відрізняється від ночі? (*Удень світить сонце, співають птахи, а вночі на небі місяць, зірки, природа завмирає.*)

— Чому вдень ясно? (*Тому, що на небі сонце.*)

— Чому вночі темно? (*На небі немає сонця.*)

— Чому на Землі день поступається місцем ночі?

» *Театралізація*

Улянка запитала Лесика:

— Де ночує Сонце? Чи правда, що ввечері воно вкривається хмаринкою й спить за краєм Землі?

— У Землі немає краю. Вона схожа на кулю й увесь час обертається.

— Як дзига?

— Подібно до неї, але не так швидко. Саме внаслідок обертання Землі Сонце освітлює то один бік, то інший. На тому боці, куди падає світло,— день. А на іншому боці у цей час ніч. Зрозуміла?

— Не зовсім.

— Уяви, що ти — Сонце, а я — Земля. Я обертаюся. Коли я до тебе повернутий обличчям, у мене день, бо я бачу «сонечко».

Коли я повернуся до тебе спиною, то «сонечко» освітлює мені спину. Я його не бачу. Тут, де мої очі,— ніч. Зрозуміла?

— Зрозуміла! Тепер я буду Землею, а ти — Сонцем!

— Земля — особлива планета, тому що на ній існує життя. Хоча ми цього не відчуваємо, але наша планета постійно рухається. Тобто, Земля обертається не тільки навколо Сонця, але й із заходу на схід навколо своєї осі. Вісь Землі — уявна лінія, що проходить через центр планети. Повний оберт Землі навколо своєї осі

відбувається за 24 години, або за одну добу. Коли та частина Землі, на якій ми живемо, повернена до Сонця, у нас настає день. У цей самий час у людей, які живуть на іншому боці земної кулі,— ніч. У міру того, як Земля продовжує свій рух, ми повертаємо від сонячного світла, настає ніч.

Перегляд фрагмента мультфільму «Фіксики. Глобус» (2 сезон, 68 серія).

- Чому день поступається місцем ночі?
- Що впливає на зміну дня і ночі?
- Чи може день «наздогнати» ніч? Чому?

► *Фантастичні гіпотези*

- Земля припинить обертатися.
- Коли настає день, зірочки сплять. Чи можуть вони дізнатися, які події на Землі вони проспали? Як саме?
- Як гадаєте, зірочкам цікаво дивитися на Землю, на наше життя-буття? Що вони бачать згори? Що чують?

3. Групове заняття

► *Гра «День і ніч»*

Учні утворюють коло, у центрі якого стоїть ведучий — «Сонце». Узявшись у боки, діти ілюструють рух Землі навколо своєї осі. За сигналом ведучого «День!» учасники гри повертаються обличчям до «Сонця» й піднімають руки догори. А коли ведучий подає сигнал «Ніч!», гравці повертаються до «Сонця» спиною, присідають, затуляючи обличчя руками.

► *Гра «Фантазери»*

— Намалюйте будиночок Сонця. Придумайте, чим воно займається, з ким товаришує, поки ми спимо.

4. Теми для щоденника вражень

- Тепер я знаю...
- Я люблю спостерігати за зоряним небом.
- Якби я був(ла) зірочкою...

✓ **День 3. ЧИ МОЖЛИВЕ НА ЗЕМЛІ ЖИТТЯ БЕЗ СОНЦЯ?**

1. Вітання

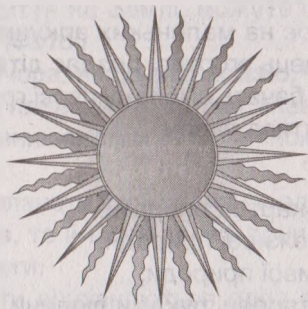
► *Вправа «Одне до одного»*

Учні стоять парами. Ведучий дає команди привітатися: рука до руки, вухо до вуха, спина до спини, плече до плеча, віч-на-віч тощо. За командою «Одне до одного» діти змінюють пари.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи можливе на Землі життя без Сонця?»

— Відгадайте загадку.

- ▼ Із-за моря випливає,
Промінці ласкаві має,
Заглядає у віконце.
Це яскраве, кругле... (Сонце).

— Що дає нам Сонце?

— Чи можливе на Землі життя без Сонця?

— Для жителів планети Земля велике значення мають сонячне світло й тепло. Життя на Землі без Сонця неможливе: якщо воно припинить світити, то рослини загинуть, адже вони не можуть жити без тепла й світла; тваринам і людям нічим буде харчуватися. Усе живе замерзне від нестерпної холоднечі.

Завдяки Сонцю ростуть дерева, трава, квіти, нагрівається вода в морях та океанах. Там можуть жити риби й різні тварини... А ще люди навчилися накопичувати й використовувати сонячну енергію: споруджують сонячні електростанції, будинки, електроенергія до яких надходить із сонячних батарей, конструюють автомобілі із сонячними панелями (*щоправда, вони поки що їздять не дуже швидко*)...

» Проблемне питання

— Ми знаємо, що без Сонця на Землі життя неможливе.

— А чи є життя на самому Сонці?

— Яка поверхня в Сонця? Чи видно на ній океани, сушу?

Виявляється, що на Сонці зовсім немає життя. Отакої! Нам Сонце дає життєдайну енергію, а саме її не має. Як це так?

Сонце — це зірка, велетенська розжарена куля з газів. Воно випромінює величезну кількість тепла. Так багато, що його можна лише віддавати, а самому скористатися з нього вже неможливо.

У пічці теж багато тепла, але хіба можна жити у пічці?

Учені, які спостерігають за Сонцем, стверджують, що його поверхня схожа на кашу, що весь час кипить, фиркає, булькає. Але цю кашу не можна куштувати, бо вона газова й дуже гаряча. Навіть наблизитися нікому до Сонця неможливо — відразу можна згоріти.

3. Групове заняття

► *Вправа «Знайди свою групу»*

Учитель перед грою малює на маленьких аркушах паперу зорі, квіти, книжечки. Кожен папірець згортає, роздає дітям. Діти за сигналом розгортають аркуші та бачать емблему своєї групи. Необхідно якнайшвидше всій групі зібратися разом.

► *Робота в групах*

Із-поміж запропонованих карток вибрати:

1-ша група — предмети неживої природи;

2-га група — предмети живої природи;

3-тя група — предмети, створені руками людини.

Пояснити, як Сонце впливає на ці предмети. Чи має воно для них значення? Чому?

4. Теми для щоденника вражень

- Для мене Сонце відкрило свої таємниці.
- Я радію сонечку.
- Сонечко і мій настрій.

✓ День 4. ЯК Я УЯВЛЯЮ ІНШІ ПЛАНЕТИ?

1. Вітання

► *Вправа «Міні-фантазія»*

— Зараз ми спробуємо розслабитися, відпочити й помріяти. Умоститесь зручно, як вам захочеться. Заплющте очі, розслабтеся, уявіть себе пташкою, яка літає високо в небі. Можливо, це лелека, а, може, чайка, синичка чи орел. Ви відчуваєте приємний подих вітру, адже мчите йому назустріч, відчуваєте легкість і спокій. Ви вільні, щасливі, бо маєте змогу побувати там, де найбільше хочете, у будь-якому куточку нашої планети. Вам добре й легко. Запам'ятайте це відчуття. Спробуйте повернутися в нашу класну кімнату з цими відчуттями.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як я уявляю інші планети?»

— Люди здавна дивилися на небо, мріяли про політ. Спочатку, як птахи, потім (коли з'явилися повітряні кулі, дирижаблі та перші

літаки) люди почали мріяти злетіти вище за птахів, побачити космос, далекі зоряні світи.

Ближче, на власні очі, побачити зірки і планети можна за допомогою телескопа (*він схожий на лупу, збільшувальне скло, крізь яке можна побачити об'єкти на небі*). Їх обладнують в обсерваторіях. Учені всього світу за допомогою цих пристроїв спостерігають за небесними тілами, їхньою взаємодією, вивчають вплив процесів у космосі на життя на Землі, можуть передбачити навіть зміни погоди на Землі. (Фото.)

— Ми щовечора, якщо забажаємо, чи дозволить погода, можемо бачити зірки і планети. А що ми знаємо про них? Ознайомимось з однією із зоряних систем — Сонячною, адже саме до неї належить наша Земля.

Нібито всі планети схожі одна на одну. Їх традиційно зображують у вигляді кругів, та й виглядають вони в космосі також схожими на різнобарвні круги.

Чим планети відрізняються одна від одної? Виявляється, планети дуже різні — за розміром, віддаленістю від Сонця, забарвленням...

Різна відстань від Сонця означає, що Сонце по-різному зігріває й освітлює поверхню планет, тому на деяких із них дуже холодно або дуже жарко, а на деяких, можливо, як і на Землі, добре всьому живому (*хоча жодної планети, на якій існувало б життя, людям досі виявити не вдалося*). Зокрема, відмінностями в температурі поверхні пояснюється різне забарвлення планет, що ми спостерігаємо на світлинах із космосу. (Слайд-шоу.)

— Діти, як ви вважаєте, чи можна побачити космос ближче?

— Ближче побачити космос можуть тільки космонавти. Можливо, коли ви виростите, хтось із вас стане космонавтом і полетить у космос. А поки що ми можемо здійснити уявну подорож у космічну далечінь. На старт!

» Прийом «Фантастичне продовження»

Учитель називає будь-яку реальну подію, пропонує дітям придумати казкові, незвичні наслідки.

□ Уявіть, ви прийшли до школи, але замість будівлі школи побачили космічний корабель. Що станеться? Чим усе скінчиться?

— Яким, на вашу думку, повинен бути космонавт?

— Перегляньте кадри відеозйомки Землі з космосу, здійсненої Космічним центром Джонсона НАСА: на них ви побачите різні міста та навіть північне сьйво. (*Breathtaking Time-Lapse Video of Earth From Space / Short Film Showcase*)

» Гра «Знайки»

- Як упакована їжа космонавтів? (*У тюбики.*)
- Одяг космонавтів. (*Скафандр.*)
- Головне світило нашої Сонячної системи. (*Сонце.*)
- Небесне світило, прекрасно видиме з Землі на нічному небі. (*Місяць.*)
- Транспортний засіб, що літає в космос. (*Космічний корабель, ракета.*)
- Перший космонавт, який полетів у космос. (*Юрій Гагарін.*)
- Ділянка зоряного неба з назвою. (*Сузір'я.*)
- Яку форму має сузір'я Великої Ведмедиці? (*Ківш.*)

3. Групове заняття

» Гра «Придумай причину»

Дітям пропонують придумати реальну і фантастичну причини виникнення уявної ситуації.

Наприклад, ти прийшов до класу, відчиняєш двері, а за партою сидить інопланетянин. Звідки він там узявся? Придумай реальну та фантастичну причини.

» Робота в групах

Дітям потрібно зобразити уявну планету, її мешканців і придумати розповідь про неї. Діти називають планету, розповідають, якою вони її уявляють, якими є її мешканці (що вони вміють, якими надзвичайними можливостями володіють, де подорожують, яку користь можуть принести людству).

Представники від кожної групи захищають свій проект.

4. Теми для щоденника вражень

- Якби я зустрів(ла) космічного прибульця...
- Я хочу побачити танок планет у Всесвіті.
- Моя подорож до іншої планети.
- Моя таємнича, фантастична планета.

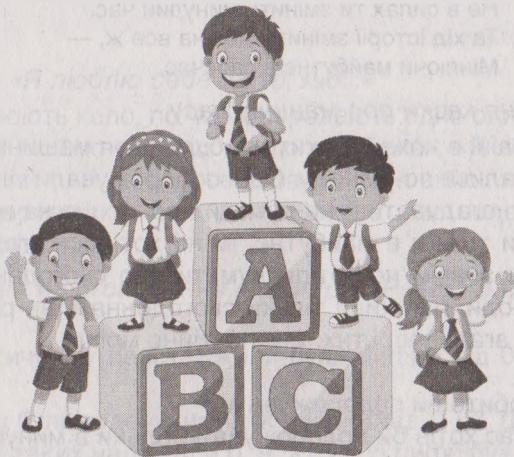
Тиждень 15. ПОДОРОЖУЄМО В ЧАСІ

Мета: показати значущість чисел у житті людини; дізнатися, навіщо їх використовують і що позначають; розглянути види чисел та способи їхнього запису; розвивати логічне мислення, увагу, уяву; виховувати інтерес до цікавої математики.

✓ День 1. ЧИ ХОТИЛИ Б ВИ ПОДОРОЖУВАТИ В ЧАСІ? ЧОМУ?

1. Вітання

» Вправа «На кого я схожий (схожа)?»

Діти утворюють коло, дають одне одному порівняльні характеристики. Наприклад: «Петрику, у тебе чудова посмішка, схожа на сонечко!», «Маринко, у тебе очі, як зірочки!».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи хотіли б ви подорожувати в часі? Чому?»

— Є люди, яким подобається пригадувати, що було. Вони ніби живуть минулим. А є люди, які весь час мріють, живуть майбутнім.

— А чи любите ви подорожувати?

— Я пропоную вам сьогодні стати справжніми мандрівниками та вирушити в подорож у часі! Згодні?

— Але спочатку поміркуймо, що називається минулим, теперішнім і майбутнім. (Відповіді дітей.)

— А на чому можна подорожувати?

► *Слухання вірша Романа Бойчука «Машина часу»*

Своя машина часу в кожному з нас:
 Політ в минуле — це у спогади поринь,
 А у майбутнє, оминувши часу плин,
 Ми мріючи, мандруємо щораз.
 Минуле — це історія тривка
 Без прав на зміни, закарбована в спіраль
 У тогочасності витках. Немов кришталю,
 Майбутнє ж — то незвіданість крихка.
 Своя машина часу в кожному з нас
 Багатогранна і незрима до безмеж.
 І ти не знаєш, де злетиш, а де впадеш;
 Не в силах ти змінити минулий час.
 Та хід історії змінити можна все ж, —
 Міняючи майбутнє в своєчас.

► *Слухання казки про машину часу*

В одній країні в кожного жителя була своя машина часу. Але всі нею користувалися по-різному. Одні подорожували тільки в минуле, їм подобалося згадувати й не думати про те, що на них чекає. Інші подорожували тільки в майбутнє, їм не хотілося згадувати те, що сталося, вони зовсім не хотіли думати про сьогоднішній день. Але були в цій країні люди, які жили тільки сьогоднішнім днем, не розуміючи тих, хто увесь час згадував, і тих, хто постійно мріяв.

— А чи любите ви подорожувати?

— Хто із вас хотів би подорожувати тільки в минуле? Чому?

— А хто із задоволенням відвідав би майбутнє? Що б ви там хотіли побачити?

— А хто з вас уважає, що найцікавіше жити сьогоднішнім днем?

► *Створення малюнка «Три дзеркала»*

Учні пропонують намалювати себе в минулому, теперішньому, майбутньому, використовуючи колір дзеркал. У синьому дзеркалі — який ти є; у зеленому — яким був; у червоному — яким хочеш стати.

— Опишіть ваші відчуття під час перебування у просторі певного часу.

— Що легше малювати? Чому?

3. Групове заняття

► *Гра «Карусель»*

Учні утворюють два кола. Спочатку працює зовнішнє коло.

— Розкажіть своєму партнерові, що ви хочете знайти для себе в майбутньому.

— Попрощайтеся, зробіть крок праворуч: нові руки — нова зустріч.

Потім працює внутрішнє коло: «У майбутньому я бачу себе...».

Так учні виконують спочатку роль слухачів, а потім — розповідачів.

4. Теми для щоденника вражень

- Якби я мав(ла) машину часу...
- Я мрію стати...
- Моя родина у майбутньому.

✓ День 2. НАВІЩО НАМ ПОДОРОЖ У КРАЇНУ ЧИСЕЛ ТА СЛІВ?

1. Вітання

► *Вправа «Я люблю себе за те, що...»*

Діти утворюють коло, по черзі передають одне одному сердечко зі словами: «Я люблю себе за те, що я добрий», «Я люблю себе за те, що я веселий», «Я люблю себе за те, що я вмію...».

2. Обмін інформацією. Тема дня «Навіщо нам подорож у країну чисел та слів?»

► *Слухання й обговорення казки Ірис Ревю «Важливі цифри»*

У математичному царстві жили-були цифри від 0 до 9. Цифри як цифри.

Деякі з них були худенькими, як наприклад, 1 і 7. Деякі повними, округлими. До таких належали 0, 9. Хтось із цифр був із хвостиком, такі як 2 і 5, хтось із кружечком, як 6 і 8.

Загалом, були вони різними, не схожими одна на одну. Незважаючи на це, цифри були дуже дружними між собою. Вони могли зіграти в чотири руки на фортепіано, показати театральну п'єсу «Семеро козенят». А якщо хтось добре вчився, то цифри утворювали 10. А двійка і трійка при цьому скромно стояли осторонь.

Але одного разу, на святі, літери заявили цифрам, що вони важливіші. Без букв і слів ніхто нічого не зрозумів би. Цифри образилися, розбіглися навсібіч. І почався такий хаос! Буква А, наприклад, стоїть на першому місці в алфавіті, буква Д — на шостому, а буква Я — на 33-му місці. А тепер, коли цифр немає, незрозуміло, на яке місце ставати. Така плутанина!

У математичному царстві ніхто не міг до ладу нічого порахувати, почалася паніка.

Тоді букви перепросили у цифр, попросили їх, як і раніше, виконувати свої цифрові обов'язки. І все стало на свої місця.

- У якому царстві жили цифри?
- Чому в математичному царстві почалася паніка?
- Хто перепросив у цифр?
- Діти, що можна скласти з літер?

Ну що б, здавалося, слова...

Слова та голос,—

Більш нічого.

А серце б'ється, ожива,

Як їх почує...

- Що ви уявили?
- Про що йдеться у вірші Тараса Шевченка?
- Кожному в дар дана мова. Усі живі створіння на Землі спілкуються між собою: одні — мовою жестів, інші — мовою звуків. Лише нам, людям, було подаровано можливість спілкуватися за допомогою мови.

Отже, мова — безцінний дар, який потрібно шанувати, як батька й матір, родину, країну. «Рідна мова дорога людині, як саме життя»,— говорить народна мудрість.

► Гра «Впиймай значення мови»

— Чи добре ви знаєте, навіщо потрібна мова? (Усі плескають у долоні, почувши правильне твердження.)

- Пізнаємо світ, здобуваємо знання про нього;
- отримуємо міцний здоровий сон;
- обмінюємося думками й почуттями;
- виготовляємо оригінальні твори образотворчого мистецтва;
- маємо міцний гнучкий язик;
- формуємо і виражаємо думки;
- люди об'єднуються в одну спільноту.

3. Групове заняття

► Гра «Будуємо будинок»

— Уявіть, що ми споруджуємо будинок. Стіни і дах уже є, починаємо домальовувати частини будинку, у назвах яких є звуки [р], [р'] (двері, рама, труба, ручка, веранда, димар, перила...). Біля будинку посадимо дерева, квіти, у назвах яких є звуки [р], [р'] (береза, горобина, груша, ромашка, троянда, чорнобривці). Прикрасимо наш будинок.

У лівому верхньому кутку намалюємо синю зірочку.

У правому нижньому — червону зірочку.

У лівому нижньому кутку — синю квіточку.

У правому верхньому кутку — червону квіточку.

А посередині — коло.

— Покладіть олівці, дайте відповіді на запитання.

- Яка зараз пора року?
- Якщо сьогодні субота, то завтра...
- Скільки місяців у році?
- Назвіть весняні місяці.
- Скільки кінців у двох палиць?
- Згадаймо, яке число називається попереднім? *(Те, що стоїть перед названим числом.)*
- А яке число називається наступним? *(Те, що стоїть після названого.)*

» Фантастичні гіпотези

— Що станеться, якщо зникнуть цифри і слова?

4. Теми для щоденника вражень

- Я хочу вивчати інші мови.
- Сімейні дати.
- Моє улюблене число.

✓ День 3. ЧИ МОЖНА ПОМАНДРУВАТИ МОРЕМ НА ШКІРЦІ АПЕЛЬСИНА, АБО ЧОМУ АПЕЛЬСИН НЕ ТОНЕ?

1. Вітання

— Подивіться мені в очі. Погляньте одне на одного, посміхніться. Із цих промінчиків добра, що закріпилися на наших обличчях, ми розпочнемо наше заняття.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чи можна помандрувати морем на шкірці апельсина, або Чому апельсин не тоне?»

— Відгадайте загадку.

- ▼ Цілий ящик південного сонця
В Новий рік завезли в магазин.
Здогадайтеся, діти, то що це?
Екзотичний смачний... *(апельсин).*

— За що ви любите апельсини?

— Апельсин — настільки радісний фрукт, що поглянувши на нього, відразу ж поліпшується настрій. А з'їси частинку — і відчуєш неймовірний смак! А чи знаєте ви казку про Апельсин? Умоцуйтеся зручно та слухайте уважно.

» Слухання казки «Про розумний Апельсин»

Одного разу Апельсин побачив за вікном дивну картину. Замість звичних, на його погляд, казкових пальм — дерева без зеленого вбрання; замість шовковистих трав — килим із білого снігу.

«Дивно. У моєму рідному Єгипті такого не буває, там завжди тепло, дерева стоять одягнені»,— думав Апельсин.

Незабаром Апельсин потрапив на очі нової господині.

— Який хороший фрукт,— зраділа вона.

Із м'якоті апельсина вона вичавила сік. Залишки подрібнила й додала в торт, а зі шкірок приготувала смачні цукати.

Апельсин був дуже гордий із того, що згодився для багатьох смаколиків. Для нього було важливо відчувати свою користь.

— Я тут теж потрібний, як і в моєму рідному Єгипті. І не біда, що за вікном зима,— яка гарна країна, які гарні люди!

Ірис Ревю

— Що господиня приготувала з апельсина?

— Ми подорожували машиною часу. Відвідали країну чисел та слів. Сьогодні я запрошую вас помандрувати на шкірці апельсина. А що це буде за подорож, ви здогадаєтеся, коли почуєте ці звуки. *(Звучить аудіозапис шуму моря.)*

— Море буває різним. Сонячного дня, коли немає вітру, воно дуже красиве. Колір у нього блакитно-зелений, лише де-не-де по ньому пробігають хвилі з маленькими білими гребінцями. І тоді говорять, що на морі штиль. Але море спокійне не завжди. Похмурого дня воно стає сердитим. Сірі хвилі біжать до берега, викидаючи каміння й пісок. Тоді говорять, що на морі шторм. Дуже небезпечним море стає під час шторму — сильного вітру із дощем. Навіть великі кораблі можуть затонути. А чи не потоне наш апельсин? Я запрошую вас в «Апельсинову лабораторію».

» Дослід «Чому апельсин не тоне?»

— Як ви вважаєте, якщо апельсин кинути в ємкість із водою, він потоне? *(Діти виконують запропоноване.)*

— Що вас здивувало? *(Апельсин не потонув.)*

— Як ви вважаєте, чому так сталося?

— Нумо почистимо апельсин і кинемо його у воду.

— Що сталося? *(Апельсин потонув.)*

— Які у вас припущення? *(Апельсину завадила потонути шкірка.)*

— Як можна перевірити, чи дійсно це так? *(Кинути шкірку у воду.)*

— Що ж є таке в шкірці, що допомагає їй триматися на воді?

— Розгляньте й розкажіть, яка вона. (*Шершава, пориста, нерівна.*)

— Пори апельсинової шкірки заповнені повітрям. Повітря легше за воду, тому вона не тоне.

Отже, можемо сміливо вирушати в дорогу.

» Вправа «Домалюй»

— Там, у глибині, пливають у своїх справах морські мешканці.

Кого ми бачимо? (*Малюнки дельфіна, акули, морського коника, восьминога, рибок, медуз, краба, морського їжака, морської зірки.*)

— Розгляньте будову тіл морських жителів. Використайте її для створення власного фантастичного апельсина. (*Діти презентують свої роботи.*)

» Психогімнастика

Звучить музика.

— Чуєте, як шумлять хвилі? Починаємо занурюватись у морські глибини. Уявіть, що навколо нас вода блакитна, прозора, чиста, тепла. Я вже бачу зграйку веселих рибок, ось тут, біля моєї правої руки, зовсім близько... У них яскрава луска, ніби святковий костюм, прикрашений паєтками. Я відчуваю, як гойдаються водорості, мені здається, вони схожі на гарненькі стрічечки. Ми опускаємось дедалі нижче. Сонячного світла стає менше, вода стає темною. Це означає, що ми вже опинилися на морському дні. Розплющте, будь ласка, очі, розкажіть, що ж цікавого ви побачили на морському дні.

3. Групове заняття

» Гра «Рибне царство»

Учитель розміщує дітей по колу, дає кожному назву рибки (за бажанням діти самі обирають собі назву). У центрі кола стає ведучий, бере скакалку й каже: «Сьогодні в рибному царстві стало менше на...». У той час, коли ведучий обертає скакалку, діти підстрибують, намагаючись не наступити на неї. Той учень, який наступив на скакалку, спійманий. Щойно дитина наступила на скакалку, учитель говорить: «...стало менше на одну камбалу (*восьминога, карася, щуку...*)».

— Що найбільше запам'яталося під час подорожі?

4. Теми для щоденника вражень

- Я мрію мандрувати...
- На чому б я хотів(ла) помандрувати.
- Кого б я запросив(ла) у подорож.

✓ **День 4. ЯК ЗМІНИЛИСЯ МИ ЗА ЧАС ШКІЛЬНОГО ЖИТТЯ?**

1. Вітання

» Вправа «Чарівна паличка»

По черзі кожному учасникові вчитель дає «чарівну паличку». Той, до кого потрапляє «чарівна паличка», висловлюється про свої мрії, побажання.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як змінилися ми за час шкільного життя?»

Ви дорослішими стали,
 Ви уже попідростали,
 Час навчатися настав,
 До школярських братись справ.
 Всі ви, діточки, віднині —
 У шкільній нашій родині,
 І відомо діворі,
 Що тепер ви — школярі.

— Навіщо потрібна школа?

— А як ви вважаєте, навіщо потрібно вчитися?

— Бути школярем — не так просто, але дуже почесно. Кожний учень має жити за шкільними правилами. Він має свої права та обов'язки, тому поводитися у школі повинен не абияк, а так, як належить справжньому школяреві.

» Вправа «Навіщо ходять до школи»

Учитель називає твердження. Якщо воно істинне, діти сигналізують зеленими картками, а якщо хибне — червоними.

- До школи ходять, щоб грати!
- До школи ходять, щоб читати!
- До школи ходять, щоб дружити!
- До школи ходять, щоб бешкетувати на перерві!
- До школи ходять, щоб бути недбалим, не виконувати шкільні завдання!
- До школи ходять, щоб бути сумлінним, старанно працювати на уроках!
- До школи ходять, щоб бути уважним на уроках!
- До школи ходять, щоб «ловити гав» на уроках!

— Щодня ти приходиш до школи, спілкуєшся зі своїми однокласниками. Усі ви різні. Одні мають здібності до математики. Інші — гарно співають, танцюють, малюють, займаються спортом або вміють виготовляти чудові речі власноруч. Але найголовніше — ви не

байдужі одне до одного, умієте співчувати, приходити на допомогу тим, хто її потребує.

— Які роботи в класі ви виконуєте разом? (*Чергування, підготовка до виступу.*)

— Що потрібно для того, аби робота була успішною? (*Діяти разом.*)

» *Вправа «Малюємо разом»*

Діти працюють у парах. У кожній парі — один аркуш паперу. Малювати потрібно вдвох, разом тримаючись за олівець. Намалювати картину, на якій має бути зображена школа. Якою її створити, діти вирішують самостійно.

Учитель наголошує, що під час виконання завдання працювати слід дружно, без сварок та образ. (*Презентація робіт.*)

» *Вправа «Незакінчене речення»*

Діти по черзі висловлюють свої думки: «У школі я вчуся...».

3. Групове заняття

» *Створення колажу «Вчимося жити разом»*

Учні об'єднуються в групи, отримують картки із зображенням моментів шкільного життя. Кожна група працює над створенням свого колажу. Наприкінці — демонстрування результатів роботи.

4. Теми для щоденника вражень

- Щоб гарно вчитися, я роблю...
- Моє шкільне життя.
- Мені допомагають навчатися...

Тиждень 16. ЗИМОВІ СВЯТА

Мета: розширити та уточнити знання учнів про зимові свята; збагачувати уявлення школярів про обряди та звичаї українського народу; підтримувати інтерес до фольклорної обрядової творчості; розвивати бажання знати традиції та звичаї свого народу; виховувати через знайомство зі святами такі духовно-моральні якості, як доброта, любов до ближнього, милосердя, терпимість, працьовитість, любов і пошана до історичного минулого України, бажання зберігати обряди наших предків.

✓ День 1. ЧОМУ СВЯТО Є ВАЖЛИВИМ? БУДНІ ТА СВЯТА

1. Вітання

► Гра «Спіймай мій настрій»

— Посміхніться, «зніміть» посмішку зі свого обличчя долонею та «киньте» своєму сусідові. «Спіймайте» посмішку, «прикрасьте» нею своє обличчя. Зобразіть на обличчі ще будь-яку емоцію, «подаруйте» її своєму товаришеві.

— Який зараз у вас настрій? Зобразіть.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Чому свято є важливим? Будні та свята»

— Який зараз у вас настрій? Зобразіть.

— Що таке свято?

— Чи любите ви свята?

— Чи може свято бути кожного дня?

► Вправа «Продовж речення»

□ Я люблю свята, тому що...

— Які свята ви знаєте? Які з них любите найбільше святкувати?

Чому?

► Робота в групах. Гра «Новорічна мозаїка»

Учитель пропонує дітям об'єднатися в три групи, дає конверт із розрізаними на частини сюжетними малюнками свят (*Святого Миколая, Нового року, Різдва*). Діти збирають картинку, називають свято.

— Які свята відзначають узимку? (*Святого Миколая, Новий рік, Різдво*.)

— У народі кажуть, що взимку скільки днів, стільки й свят. Одним із головних є день Святого Миколая, що святкують 19 грудня.

— Які подарунки приносить Миколай?

— Святий Миколай згадує все добре, що зробив протягом року малюк. Для чемних діток має гарні подарунки, а для нечемних — різочки.

» Гра «Йдемо на свято»

Діти йдуть по колу одне за одним. Якщо вчитель плескає в долоні один раз — діти підстрибують та йдуть далі, двічі — присідають і рухаються далі, тричі — піднімають руки вгору.

— Чому свято Нового року так називається?

» Гра-інтерв'ю «Що таке Новий рік?»

Учитель-журналіст ставить дітям запитання.

- Що для тебе означає Новий рік?
- Навіщо потрібно прикрашати ялинку?
- Хто такий Дід Мороз?
- Де живе Дід Мороз?

» Гра «Прикрась ялинку»

На дошці прикріплена ялинка: Кожен учень отримує сніжинку або намальовану іграшку. Діти прикріплюють іграшку, називають подарунок, що бажають отримати на Новий рік. Якщо подарунок реальний, то прикрасу вішають на дереві праворуч, а якщо нереальний, то — ліворуч.

— Де більше прикрас: праворуч чи ліворуч?

— Ще взимку святкують Різдво Христове — найдавніше наше свято. Починає Різдво Святвечір. Це вечір останнього дня напередодні Різдва. Цього вечора на столі має бути дванадцять пісних страв, бо в Христа було 12 учнів — апостолів. Різдвяні свята тривають аж до Водохреща. Раніше обов'язково перед Святвечором виготовляли зірку.

3. Групове заняття

» Гра «Намалюй різдвяну зірку»

Учитель пропонує дітям намалювати різдвяну зірку, з'єднавши цифри в порядку зростання.

4. Теми для щоденника вражень

- Я люблю зимові свята.
- Узимку до мене в гості приходять...
- Різдвяні звичаї у моїй родині.

✓ День 2. ЯКІ СВЯТА ВІДЗНАЧАЮТЬ УЗИМКУ В УКРАЇНІ ТА У СВІТІ?

1. Вітання

Ви сьогодні вже проснулись?
Мамі зранку посміхнулись?
Клас наш радо вас вітає!
Настрій кожен гарний має?

Станьмо разом в дружне коло!
Привітаймося чудово.

2. Обмін інформацією. Тема дня «Де в Україні або в країнах світу ви побували під час зимових свят?»

Зимка-зимонька прийшла
І свята нам принесла.
Швидко, діти, час не гайте,
Зимові свята називайте.

— Незабаром настане найчарівніше, найулюбленіше свято — Новий рік. А чи знаєте ви, як святкують Новий рік у різних країнах?

У нас є незвичайна ялинка, вона ніби міжнародна красуня, вбрана тільки листівками. Поцікавимося, звідки вони. *(Розповідь супроводжується презентацією.)*

Учень знімає листівку, на якій написано слово «Англія».

— Перед тим, як сісти за святковий стіл, англійська родина йде до церкви. Там діти замовляють подарунки Батечку Різду — пишуть лист-прохання, що потім приносять додому, вкидають у камін. Англійці вважають, що дим із димаря неодмінно доставить список бажань за призначенням.

До речі, саме в Англії виник звичай обмінюватися новорічними вітальними листівками. На першій листівці було намальовано зимовий пейзаж. Пропоную прикріпити на ялинку новорічну листівку як спогад про найперше письмове новорічне привітання. *(Вішають листівку біля слова «Англія».)*

» Гра «Найкращі побажання»

Діти об'єднуються у дві команди, стають навпроти. Кожний крок назустріч — щире побажання товаришеві. Вони говорять побажання по черзі.

— Наступна наша мандрівка — до Італії. *(Листівка із написом «Італія».)*

На карті вчитель показує розташування Італії.

— Дуже цікавий звичай в Італії! Там переконані, що новорічної ночі необхідно позбуватися всього поганого і непотрібного. 31 грудня починають викидати різний домашній непотріб... просто у вікна.

Усі італійці чекають на добру фею Бефану. Вона прилітає вночі на мітлі, відмикає золотим ключиком дверні замки, заходить до кімнати, де сплять діти, наповнює подарунками дитячі панчохи. А неслухняних діток вона нагороджує згаслими вуглинками. До речі, італійські кондитери випускають цукерки у вигляді вуглинок. Ви

здогадалися, навіщо вони? А італійського Діда Мороза звать Баббо Натале.

— Ви запам'ятали, куди фея Бефана кладе подарунки для дітей? (У панчохи.)

— А зараз — улюблена гра італійських дітей «Сніжки в цілі!».

» Гра «Сніжки в цілі!»

Діти об'єднуються в групи. У кожної групи — однакова кількість маленьких кульок-сніжків. Перед гравцями на певній відстані стоять кошики. Вони по черзі кидають у них сніжки-кульки. Перемагає група, у кошику якої виявиться більше кульок.

— Наступна наша мандрівка — до Німеччини. (Листівка, на якій написано слово «Німеччина».)

На карті вчитель показує розташування Німеччини.

— У цій країні Дід Мороз — Вайнахтсман. Він з'являється на віслюку. Німецькі діти новорічної ночі кладуть у черевики сіно, щоб віслючок підкріпився, поки Вайнахтсман розкладе подарунки. У Німеччині Новий рік, як і у нас, — сімейне свято. Родина збирається за великим святковим столом, обов'язково ставить таріль із яблуками, горіхами, родзинками. Яблуко — це символ пізнання добра й зла, горіхи символізують таємниці життя, а родзинки — багато щасливих днів у новому році.

— Далі наша мандрівка — до Японії та Китаю. (Листівка з написом «Китай», «Японія».)

— Ці країни святкують Новий рік за своїм, східним календарем. Новорічної ночі японські діти кладуть під подушки картинки із зображенням човника із сімома казковими чарівниками — покровителями щастя і добра. 108 ударів дзвона повідомляють про настання Нового року в Японії.

Японські й китайські діти зустрічають Новий рік тільки в новому одязі, бо вважають, що це приносить здоров'я, удачу. А найголовніші страви — колобки, булочки з рисового борошна. Двері будинків під Новий рік прийнято прикрашати гілками сосни, бамбука, сливи. Японського Діда Мороза називають Сегацу-сан.

У країнах Далекого Сходу здавна прийнятий дванадцятирічний цикл відліку років. За легендою, колись дуже давно Будда вирішив кожному року дати ім'я якоїсь тваринки. Скликав він усіх тварин світу, але лише ті дванадцять, що прийшли, були взяті ним до уваги. І саме в тому порядку, в якому вони з'являлися, були названі роки. Пізніше люди почали знаходити якийсь зв'язок між учинками, характером і роком, якого вони народилися. Склалися гороскопи

за роками народження. Тож 2018 рік за східним календарем — це рік Собаки, а 2019 рік — рік Свині.

— Які тварини стали символами років за східним календарем?

3. Групове заняття

► Гра «Пантоміма»

Кожна група отримує картки із зображенням тварин за китайським гороскопом. Певними діями, рухами, але без звуків діти показують цю тварину.

► Гра «Уяви себе Дідом Морозом»

Учитель дає ведучому шапку Діда Мороза. Уявний Дід Мороз придумує найчарівніші, фантастичні мрії та побажання для учнів класу. Шапку Діда Мороза передають по колу.

4. Теми для щоденника вражень

- Сьогодні я дізнався(лася)...
- Я чекаю в гості Діда Мороза.
- Я святкую Новий рік.

✓ День 3. ЯК ПІДГОТУВАТИСЯ ДО СВЯТА?

1. Вітання

Візьмемося за руки
Та станемо в коло.
Радість та усмішки
Хай сяють навколо.
У мене гарний настрій, дуже.
Посміхнись і ти, мій друже!

2. Обмін інформацією. Тема дня «Як підготуватися до свята?»

— Я рада нашій зустрічі. У мене сьогодні дуже гарний настрій. А який настрій у вас?

— Від того, який настрій у людини, залежить її здоров'я. Подивіться одне на одного, спробуйте здогадатися, який настрій у вашого сусіда.

— Що вам допомогло здогадатися, який настрій в інших? (Посмішки, очі...)

— На світі багато людей. Настрій у всіх буває різним. Як ви вважаєте, якщо в людини сумний настрій, що можна зробити, щоб його поліпшити? (Розсмішити, заспівати пісню, розповісти веселу історію, посміхнутися...)

— Як ви вважаєте, коли в людей буває дуже гарний настрій? (Коли весело, коли все добре, коли свято...)

— А які свята ви знаєте?

— А чи знаєте ви, що потрібно зробити для того, щоб свято було яскравим, незабутнім, веселим? (Пісні, музика, кульки, жарти, пошукати гостей...)

► *Гра-інтерв'ю «Що потрібно для свята»*

Діти розподіляються на «гостей» і «кореспондентів». «Кореспонденти» запитують «гостей», що потрібно зробити, щоб улаштувати веселе свято для друзів? Діти спілкуються, обговорюють отриману інформацію, роблять висновки.

— Що потрібно для підготовки до свята? (Потрібні костюми, подарунки, частування.)

3. Групове заняття

► *Робота в групах*

Діти об'єднуються в групи. Одна група майструє костюми, друга виготовляє подарунки, третя — готує частування і сервірує стіл.

1-ша група — костюми: заготовки ковпачків, шапок, комірців, метеликів, маркери, наклейки.

2-га група — подарунки: заготовки листівок, коробки для упаковки подарунків, банти, квіти паперові, серпантин.

3-тя група — частування: ліплять із пластиліну фрукти, цукерки, печиво.

4. Теми для щоденника вражень

- Новорічні подарунки для моїх рідних.
- Я люблю приймати гостей.
- Новий рік у моєму класі.

Зміст частини II

ТИЖДЕНЬ 17. Я — МАНДРІВНИК

День 1. Хто такий мандрівник?

День 2. Куди ми помандруємо?

День 3. Як мандрувати світом, не засмічуючи природи?

ТИЖДЕНЬ 18. СВІТ ЗАХОПЛЕНЬ

День 1. Що мені подобається? Що я люблю?

День 2. Як знайти для себе нове захоплення?

День 3. Чи завжди захоплення приносять нам користь?

ТИЖДЕНЬ 19. ПРОФЕСІЇ

День 1. Які бувають професії?

День 2. Ким працюють мої батьки?

День 3. Ким стати? Яку професію обрати?

ТИЖДЕНЬ 20. ЛАЙФХАКИ («Я — дослідник», «Я — винахідник»)

День 1. Хто такий дослідник? Як розвивати в собі вміння дослідника?

День 2. Як людина досліджує світ?

День 3. Чи можна бути винахідником у наш час? / Чи все вже у світі винайдено до нас?

День 4. Що таке лайфхаки?

ТИЖДЕНЬ 21. СВІТ РОСЛИН

День 1. Що потрібно рослинам для життя?

День 2. Що дають нам рослини?

День 3. Чому потрібно охороняти рослини?

День 4. Чи існувало б життя без рослин?

ТИЖДЕНЬ 22. СВІТ ТВАРИН

День 1. Хто такі динозаври?

День 2. Які тварини допомагають людям?

День 3. Кого я зустрину в зоопарку?

День 4. Кого можна зустріти на морському дні?

ТИЖДЕНЬ 23. ВЕСНА

День 1. Як упізнати весну?

День 2. Як живуть рослини навесні?

День 3. Як живуть тварини навесні?

День 4. Що нам дарує весна?

ТИЖДЕНЬ 24. МУЛЬТФІЛЬМИ

День 1. За що ти любиш мультфільми?

День 2. Хто створює мультфільми?

День 3. Як створюють мультфільми?

День 4. Мій улюблений мультфільм

ТИЖДЕНЬ 25. ТРАНСПОРТ

День 1. Які є види транспорту?

День 2. Як бути гарним пасажиром?

День 3. Для чого потрібні правила дорожнього руху?

ТИЖДЕНЬ 26. НАВІЩО ЇСТИ?

День 1. Для чого людина їсть?

День 2. Яка їжа є корисною, а яка — шкідлива?

День 3. В чому сила вітамінів?

День 4. Навіщо харчуватися правильно?

День 5. Які народні традиції українців?

ТИЖДЕНЬ 27. ВЕЛИКДЕНЬ

День 1. Що ми знаємо про Великдень?

День 2. Що ми покладемо у великодній кошик?

День 3. Які таємниці розкриває писанка?

ТИЖДЕНЬ 28. СПОРТ

День 1. Чому варто займатися фізкультурою чи спортом?

День 2. Які риси характеру розвиває спорт?

День 3. Чому Олімпійські ігри — особливі змагання?

ТИЖДЕНЬ 29. МОЇ УЛЮБЛЕНІ КНИГИ

День 1. Звідки до нас прийшла книга?

День 2. Чого навчає книга?

День 3. Чи існує лікарня для книг?

День 4. Книга чи комп'ютер?

ТИЖДЕНЬ 30. ЧАС («Як управляти часом/тайм-менеджмент»)

День 1. Як зробити свій день вдалим?

День 2. Що таке тайм-менеджмент?

День 3. «Жаба на сніданок», або Як усе встигати?

День 4. Чи все я знаю про годинник?

ТИЖДЕНЬ 31. ВЕСЕЛКА

День 1. Звідки береться веселка?

День 2. Сім кольорів щастя. Скільки кольорів у щастя?

День 3. Якого кольору світ навколо нас?

День 4. Як створити веселковий настрій?

ТИЖДЕНЬ 32. МОЯ РОДИНА

День 1. Чому сім'ю називають найбільшим скарбом людини?

День 2. Чого я хочу навчитися у своїх батьків?

День 3. Які традиції і правила у моїй родині?

День 4. Чому людина повинна знати свій родовід?

ТИЖДЕНЬ 33. «Я — УКРАЇНЕЦЬ / УКРАЇНКА», «Я — ЄВРОПЕЄЦЬ / ЄВРОПЕЙКА», «СЕКРЕТНИЙ КОД ВИШИВАНКИ — ЧЕТВЕР»

День 1. Чи має людина коріння? «Я — українець/українка»

День 2. «Я — європеєць/європейка»

День 3. Який секретний код у вишиванки?

ТИЖДЕНЬ 34. ЛІТО

День 1. Як упізнати літо?

День 2. Що відбувається з рослинами влітку?

День 3. Як живуть тварини влітку?

День 4. Як цікаво провести час улітку?

Бібліографія

1. Андрійкова книжка. Уроки гарної поведінки : Пробний посібник для учнів 2 класу.— К. : Освіта, 1992.— 256 с.
2. Атемасова О. А. Психогімнастика у початковій школі.— Х. : Вид-во «Ранок», 2010.— 160 с.— (Бібліотека шкільного психолога).
3. Бойко Б. В. Добрий день, шановна свинко! : Книга вихованої людини.— К. : Країна Мрій, 2006.— 48 с.— (Серія «Сонечко»).
4. Бутрім В. Інтерактивні дидактичні ігри в початковій школі.— К. : «Шкільний світ», 2007.
5. Веленко А. Уроки профорієнтації в початковій школі : авторська розробка ігрових занять / А. Веленко // Психолог (Шкільний світ).— 2013.— № 11–12; 2012.— № 1.
6. Велика сучасна енциклопедія. Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».— Х. : ДП «Видавництво і друкарня «Таврида»», 2012.
7. Гнатюк О. В. Основи здоров'я : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. : 1-й кл. / О. В. Гнатюк.— К. : Генеза, 2012.— 112 с.
8. Грущинська В. І. Природознавство : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. : 1-й кл. / В. І. Грущинська.— К. : Генеза, 2012.— 112 с.
9. Гуз К. Ж., Ильченко В. Р., Собакар С. І. Я і Україна. Довкілля. Підручник для 1 класу.— Полтава : Довкілля-К, 2007.— 112 с.
10. Даруємо дитині настрій // Розкажіть онуку.— 2014.— № 1.
11. Дзвівалтова В. Стежками рідного краю // Палітра педагога.— 2002.— № 2.
12. Дяченко Т., Овдій Л. Мандруємо екологічною стежиною // Дошкільне виховання.— 2002.— № 5.
13. Ільїна Є. Черкащина — наша мала батьківщина : інструктивно-методичний лист до 50-річчя з часу утворення Черкаської області.— Черкаси, 2003.

14. *Інноваційні методи навчання в громадянській освіті.*— Мінськ : Медисонт, 1999.
15. *Інтерактивні технології навчання у початкових класах* / Авт.-упор. І. Дівакова.— Тернопіль : Мандрівець, 2008.— 180 с.
16. *Коненко Н.* Сезонні турпоходи // Палітра педагога.— 2007.— № 4.
17. *Конституція України.*— К. : Видавництво «Право», 1998.
18. *Красоткіна Н.* «Ми діти твої, Україно» : Посібник для вчителів початкової школи.— К. : Початкова школа, 2001.— 160 с.
19. *Нечволод Л. І.* Нетрадиційні уроки в початковій школі. 1 клас.— Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007.— 96 с.
20. *Нова українська школа : поради для вчителя* / Під заг. ред. Бібік Н. М.— К. : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017.— 206 с.
21. *Нова Українська школа, 2017.* Проект ГО «Смарт Освіта» у партнерстві з Міністерством освіти і науки України для комунікації реформи «Нова Українська Школа».
22. *Основи здоров'я : Підручник для 2 кл. загальноосв. навч. закл.* / І. Д. Бех, Т. В. Воронцова, В. С. Пономаренко, С. В. Страшко.— К. : Видавництво «Алатон», 2012.— 136 с.
23. *Пометун О., Пироженко Л.* Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання.— К. : Видавництво А.С.К., 2004.
24. *Походжай Н. Я.* Природознавство. Конспекти уроків. 1 клас : посібник для вчителя / Н. Я. Походжай.— Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2012.— 136 с.
25. *Прищепя К. С., Лук'яненко В. Г.* Тематичний словник школяра.— К. : Форум, 2001.— 336 с. : іл.
26. *Савченко О. Я.* Дидактика початкової школи.— К. : Абрис, 1997.
27. *Савченко О. Я.* Сучасний урок в початкових класах : посібник для вчителя.— К. : Магістр — S, 1997.
28. *Сердюк Г. М.* Педагогічний пошук класного керівника.— Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2003.
29. *Сухарева Л. С.* Предметні тижні в початковій школі.— Х. : Видавнича група «Основа», 2006.
30. *Сухомлинський В.* Всі добрі люди — одна сім'я. Збірка творів для дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.— К. : Видавничий дім «Школа», 2013.— 160 с.

31. Сухомлинський В. Квітка сонця. Притчі, казки, оповідання.— К. : Видавничий дім «Школа», 2011.— 160 с.
32. Сухомлинський В. О. Чиста криниця : Казки, оповідання, етюди : Для сімейного читання / Упоряд. О. В. Сухомлинського.— К. : Веселка, 1993.— 287 с.
33. Тематичний словник школяра.— К. : Гала, 1997.
34. Тесленко Н. В. Найкращі ігри для дітей.— Х. : Видавничий дім «Школа», 2003.
35. Ткач Л. О. Краєзнавчі оповідки «Мандрівка Черкащиною» (для учнів 3–4 класів).— Черкаси, 2007.
36. Українське народознавство. Книга для вчителя.— К. : Освіта, 1992.— 172 с.
37. Фопель К. Як навчити дітей співпрацювати? Психологічні ігри і вправи : Практичний посібник.— М. : Генезис, 2003.— 160 с.
38. Чуприна С. А. Використання методу проектів у профроботі // Трудове навчання в школі.— 2012.— № 23.

Інтернет-ресурси

1. Відеоролик «Вчимо тварин у Київському зоопарку»
<https://www.youtube.com/watch?v=CIASOj290oU>
2. Відеоролик «Зйомки Землі з космосу, здійсненої Космічним центром Джонсона НАСА: на них ви побачите різні міста і навіть північне сяйво»
Breathtaking Time-Lapse Video of Earth From Space / Short Film Showcase
3. Мультсеріал «Вінні-Пух в гостях у кролика»
<https://www.youtube.com/watch?v=SxrucMs12KY>
4. Видавництво «Світич». Дитячий журнал «Джміль» (2014–2018)
E-mail: jmil@dsvvit.com.ua
5. Мультсеріал про здоров'я
<https://www.youtube.com/watch?v=8GjEDdYETq4>
6. Мультсеріал «Казка про загублену писанку»
<https://www.youtube.com/watch?v=gGmU5YK9Y-U>
7. Загублена писанка / Казки для дітей українською мовою
<https://www.youtube.com/watch?v=gGmU5YK9Y-U>
8. Мультсеріал «Капітошка»
<https://www.youtube.com/watch?v=EGzTvRQLtYU>
9. Мультсеріал «Кіт, що гуляє сам по собі»
<https://www.youtube.com/watch?v=qgzVRpAQDpM>
10. Мультсеріал «Мі-мі-ведмедики — найкорисніші винаходи Кеши. Помогашка»
<https://www.youtube.com/watch?v=zosBWuAZIT4>
11. Мультсеріал «Неслуха на прогулянці»
<https://www.youtube.com/watch?v=j8Nf0kL9RCU>
12. Національна електронна платформа Нова українська школа.
<http://nus.inf.ua/>
13. Мультсеріал «Попелюшка»
<https://www.youtube.com/watch?v=VQYP8PvduU8>
14. Мультсеріал «Про Настуню і комп'ютер»
<https://www.youtube.com/watch?v=OrNYFm3GYoQ>

15. Відео «Увага! На дорозі — діти! Правила дорожнього руху»
<https://www.youtube.com/watch?v=ZK42k8otbYY>
16. Мультсеріал «Смішарики» (сезон 1, серія 8)
<https://www.youtube.com/watch?v=xRUrQkq-K6E>
17. Мультсеріал «Це — наше і це — твоє». Сіль
<http://plus-plus.tv/dyvys/programy/programs/ce-nashe-i-ce-tvoye-356861.html>
18. Презентація «Таке дивовижне Чорне море». (Навчальне відео)
<https://www.youtube.com/watch?v=5RQD3E4HgY4>
19. Мультсеріал «Техніка та транспорт»
<https://www.youtube.com/watch?v=L9tW59qbJWk>
20. Мультсеріал «Твій друг Боббі — Динозавр» (38 серія)
<https://www.youtube.com/watch?v=QD4VkWQCNIIs>
21. Мультсеріал «Твоя країна — Україна»
<http://matsikolomyia.at.ua/video/vip/21>
22. Мультсеріал «Фіксики. Історія речей. Театр» (2 сезон, 93 серія)
<https://www.youtube.com/watch?v=jOLEIhj06Vs>
23. Мультсеріал «Фіксики. Мультик»
<https://www.youtube.com/watch?v=XgWууrO3yJ8>
24. Перегляд мультфільму «Як старий корову продавав»
<https://www.youtube.com/watch?v=u-JNRWTDZSo>
25. Відеоролик «Як створюється найпатріотичніший мультик країни «Це — наше, і це — твоє»»
https://ru.savefrom.net/#url=http://youtube.com/watch?v=4TjYD56hXh8&utm_sourc
26. «Чарівний сніг»: досліді для старших дошкільників
<https://www.pedrada.com.ua/article/1877-charvniy-sng-dosldi-dlya-starshih-doshklnikv>

Посібники для 2,3 та 4 класів розроблено згідно з оновленою програмою 2016 року**!

Код	Клас	Семестр	Мова	Стор.	Ціна
Навчання грамоти. Письмо (за підр. М. С. Васьуленка, О. В. Васьуленко)					
20ПШ320	1 клас	I семестр	укр	112	45,00
20ПШ321	1 клас	II семестр	укр	144	20,00
(за підручником М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко)					
20ПШ332	1 клас	I семестр	укр	112	40,00
20ПШ333	1 клас	II семестр	укр	136	20,00
Навчання грамоти. Читання (за підручником М. Д. Захарійчук, В. О. Науменко)					
20ПШ322	1 клас	I семестр	укр	120	35,00
20ПШ323	1 клас	II семестр	укр	144	20,00
(за підручником М. С. Васьуленка, О. В. Васьуленко)					
20ПШ324	1 клас	I семестр	укр	112	40,00
20ПШ325	1 клас	II семестр	укр	144	20,00
Українська мова (за підручником М. С. Васьуленка, С. Г. Дубовик)					
20ПШ160	2 клас	I семестр	укр	128	60,00
20ПШ161	2 клас	II семестр	укр	112	65,00
20ПШ164	3 клас	I семестр	укр	128	60,00
20ПШ165	3 клас	II семестр	укр	112	—
20ПШ168	4 клас	I семестр	укр	128	55,00
20ПШ169*	4 клас	II семестр	укр	—	—
(за підручником М. Д. Захарійчук)					
20ПШ162	2 клас	I семестр	укр	192	60,00
20ПШ163	2 клас	II семестр	укр	112	60,00
20ПШ166	3 клас	I семестр	укр	144	25,00
20ПШ167	3 клас	II семестр	укр	128	25,00
20ПШ170	4 клас	I семестр	укр	128	55,00
20ПШ171*	4 клас	II семестр	укр	—	—
Українська мова (для шкіл з рос. мов. навч.) (за підручником О. Н. Хорошковської та ін.)					
20ПШ36	3 клас	I семестр	укр	96	25,00
20ПШ38	3 клас	II семестр	укр	96	25,00
(за підручником Н. В. Гавриш, Т. С. Маркотенко)					
20ПШ35	3 клас	I семестр	укр	88	25,00
20ПШ37	3 клас	II семестр	укр	96	25,00
Уроки розвитку мовлення					
20ПШ132	2 клас	—	укр	80	30,00
20ПШ136	3 клас	—	укр	80	30,00
20ПШ137	4 клас	—	укр	88	30,00
Уроки позакласного читання					
20ПШ133	2 клас	—	укр	96	35,00
20ПШ134	3 клас	—	укр	112	35,00
20ПШ135	4 клас	—	укр	112	35,00
Русский язык (по учебнику И. Н. Лапшиной, Н. Н. Зорьки)					
20ПШ26	3 клас	I семестр	рос	96	20,00
20ПШ28	3 клас	II семестр	рос	88	20,00

Код	Клас	Семестр	Мова	Стор.	Ціна
Русский язык (для шк. с укр. яз. обуч.) (по учебнику В. И. Стативки и др.)					
20ПШ314	1 клас	I семестр	рос	104	20,00
20ПШ376	1 клас	II семестр	рос	104	20,00
20ПШ355	2 клас	I семестр	рос	96	20,00
20ПШ377	2 клас	II семестр	укр	104	20,00
(по учебнику И. Н. Лапшиной, Н. Н. Зорьки)					
20ПШ315	1 клас	I семестр	укр	88	20,00
20ПШ375	1 клас	II семестр	укр	96	20,00
20ПШ356	2 клас	I семестр	рос	104	20,00
20ПШ378	2 клас	II семестр	рос	104	20,00
(по учебнику А. Н. Рудякова, И. Л. Чельшевой)					
20ПШМ21	3 клас	I семестр	рос	128	30,00
(по учебнику З. С. Сильновой, Я. Г. Каневской, В. Ф. Олейник)					
20ПШМ22	3 клас	I семестр	рос	120	25,00
Английська мова (до підручника А. Несвіт)					
20ПШМ46	1 клас	—	укр	80	25,00
20ПШ363	2 клас	—	укр	144	25,00
20ПШМ121	4 клас	—	укр	144	50,00
(до підручника О. Карп'юк)					
20ПШМ45	1 клас	—	укр	80	25,00
20ПШМ47	2 клас	—	укр	128	25,00
20ПШМ48	3 клас	—	укр	128	30,00
20ПШМ102	4 клас	—	укр	144	35,00
Інформатика (до підручника Я. Я. Рівкінд, Г. В. Ломокозької)					
20ПШ364	2 клас	—	укр	80	20,00
20ПШМ52	3 клас	—	укр	80	30,00
(до підручника О. В. Коршуновой)					
20ПШ379	2 клас	—	укр	80	20,00
20ПШМ51	3 клас	—	укр	80	20,00
(до нової програми)					
20ПШМ200*	3 клас	—	укр	—	—
(за підручником М. О. Банник)					
20ПШ107	4 клас	—	укр	80	40,00
Літературне читання (за підручником В. О. Науменко)					
20ПШ174	2 клас	I семестр	укр	144	50,00
20ПШ175	2 клас	II семестр	укр	144	65,00
20ПШ178	3 клас	I семестр	укр	104	50,00
20ПШ179	3 клас	II семестр	укр	144	60,00
20ПШ182	4 клас	I семестр	укр	104	50,00
20ПШ183	4 клас	II семестр	укр	144	60,00
(за підручником О. Я. Савченко)					
20ПШ172	2 клас	I семестр	укр	104	50,00
20ПШ173	2 клас	II семестр	укр	144	65,00
20ПШ176	3 клас	I семестр	укр	104	50,00

Замовлення можна зробити:
на сайті: <http://book.kolomoia.com.ua>
☎ тел. 067 731 31 35

Вартість поштової доставки Україною – 16,00 грн.
Тарифи інших перевізників залежать від додаткової

ОСНОВА

Посібники для 2,3 та 4 класів розроблено згідно з оновленою програмою 2016 року**!

Код	Клас	Семестр	Мова	Стор.	Ціна
20ПШМ177	3 клас	II семестр	укр	144-	60,00
20ПШМ180	4 клас	I семестр	укр	104	50,00
20ПШМ181*	4 клас	II семестр	укр	144	—
Літературне читання (для шк. з рос. мов. навч.) (за підручником О. Н. Хорошовської та ін.)					
20ПШМ42	3 клас	I семестр	укр	96	25,00
20ПШМ44	3 клас	II семестр	укр	104	25,00
Літературне читання (для шк. с рус. яз. обуч.) (по учебнику И. Н. Лапшиной и др.)					
20ПШМ2	3 клас	I семестр	укр	120	25,00
(по учебнику Н. В. Гавриш, Г. С. Маркотенко)					
20ПШМ1	3 клас	I семестр	укр	96	25,00
Математика (для шк. с укр. яз. обуч.) (за підручником М. В. Бодановича, Г. П. Липченка)					
20ПШЗ18	1 клас	I семестр	укр	136	35,00
20ПШЗ19	1 клас	II семестр	укр	168	20,00
20ПШМ138	2 клас	I семестр	укр	136	60,00
20ПШМ139*	2 клас	II семестр	укр	144	—
20ПШМ142*	3 клас	I семестр	укр	—	—
20ПШМ143*	3 клас	II семестр	укр	—	—
20ПШМ146*	4 клас	I семестр	укр	—	—
20ПШМ147*	4 клас	II семестр	укр	—	—
(за підручником Ф. М. Рівкінд, Л. В. Оляницької)					
20ПШЗ16	1 клас	I семестр	укр	136	20,00
20ПШЗ17	1 клас	II семестр	укр	152	20,00
20ПШМ140	2 клас	I семестр	укр	136	60,00
20ПШМ141*	2 клас	II семестр	укр	—	—
20ПШМ144*	3 клас	I семестр	укр	—	—
20ПШМ145*	3 клас	II семестр	укр	—	—
20ПШМ16	3 клас	II семестр	рос	176	25,00
Основи здоров'я (за підручником І. Д. Беха, Г. В. Воронцової та ін.)					
20ПШЗ26	1 клас	—	укр	72	20,00
20ПШМ154	2 клас	—	укр	136	50,00
20ПШМ156	3 клас	—	укр	80	50,00
20ПШМ158	4 клас	—	укр	80	45,00
(за підручником О. В. Батюк)					
20ПШЗ27	1 клас	—	укр	72	35,00
20ПШМ155	2 клас	—	укр	136	50,00
20ПШМ157	3 клас	—	укр	80	50,00
20ПШМ159	4 клас	—	укр	80	50,00
Природознавство (за підручником Г. Г. Гільберг, Т. В. Сак)					
20ПШЗ28	1 клас	—	укр	136	35,00
20ПШМ148	2 клас	I семестр	укр	136	50,00

укр. мова, формат А4, м'яка обкладинка

Код	Клас	Семестр	Мова	Стор.	Ціна
20ПШМ194	2 клас	II семестр	укр	144	60,00
20ПШМ150	3 клас	I семестр	укр	104	50,00
20ПШМ196*	3 клас	II семестр	укр	—	—
20ПШМ152*	4 клас	I семестр	укр	104	—
20ПШМ198*	4 клас	II семестр	укр	—	—
(за підручником І. В. Грущинської)					
20ПШЗ29	1 клас	—	укр	120	35,00
20ПШМ149	2 клас	I семестр	укр	120	60,00
20ПШМ195	2 клас	II семестр	укр	144	60,00
20ПШМ151	3 клас	I семестр	укр	120	60,00
20ПШМ197*	3 клас	II семестр	укр	—	—
20ПШМ153*	4 клас	I семестр	укр	104	—
20ПШМ199*	4 клас	II семестр	укр	—	—
Трудове навчання (за підручником В. К. Сидиренка, Н. В. Шендрик)					
20ПШЗ31	1 клас	—	укр	104	35,00
20ПШМ185	2 клас	—	укр	120	60,00
20ПШМ187	3 клас	—	укр	104	60,00
20ПШМ189*	4 клас	—	укр	—	—
(за підручником В. П. Тименка, І. М. Вереміянця)					
20ПШМ184	2 клас	—	укр	120	60,00
20ПШМ186	3 клас	—	укр	104	60,00
20ПШМ188	4 клас	—	укр	104	60,00
Образотворче мистецтво (за підручником О. В. Килипчук, Н. В. Шендрик)					
20ПШЗ82	1 клас	—	укр	80	35,00
20ПШЗ43	2 клас	—	укр	104	35,00
(за підручником С. К. Трач, М. І. Резніченко)					
20ПШЗ81	2 клас	—	укр	80	35,00
20ПШМ104	3 клас	—	укр	104	60,00
Музичне мистецтво (за підручником Л. С. Адамович, Ж. С. Сидоренко)					
20ПШЗ44	1 клас	—	укр	80	35,00
20ПШЗ45	2 клас	—	укр	80	35,00
20ПШМ128*	4 клас	—	укр	80	—
(до підручника О. В. Любово)					
20ПШМ57	1 клас	—	укр	80	35,00
20ПШЗ80	2 клас	—	укр	104	35,00
20ПШМ105	3 клас	—	укр	80	35,00
20ПШМ129	4 клас	—	укр	80	35,00
«Я у світі» (за підручником Н. М. Бібік)					
20ПШМ190*	3 клас	—	укр	80	—
20ПШМ192	4 клас	—	укр	104	35,00
(за підручником О. В. Тагіліної, Г. Ж. Іванова)					
20ПШМ191	3 клас	—	укр	80	35,00
20ПШМ193	4 клас	—	укр	120	60,00

**Підручники з української мови

Будьте забезпечені розробками уроків на весь навчальний рік!

Замовлення можна зробити:
 на сайті <http://book.osnova.com.ua>
 за тел.: (057) 731-16-35.

Вартість поштової доставки Укрпоштою — 16,00 грн.
 Тарифи інших перевізників дізнавайтесь додатково.

Код	Ціна
НУР001	45,00

Навчальне видання

Серія «Нова українська школа»

**РАНКОВІ ЗУСТРІЧІ.
1 КЛАС. І СЕМЕСТР**

Автори-упорядники

БАБІЧЕНКО Наталія Юріївна,
НЕЧИПОРЕНКО Олена Анатоліївна,
ХІВРЕНКО Світлана Миколаївна

Навчально-методичний посібник

Головний редактор *Ю. Є. Бардакова*
Редактор *О. В. Грабар*
Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*
Технічний редактор *Є. С. Островський*
Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 24.04.2018. Формат 60x90/16.

Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Helvetica.

Ум. друк. арк. 9,0. Замовлення № 18-05/14-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66
тел. (057) 731-96-33
e-mail: office@osnova.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6058 від 01.03.2018 р.

Телефон для замовлення: 0-800-505-212
(Безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України)

Надруковано у друкарні ТОВ «ТРИАДА-ПАК»
м. Харків, пров. Сімферопольський, 6. Тел. +38(057)703-12-21
www.triada-pack.com, email: sale@triada.kharkov.ua
ISO 9001:2015 № UA228351, FAMO TRIADA LLC (065445)

НОВА

українська школа

Посібник для вчителя

Вітаємо!

Ви отримали в подарунок електронну підписку на 1 місяць на будь-який журнал!

Код доступу: **02017**

Як отримати — читайте за посиланням: <http://osnova.com.ua/cabinet/subscribe>

Код: МУР001

Ранкові зустрічі. 1 клас. I семестр

Посібник містить інформаційний методичний матеріал для підготовки й проведення ранкових зустрічей у 1-му класі (I семестр), дібраний відповідно до Концепції Нової української школи, вимог нового Державного стандарту початкової загальної освіти.

Матеріал, поданий за тематикою навчальних тижнів, спрямований на формування ключових компетентностей молодших школярів Нової української школи, зростаючої діячого колективу, виховання всебічно розвиненої, самостійної, про соціальної та ініціативної учнівської особистості.

Для вчителів, вихователів, студентів педагогічних вишів, батьків

ТАКОЖ ЧИТАЙТЕ:

2 клас
за підручником Т. Г. Пільберг, Т. В. Сак
I семестр — Код: 41ПШМ148
II семестр — Код: 41ПШМ194
за підручником І. В. Груциньської
I семестр — Код: 41ПШМ149
II семестр — Код: 41ПШМ195

3 клас
за підручником Т. Г. Пільберг, Т. В. Сак
I семестр — Код: 41ПШМ150
II семестр — Код: 41ПШМ196
за підручником І. В. Груциньської
I семестр — Код: 41ПШМ151
II семестр — Код: 41ПШМ197

4 клас
за підручником Т. Г. Пільберг, Т. В. Сак
I семестр — Код: 41ПШМ152
II семестр — Код: 41ПШМ198
за підручником І. В. Груциньської
I семестр — Код: 41ПШМ153
II семестр — Код: 41ПШМ199

2 клас — Код: 41КЗП001
3 клас — Код: 41КЗП002
4 клас — Код: 41КЗП003

Я вивчаю дроби — Код: 41ПШМ211
Я вивчаю таблицю множення — Код: 41ПШМ212
Я вивчаю величини — Код: 41ПШМ213

Книги замовляйте за адресою:
ВГ «Основа», вул. Плоханівська, 60, м. Житомир, 01001, тел. (0432) 731-00-33
e-mail: office@osnova.com.ua, <http://book.osnova.com.ua>

ГАРЯЧА ЛІНІЯ:

0-800-505-212

безкоштовно з мобільних та стаціонарних телефонів України

